

Översiktsplan 2017 - 2035

HERRLJUNGA KOMMUN

Väga, vilja, växa!

ÖVERSIKTSPLAN för Herrljunga kommun

Översiktsplanen beslutas av Kommunfullmäktige och gäller för hela kommunen

DIARIENUMMER:	KS-2015-115
ANTAGEN:	2017-09-05
LAGA KRAFT:	2017-09-30
VERSION:	Laga kraft
SENAST REVIDERAD:	2017-08-07
GILTIG TILL:	Tillsvidare
DOKUMENTANSVAR:	Kommunchef

Samrådshandlingen till översiktsplanen togs fram av planeringssekreterare Janna Petersson vid kommunstyrelsens förvaltning.

Arbetsgrupp för planarbetet inför utställning har varit kommunchef Claes Rydberg, tf Bygg- och miljöchef Elaine Larsson, Nämnd- och utredningssekreterare vid administration- och kommunikationsenheten Anthon Gustavsson, GIS-samordnare Marie Svensson och miljöinspektör Claes Eliasson.

Utställningshandlingen har arbetats fram med hjälp av Rådhuset Arkitekter genom arkitekt Lena Andersson.

Bearbetning av planhandlingar inför antagande har gjorts av planeringssekreterare Janna Petersson vid kommunstyrelsens förvaltning

Fotografier är tagna av Herrljunga kommun.

Som bakgrundskarta har lantmäteriets fastighetskarta använts, © Lantmäteriet, Geodatasamverkan.

För redovisning av allmänna intressen i kartor tillhörande kapitlet Hänsyn har underlag hämtats från Länsstyrelsens Geodatakatalog med undantag för underlag till Jordartskarta har hämtats från SGU, Sveriges geologiska undersökning, blockdata till kartan Areella näringar har hämtats från Jordbruksverket och naturvärden i skog på kartan Naturvärden som hämtats från Skogsstyrelsen.

INNEHÅLL

Förord	1
Inledning	3
Uppdraget	3
Funktion och process	3
Läsanvisning	5
Utvecklingsstrategi	7
Vision Växtkraft	7
Utgångspunkter för utvecklingsstrategin	7
Översiktsplanens mål för hållbarhet	11
Herrljungas strukturbild	13
Utvecklingsstrategi för bebyggelse	15
Utvecklingsstrategi för transporter och teknisk försörjning	17
Utvecklingsstrategi för natur och rekreation	19
Användning	21
Användning av mark- och vattenområden	21
Transportsystem	31
Hänsyn	37
Hänsyn till nationella och regionala mål	37
Hänsyn till de allmänna intressena	39
Riksintressen	39
Naturmiljö	39
Kulturmiljö	44
Friluftsliv	47
Besöksnäring	49
Areella näringar	50
Miljö, hälsa och säkerhet	52
Totalförsvaret	59
Samhällsviktig verksamhet	61
Kommunikationer	64

Tematiska delar	67
Tätorter	67
LIS-områden	76
Mellankommunala frågor	81
Infrastruktur	81
Nossan	82
Vindbruk	82
Naturområden	82
Enskilda avlopp	82
Genomförande	83
Tidshorisonter och genomförande	83
Rullande översiktsplanering	83
Medborgardialog	84
Fortsatt arbete	84
Konsekvenser	85
De samlade konsekvenserna	85
Miljökonsekvensbeskrivning - MKB	85
Miljökonsekvenser	88
Hantering av miljökonsekvenser vid fortsatt planering	95
Avstämning mot miljö kvalitetsnormer (MKN)	95
Sociala konsekvenser	98
Ekonomiska konsekvenser	99
Riksintressenas behandling	100

Bilaga: Särskilt utlåtande och Särskild sammanställning

Förord

Vi tar oss an framtiden med entusiasm, kreativitet och målmedvetenhet. Hur vill vi att Herrljunga kommun ska utvecklas från och med nu och fram till år 2035? Vilka är våra drömmar? Hur ska den fysiska planeringen av kommunens yta på 500 kvadratkilometer se ut de närmaste 20 åren?

Översiktsplanen är vår vägledning i den långsiktiga utvecklingen, i vad vi vill uppnå, och den hjälper oss att prioritera i våra beslut, så att vi använder de resurser vi har på bästa möjliga sätt.

Rent konkret svarar planen på frågor som: Hur ska mark- och vattenområdet användas? Hur ska vi nå en långsiktigt hållbar utveckling? Hur ska vi planera på ett kostnadseffektivt sätt?

För Herrljungas del väntar en positiv befolkningsutveckling, inte minst med tanke på vår centrala placering i Västra Götaland och de goda kommunikationsmöjligheterna. Tätorterna Herrljunga och Ljung-Annelund kommer att växa. Inpendlingen ökar jämfört med i dag, och området runt Herrljunga Järnvägsstation kommer på ett mera konkret sätt att utvecklas till kommunens kärna. Kanske kan vi till och med få en regional funktion, som kan bidra med att öka antal arbetstillfällen i vår kommun.

På landsbygden finns också stora möjligheter - kanske kan Molla, med närheten till Borås och tågstopp på Älvsborgsbanan, utvecklas till en ny tätort. Det väl utbyggda fibernätet gör det möjligt att bo och verka i hela kommunen. Den som vill bo enskilt på landet har möjlighet till det.

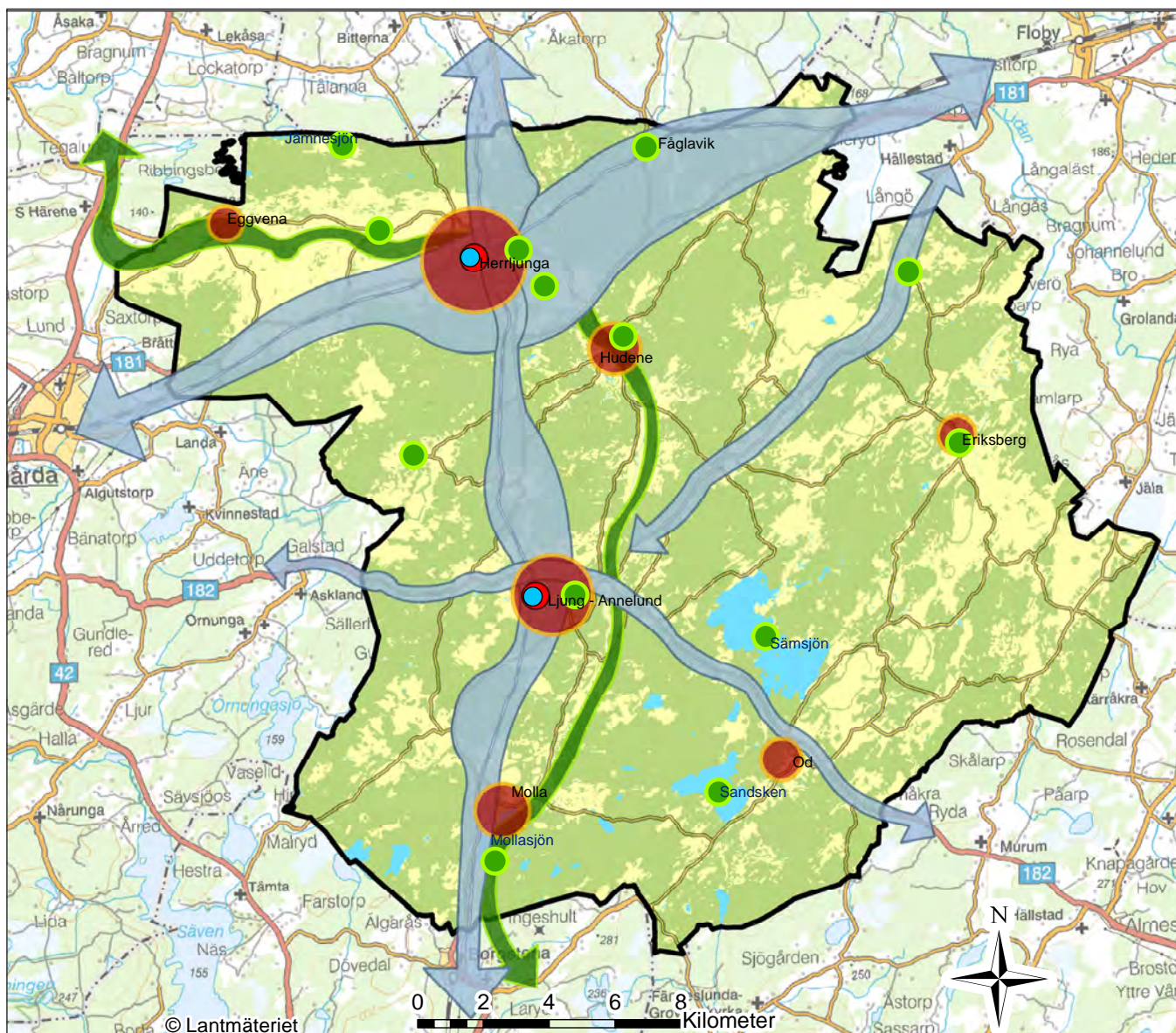
I de små byarna på landsbygden är skolan centrum. Utvecklingsområden skapas kring dessa skolor, och det blir en förutsättning för en dynamisk utveckling både i tätort och på landsbygd. Att varje enskild elev blir sedd och uppmuntrad utifrån sina förutsättningar är den lilla skolans stora fördel, vare sig det handlar om en byskola på landet eller en modern gymnasieskola som Kunskauskällan.

Vi har ett rikt kulturlandskap och en historia att förvalta, och med hjälp av översiktsplanen ska vi göra detta så klokt som möjligt. Naturupplevelsorna – till exempel Fluxfallet och Molla bokskog - ska göras tillgängliga för fler, utan att vi förbrukar dessa resurser. Och det faktum att Fåglavik är födelseplatsen för den helgonförklarade Elisabeth Hesselblad, gör att världens blickar i allt större utsträckning kommer att riktas mot oss.

Hållbarhet, miljömedvetenhet och kostnadseffektivitet är tre ledord inför den framtid som väntar, och som översiktsplanen beskriver. Vi tar oss an framtiden med entusiasm, kreativitet och målmedvetenhet.

Herrljunga 2017-08-14

Johnny Carlsson, Kommunstyrelsens ordförande

Utvecklingsstrategi

- Nod, Transporter och teknisk försörjning
- Kärna, Bebyggelse
- Värdekärna, Natur och rekreation
- ▬ Utvecklingsområden, Bebyggelse
- ▬ Transportsamband
- ▬ Grönt samband

Struktur bilden för Herrljunga kommun visar en långsiktig strategi för kommunens utveckling i grova drag.

Inledning

Översiktsplanering syftar till att ge en samordnad och långsiktig planering av den fysiska miljön. En övergripande strategi för var det ska byggas och hur mark- och vattenområden ska användas är avgörande för att nå en bra helhet och en långsiktigt hållbar utveckling.

I översiktsplanen visar kommunen hur man vill att stad och land ska utvecklas, var det kan och bör byggas, vilka områden som lämpar sig för nya bostäder och verksamheter, var det behövs nya vägar och gång- cykelvägar samt vilka områden som bör sparas för rekreation. I planen beskrivs också vilka hänsyn som bör tas till natur- och kulturvärden samt risk för exempelvis bullerstörningar och översvämningar. Hur kommunen avser tillgodose riksintressen ska redovisas särskilt. Planen täcker hela kommunens yta, men redovisar på en mer detaljerad nivå kommunens vilja gällande mark- och vattenanvändningen i orterna Herrljunga, Ljung-Annelund och Hudene samt vid de föreslagna utvecklingsområdena vid Mollasjön och Sämsjön. Många frågor i översiktsplanen berör fler än oss själva. Dessa frågor ska belysas och samordnas med de berörda och redovisas särskilt.

Att bedöma konsekvenserna av olika alternativ är en viktig del av arbetet. Det ska vara lätt att förstå planens innebörd och såväl miljökonsekvenser som sociala och ekonomiska konsekvenser ska framgå. Konsekvenser av förslaget beskrivs löpande i dokumentet och sammanfattas sist i översiktsplanen.

Uppdraget

Kommunfullmäktige beslutade 2010-10-05 att gällande översiktsplan antagen 2006-06-13 inte längre är aktuell, att en ny översiktsplan med inriktning mot en hållbar utveckling upprättas samt att lokala miljömål formuleras som grund för en ny översiktsplan.

Funktion och process

Översiktsplanen ska bidra till en god miljö och hållbar utveckling. Den vägleder beslut om hur mark- och vattenområden får användas. Den ska hållas aktuell och kan göras mer detaljerad för tätorter och andra delområden. Samråd och miljöbedömningar är viktiga delar i planeringsprocessen.

Samråd med medborgare och myndigheter

När kommunen upprättar eller ändrar en översiktsplan ska man samråda med bland andra länsstyrelsen, regionala organ och grannkommuner. Kommunmedborgarna ska också ges chansen att säga sin mening.

Översiktsplanen har varit ute på samråd mellan 1 juni och 15 september 2016. Under samrådet fanns planförslaget utställt i kommunhuset i Herrljunga och på biblioteken i Herrljunga och Ljung. Efter samrådet har en samrådsredogörelse upprättats där samtliga yttranden sammanfattas och kommenteras. Därefter har översiktsplanen justerats i enlighet med vad som anges i samrådsredogörelsen. Det reviderade förslaget ska nu ställas ut i två månader. Därefter upprättas ett särskilt utlåtande innan det slutliga förslaget antas av kommunfullmäktige.

Ska vara aktuell

Översiktsplanen ska hållas aktuell. Minst vart fjärde år måste kommunen ta ställning till om den kan gälla ett tag till eller måste göras om. Ett sätt att hålla planen aktuell är att fördjupa den för ett delområde där planeringsbehoven är störst, eller göra ett tillägg för en fråga som saknas eller inte är tillräckligt behandlad. På så sätt hålls planen aktuell genom en rullande planeringsprocess, där uppföljningen leder till successiva ändringar.

Kommunens översiktsplan ÖP 2006 är inaktuell och upphör att gälla när kommunfullmäktige har antagit den nya översiktsplanen och denna har vunnit laga kraft.

Gällande tillägg till översiktsplanen

LIS-områden:

Tematisk fördjupning av översiktsplan för landsbygdsutveckling i strandnära läge – Sämsjöområdet, fördjupad del av översiktsplan, antogs 2011-09-06. I planen redovisas hur en landsbygdsutveckling kan ske inom strandskyddade områden runt Sämsjön. Innehållet i planen är till delar genomfört men planen är i övrigt aktuell.

Fördjupningar och tillägg som upphör att gälla

Vindkraften i Herrljunga kommun

Tematiskt tillägg till översiktsplanen med inriktningen vindkraft, antogs 2011-09-06. Planen är delvis inaktuell. I planen föreslås en större utbyggnad av vindkraft i fem områden. Inom två av dessa har Forsvarsmakten restriktioner som innebär att en utbyggnad inte är möjlig. Även inom övriga områden finns vissa restriktioner. De delar av planen som är aktuella har arbetats in i översiktsplanen. Vindkraftplanen kan fortsatt användas som ett underlag vid vindkraftplanering.

Fördjupningar för tätorter

Följande fördjupningar är inaktuella och upphör att gälla:

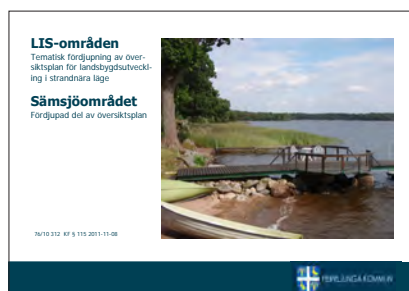
- Delen **Sämsjön** antagen 1990
- Delen **Ljung-Annelund** antagen 1997
- Delen **Hudene** antagen 2001

Vägleder detaljplanering och bygglov

Översiktsplanen är vägledande för detaljplanering och beslut i enskilda ärenden om byggande och annan användning av mark och vattenområden. Den används som bedömningsunderlag av såväl kommunens egna tjänstepersoner som handläggare på exempelvis länsstyrelsen och domstolar där sådana ärenden överprövas.

Innehållet i översiktsplanen kan inte överklagas

Översiktsplanen är inte bindande, enbart vägledande. Den ger inga rättigheter eller skyldigheter vare sig till myndigheter eller enskilda. I planen vägs och prioriteras olika allmänna intressen mot varandra. Däremot vägs inte enskilda intressen in. Det görs först i detaljplaneringen eller direkt i bygglovsprövningen. Översiktsplanens innehåll kan därför inte överklagas. Det är endast förfarandet när kommunen upprättar översiktsplanen som går att överklaga, det vill säga om kommunen inte följt plan- och bygglagens procedurregler.

LIS-områden, Tematisk fördjupning av översiktsplan för landsbygdsutveckling i strandnära läge gäller fortsatt tillsammans med översiktsplanen.

Läsanvisning

Översiktsplanen för Herrljunga kommun är strukturerad efter Boverkets nya förslag till ÖP-modell, det vill säga *en struktur för innehållet i en översiktsplan och de begrepp som beskriver innehållet*. Textdokumentet ska läsas tillsammans med översiktsplanekartorna och kan ses som en utvecklad beskrivning av dessa.

Översiktsplanen är indelad i tre huvudkapitel med tillhörande kartor. De tre huvudkapitlen benämns **Utvecklingsstrategi**, **Användning** och **Hänsyn**. Till dessa kommer utöver **Inledning**, som är detta kapitel, även **Tematiska delar**, **Mellankommunala frågor**, **Genomförande** och **Konsekvenser**. I kapitlet konsekvenser ingår Miljökonsekvensbeskrivning (MKB) som en del. Dessutom bifogas **Särskilt utlåtande och Särskild sammanställning**.

Underlag och bilagor

I kapitlet **Hänsyn** beskrivs kortfattat viktiga planeringsunderlag och allmänna intressen som har betydelse för olika avvägningar i den fysiska planeringen. Övriga kommunala planeringsunderlag som i nuläget är aktuella och relevanta och som arbetats in i Översiktsplanen är *Lokala miljömål 2014*, *Energi- och klimatplan 2014*, *Bostadsförsörjningsprogram 2016* samt *Cykelstrategi och hållbart resande 2016*.

Planeringsunderlagen uppdateras kontinuerligt, för besked om aktuella planeringsförutsättningar ska därför digitala verktyg användas. Efter antagande kommer översiktsplanens kartor läggas i kommunens digitala kartdatabas, där underlagen uppdateras kontinuerligt. Detta angreppssätt är en av de stora fördelarna med en digital översiktsplan, vilket förenklar en så kallad rullande översiktsplanering. Kontinuerlig uppdatering av underlag underlättar såväl den dagliga handläggningen inom samhällsbyggnadsprocessen som aktualitetsprövning och eventuell revidering av själva översiktsplanen. I den rullande planeringen behöver endast de politiska ställningstagandena behandlas varje mandatperiod mot bakgrund av de aktuella underlagen. Nya underlag kan innebära att nya ställningstaganden krävs, vilket ska beaktas i aktualitetsprövningen.

Kapitlen

Översiktsplanens tre huvudkapitel **Utvecklingsstrategi**, **Användning** och **Hänsyn** visar tre olika aspekter av översiktsplanen: en långsiktig strategi som anger kommunens önskade utveckling i grova drag; en indelning av kommunens hela yta i olika mark- och vattenanvändningskategorier; och en redovisning av allmänna intressen enligt PBL. De tre kapitlen har underkategorier eller avsnitt som i sin tur delas upp i undertyper, där mer detaljerade beskrivningar av översiktsplanens inriktningar, förslag och hänsyn beskrivs. Där det är tillämpligt redovisas rekommendationer och konsekvenser. I kapitlet **Hänsyn** redovisas även regler, det vill säga bestämmelser som gäller inom området, tillsammans med rekommendationer. Se format i faktaruta till höger.

Lokala miljömål och Energi- och klimatplan är kommunala underlag som har arbetats in i Översiktsplanen.

Översiktsplanens kapitel

Kapitel: Aspekt

Underkategori

Definition: Avsnittsbeskrivande text

Undertyp

Definition: beskrivande text

REKOMMENDATIONER (REGLER)

- I punktform

KONSEKVENSER

- I punktform

Definitioner

Vissa termer och begrepp som återkommer genomgående eller återfinns i kartformatet förklaras nedan. För definitioner av övriga begrepp enligt Boverkets förslag till ÖP-modell hänvisas till Boverkets hemsida.

Nivå

Nivå anges för att tydliggöra ett objekts eller funktions roll på olika geografiska nivåer: regional, kommunal eller lokal.

Tidshorisont

Översiktsplanen ger en utblick mot framtidens Herrljunga och visar ett önskat läge ca 20 år framåt i tiden. För att etappindela planen används följande tidshorisonter:

- **Kort sikt:** Cirka 0-8 år. Inom denna tidshorisont avses sådana projekt och åtgärder som beräknas kunna bli påbörjade eller planerade innan översiktsplanen åter måste tas upp för bedömning av om den fortfarande är aktuell.
- **Medellång sikt:** Cirka 8-16 år. Inom denna tidshorisont avses sådana projekt och åtgärder som bedöms kunna bli påbörjade eller planlagda inom andra eller tredje mandatperioden efter översiktsplanens antagande.
- **Lång sikt:** Mer än cirka 16 år. Detta visar en framtidsbild för ett önskat läge vid översiktsplanens tidshorisont år 2035.

Planeringshorisonten på 20 år innebär att nya områden för bostäder och verksamheter som kan täcka behovet de närmsta 20 åren föreslås i översiktsplanen. Översiktsplanens strategier och målbild har också ett än mer långsiktigt perspektiv, vilket innebär att den bebyggelsestruktur som visas i översiktsplanen ska vara lämpad för fortsatt utbyggnad i kommunen även bortom planeringshorisonten.

Täthet

I de fall en särskild strävan finns efter relativt tät eller gles bebyggelse, såväl för stadsmässig bebyggelse som för bebyggelse på landsbygden, kan täthet (tät/gles) användas. Det är ett relativt begrepp som anpassas efter ortens eller bygdens storlek och karaktär.

Rekommendationer

I översiktsplanen beskrivs kontinuerligt vilka kvaliteter kommunen vill uppnå i ett område, om det finns förhållanden som särskilt ska beaktas, etc. I punktform ges vägledning för detaljplanering och för prövning av bygglov och andra tillståndsärenden som rör mark- och vattenanvändning.

Utvecklingsstrategi

Långsiktig strategi för kommunens utveckling i grova drag

Vision Växtkraft

Översiktsplanens mål och strategier utgår från principerna i kommunens vision *Växtkraft*, från 2009, men blickar betydligt längre fram i tiden än visionen, som snart når sin tidshorisont. Enligt visionen ska Herrljunga kommun år 2020 ha en befolkning om 10 000 invånare, samt vara ett samhälle:

- där det är ”gott att leva”,
- som tagit flera steg närmare en långsiktigt hållbar kommun,
- med en tydlig och välkomnande VI-känsla i kommunen och
- med ett dynamiskt och lokalt förankrat näringsliv

Våga Vilja Växa

Fysisk planering kan i olika grad påverka framgången för visionens olika delar. Översiktsplanen är i sin helhet ett strategiskt verktyg för visionens förverkligande, men främst genom **Utvecklingsstrategin** som redovisar kommunens långsiktiga intentioner i grova drag. I detta kapitel lyfts områden, platser och stråk fram dit kommunen vill kanalisera utvecklingsinsatser för att nå visionen, liksom särskilt viktiga samband och de områden som i ett översiktligt perspektiv har de största natur-, och rekreationsvärdena.

Utgångspunkter för utvecklingsstrategin

Kommunen och landskapet

Herrljunga kommun omfattar ca 500 km². Landskapet i kommunen är relativt flackt med små nivåskillnader. De lägsta höjderna finns i de nordvästra delarna och högsta i de södra delarna. Från norr till söder förändras höjden från ca + 100 meter (RH2000) till ca + 250 meter. Västra stambanan avgränsar den stora västgötaslätten i kommunens nordvästra del. Här dominerar den bördiga öppna jordbruksmarken. Landskapet i övriga delar av kommunen har en småbruten karaktär som växlar mellan öppna ängs- och hagmarker och partier bevuxna med löv- och barrskog. I kommunens södra delar mot sydsvenska höglandet förekommer de högsta partierna. Här dominerar skogsmarker, mossar och myrmarker. Det största mossområdet utgörs av mosskomplexet Ramlamossen i nordost mot Falköpings kommun.

I kommunens södra del finns några mindre sjöar varav Sämsjön och Sandsken är de största. Ån Nossan är det största vattendraget som flyter genom kommunen från söder till norr och genom Herrljunga tätort och vidare genom jordbruksmarken mot Dättern via Vårgårda, Essunga och Grästorps kommuner.

Kommunen i regionen

Herrljunga kommun är en del av Västra Götalandsregionen. Regionen har bland annat som uppgift att ansvara för sjukvården, att främja tillväxt och hållbar utveckling inom områden som näringsliv, kultur, miljö, infrastruktur, utbildning och turism samt att ansvara för kollektivtrafiken. Regionen är uppdelad i fyra administrativa delregioner, där Herrljunga ingår i Boråsregionen- Sjuhäradsbygdens kommunalförbund. Övriga är Skaraborgs, Fyrbodals och Göteborgsregionens kommunalförbund.

Älvsborgsbanan och Västra Stambanan är regionala stråk som binder ihop regionen via Herrljunga som ett centralt nav för järnvägsnätet. Från Herrljunga nås regionens alla delar med tågtrafik, vilket innebär tillgång till en stor arbetsmarknad såväl som eftergymnasial utbildning och specialiserad sjukvård. Vägnätet i Herrljunga kommun utgörs av länsvägar och mindre allmänna vägar. Avsaknaden av större väg medför att Herrljunga kommun inte har något större flöde av genomresande vägtrafikanter. Väster om kommungränsen passerar väg E20, som via Lv 181 är en viktig förbindelse mot Göteborg och Stockholm.

Befolkning

Nuläge, utveckling och mål

I slutet av år 2016 hade Herrljunga kommun ca 9 400 invånare med en positiv befolkningsutveckling. Herrljunga kommun är med sina goda kommunikationsmöjligheter centralt beläget i Västra Götaland med närhet till flera större städer. I globaliseringens och urbaniseringens spår söker sig allt fler människor mot storstäder, vilket för vår region handlar om Göteborg. Göteborgs dragningskraft har inneburit en ökad befolkningssammansättning för kranskommunerna, en utveckling som förväntas fortsätta.

Herrljunga kommun är beläget inom ett rimligt pendlingsavstånd från Göteborg. Detta tillsammans med kommunens rika natur och goda samhällsservice gör kommunen till en attraktiv plats för människors bosättning. De yttre förutsättningarna tillsammans med en god planering av boendemiljöer, både i tätorterna och på landsbygden, bedöms ge förutsättningar för att nå målet om 10 000 invånare år 2020. Med en fortsatt befolkningsökning i samma takt efter år 2020 är det rimligt att anta att invånarantalet kommer uppgå till ca 11 500 inom översiktsplanens tidshorisont år 2035.

Befolkningssammansättning

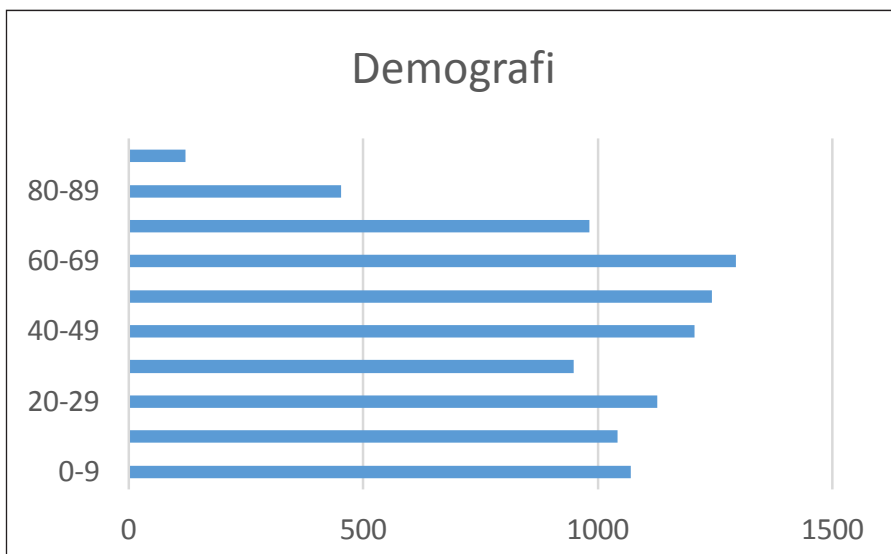
I kommunen finns två större tätorter, Herrljunga och Ljung-Annalund. Drygt hälften av kommunens invånare bor i de båda tätorterna, resterande del bor i mindre orter eller på landsbygden. Antalet invånare har de senaste decennierna varit i stort sett oförändrat, de senaste åren syns dock en viss ökning av invånarantalet.

Bostäder

Idag råder bostadsbrist i Herrljunga kommun, framförallt saknas hyres-

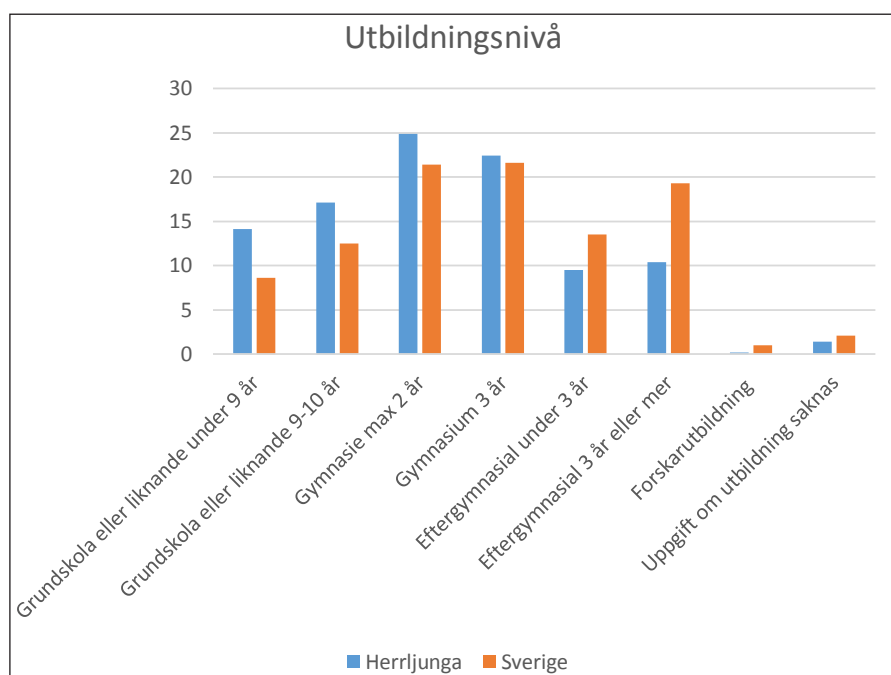
Skolavslutning i Herrljunga

Källa SCB, 2015

Medelåldern för kommunens befolkning är 43,4 år, vilket är högre än riksgenomsnittet på 41,2 år.

Den höga medelåldern hänger främst samman med en stor befolkningsandel i övre medelåldern/pensionsålder 45-70 år samt med att andelen i familjebildande ålder 30-40 år är förhållandevis liten. Vidare är andelen barn och unga 0-20 år relativt stor, om än inte i samma häradsområde som de allra största grupperna.

Källa SCB, 2015

Snittinkomsten år 2014 för arbetsföra invånare och pensionärer var 253 000 kr vilket kan jämföras med riket där snittinkomsten var 283 000 kr.

Utbildningsnivån i Herrljunga kommun är generellt lägre jämfört med riket. Exempelvis är andelen invånare med eftergymnasial utbildning betydligt lägre i Herrljunga kommun än jämfört med riket.

rätter i tätorterna.

Med en befolkningsutveckling som kan förväntas uppgå till ca 11500 invånare år 2035 behövs det mellan åren 2020-2035 byggas ca 750 nya bostäder. Detta innebär att det behövs ca 50 nya bostäder per år, vilket är i enlighet med Herrljunga kommuns antagna *Riktlinjer för bostadsförsörjning*.

Bostadsförsörjningsprogram

Kommunens riktlinjer för bostadsförsörjning är ett separat ärende som

Boendemiljöer i Herrljunga tätort

Herrljunga kommun är den största arbetsgivaren i kommunen

arbetats fram samtidigt som översiktsplanen. Riktlinjerna beslutades av Kommunfullmäktige i april 2016. Huvuddragen i riktlinjerna med störst relevans för den fysiska planeringen sammanfattas nedan:

Rekommendationer för bostadsförsörjning

- Bostadsbyggande ska i huvudsak ske i kommunens tätorter och småorter.
- Bostadsbyggande på landsbygden ska i huvudsak ske i närhet av annan bebyggelse, kollektivtrafikhållplatser, skolor.
- Nya bostäder ska planeras inom gång-/cykelavstånd till tågstation.
- Nya bostäder planläggs i lägen där gång- och cykel utgör det effektivaste transportmedlet till lokala målpunkter.
- Lokalgator planeras så att en nätverksstruktur bildas för fotgängare.
- Bostäder bör blandas med icke störande verksamheter.
- Livsstilsboenden och andra typer av nischade boendeantern ska främjas.
- Vid planläggning för nya bostäder och vid bygglovsprövning ska hänsyn tas till eventuell påverkan på skyddade områden.
- Skyddade områden och andra grönområden och natur- och kulturmiljöer ska ses som en resurs för invånarens rekreation och integreras i relevanta planområden för nya bostäder.
- Bostadsområden ska lokaliseras med närhet till service för att minimera framtida transportkostnader för samhället såsom hemtjänst, skolskjuts och i samband med drift och underhåll. Bostäder för äldre och personer med funktionsnedsättning ska ha hög tillgänglighet och ligga i närheten av kommunikation.
- Markvärdet ska vid planläggning och exploatering tas till vara så att platsens ekonomiska potential används effektivt.

Näringsliv och arbete

Näringsliv och företagande i kommunen

Inom Herrljunga kommuns gränser fanns år 2015 totalt 4193 arbetstillfällen med Herrljunga kommun som största arbetsgivare. De största näringarna var tillverkning och utvinning (1473 personer), vård och omsorg (491 personer), utbildning (459 personer), jordbruk och skogsbruk (342 personer) och byggverksamhet (313 personer).

Arbetsmarknad

År 2015 var arbetslösheten (åldrarna 15-74 år) 6,9 % i Herrljunga kommun att jämföra med rikets 7,4%. Sysselsättningen bland befolkningen (åldrarna 15-74 år) var år 2015 67,3% i Herrljunga kommun, att jämföra med rikets 66,6%.

Arbetsrelaterad in- och utpendling

In- och utpendlingen till/från Herrljunga kommun sker genom resor

med tåg, bil eller buss. De viktigaste tågstråken ur in- och utpendlings-synpunkt är Västra stambanan, Älvsborgsbanan och Kinnekullebanan. Särskilt viktiga pendlingstråk för in- och utpendling med bil, buss eller yrkestransporter är vägarna 181, E20, 183 och 2516.

De allra flesta som jobbar i Herrljunga kommun bor i kommunen. Arbetspendlingen ut från Herrljunga kommun är något större än arbetsinpendlingen in till kommunen.

Den enskilt största utpendlingskommunen är Borås. Samtidigt sker en stor pendling i stråket mot Vårgårda, Alingsås och Göteborg som tillsammans står för ca 40% (699 personer) av utpendlingen.

Inpendling till Herrljunga kommun sker främst ifrån Göteborg, Alingsås och Vårgårda, som tillsammans står för ca 33% (426 personer) av all inpendling. Därefter följer inpendling från Vara och Borås med ca 15% (200 personer) vardera.

Översiktsplanens mål för hållbarhet

Hållbar utveckling

Begreppet *Hållbar utveckling*, är centralt i översiktsplanen. För att det ska vara möjligt att nå en hållbar utveckling krävs en robust struktur och en långsiktig planering som tar hänsyn till sociala, miljömässiga och ekonomiska faktorer. Kommunen tolkar begreppet hållbar utveckling som:

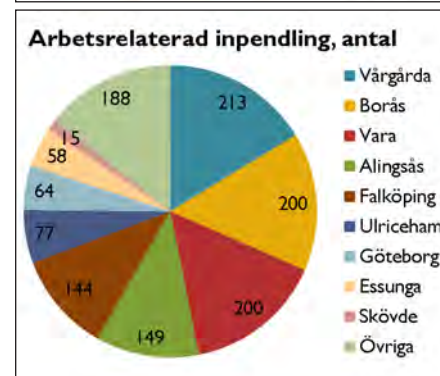
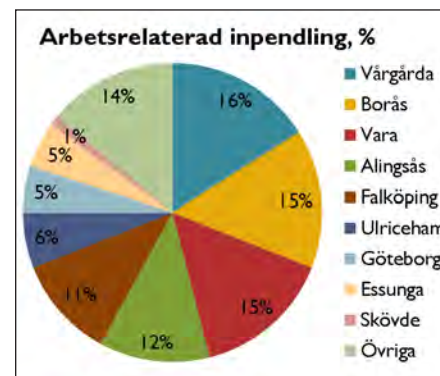
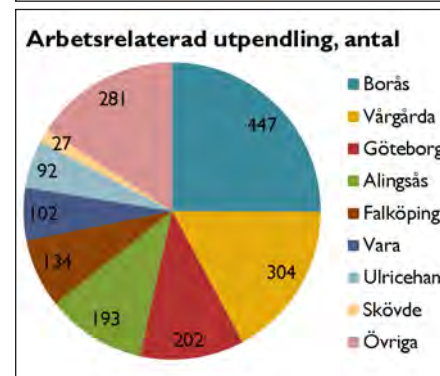
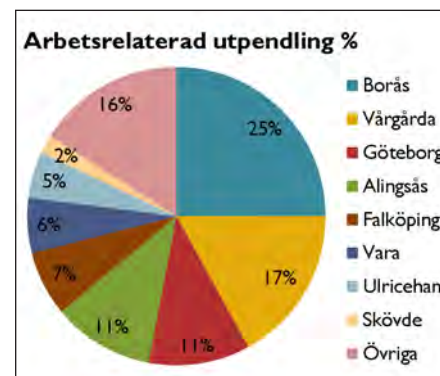
- ett samspel mellan tre dimensioner; den sociala, den ekologiska och den ekonomiska,
- att de tre dimensionerna ska vägas samman,
- att det långsiktiga perspektivet med nästkommande generationer i åtanke ska vara i fokus.

I Herrljunga kommuns lokala miljömål (2014) vägs dimensionerna enligt punkt två samman enligt följande modell:

”den ekologiska/miljömässiga hållbarheten anses överordnad den sociala och ekonomiska därför att den första utgör förutsättning för de två andra”.

I översiktsplanen tillämpas en vidareutvecklad version av definitionen från de lokala miljömålen där ekologin/miljön beskrivs som förutsättning eller *ramen*, ekonomin som *vägen* och den sociala dimensionen som *målet* – vilket stämmer väl överrens med kommunens visionsmål.

På nästa sida beskrivs kommunens mål för fysisk planering utifrån de tre hållbarhetsperspektiven

Källa SCB, 2015

Mål för hållbarhet - miljömässig, ekonomisk och social

Miljömässig hållbarhet

RAMEN

Ur lokala miljömål: *”byar och tätorter planeras och bebyggs på ett sådant sätt att resurser kan användas effektivt, en hållbar livsstil kan gynnas och en god hälsa kan främjas – en bilfri livsstil ska vara möjlig samt gynnas vid planering och byggande”*

- Tätorter förtätas för att behålla och utveckla fördelarna med ett nära samhälle, med tågstationen som nav
- Den mänskliga skalan är utgångspunkt i tätorter
- Parker och grönområden bevaras, tätortsnära natur värderas utifrån dess betydelse för rekreation, människors hälsa och för biologisk mångfald
- Energisnål och klimatanpassad byggnation ökar och kommunens egen produktion är hållbar

Ur lokala miljömål: *”natur- och kulturvärden tas till vara och utvecklas”*

- Naturvärden beaktas och utvecklas i planeringsprocessens alla skeden
- Kulturmiljöer och andra kulturhistoriska värden ses som en resurs i planeringsprocessen

Ekonomisk hållbarhet

VÄGEN

Herrljunga kommuns övergripande visionsmål är att vara 10 000 invånare år 2020, för att det innebär en ökad ekonomisk robusthet genom dels ökade skatteintäkter, dels ökat kundunderlag men också berikande i form av vidgade kunskaper, erfarenheter och kontakter.

- Herrljunga erbjuder så attraktiva boendalternativ att kommunen kan locka inflyttare från övriga regionen och skapa ett positivt flyttningsnetto
- Kommunen har en tillräcklig utvecklingsberedskap med resurser för hela samhällsbyggnadsprocessen med aktuella planeringsunderlag och proaktiv strategisk planering

För att ha möjlighet att förverkliga kommunens vision krävs också en välskött kommunal ekonomi.

- Bostäder är lokaliserade med hänsyn till befintligt/planerat serviceutbud så att underlag för detta upprätthålls.
- Markanvändning i tätorter optimeras och exploateringsgrad anpassas efter lägets potential

Social hållbarhet

MÅLET

Med orden ”Lagom, lugnt och lantligt” beskrivs kommunens första inriktningsmål ”Där det är gött att leva” – ”människor i kommunen lever inte bara ett längre utan även ett bättre och friskare liv”. Tredje inriktningsmålet ”Med en tydlig och välkomnande VI-känsla” betonar vikten av sammanhållning och öppenhet för ett hållbart samhälle.

- Kommunens invånare och besökande har goda möjligheter till rörelse i vardagen
- Boende och besökande i kommunen har många chanser att mötas och interagera med varandra

Genom undertecknande av avsiktsförklaring ”För ett Jämställt Västra Götaland 2014-2017” samt en samverkansöverenskommelse med polismyndigheten arbetar kommunen för ett jämställt och tryggt samhälle, detta integreras i den fysiska planeringen med följande målområden för bostadsplaneringen:

- Det offentliga rummet är tydligt definierat och tillgängligt för alla individer och samhällsgrupper
- Den byggda miljön är väl omhändertagen och befolkad och trygg större del av dygnet
- Platser som kan upplevas som otrygga blir färre i takt med förnyelse och nyexploatering

Övergripande utvecklingsstrategi

Bebyggelse

Enligt strukturbilden ska bebyggelseutveckling koncentreras till tätorterna, till byar med landsbygdsskolor och till platser som pekats ut som områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden). Inom övriga delar av kommunen är inriktningen främst fortsatt brukande av mark och skog, naturvård, friluftsliv och besöksnäring, även om viss bebyggelseutveckling kan ske även här.

Strukturen ger förutsättningar för en tillväxt med ca 2000 nya invånare och ca 750 nya bostäder i kommunen inom översiktsplanens tidshorisont. Bedömningen är att en tredjedel av bostäderna kan tillkomma genom förtätning i Herrljunga tätort, en tredjedel genom utbyggnad i utkanten av tätorten och en tredjedel genom utbyggnad i övriga orter, byar och på landsbygden. Strukturbilden anger även inriktningen för hur kommunen ska växa i ett längre perspektiv, bortom översiktsplanens horisont.

I strukturbilden pekats de centrala delarna av Herrljunga tätort och Ljung-Annalund ut som kärnor. I de båda kärnorna ligger en stor del av kommunens service och bebyggelsen är tätare än övrigt i orterna. Kärnorna är lättillgängliga och har goda förutsättningar för utveckling av en tät och blandad bebyggelse. Centrala Herrljunga har dessutom en mycket strategiskt placering i regionen och kan betraktas som en kärna även i ett regionalt perspektiv.

Transporter och teknisk försörjning

Viktiga transportsamband att bygga vidare på är Västra Stambanan, Älvsborgsbanan, väg 181, väg 183, väg 2516, väg 182, väg 1927 och väg 1848.

Inom kommunen finns två noder, Herrljunga station och Ljungs station. Noderna är viktiga knutpunkter i transportsystemet och har därför stor betydelse för bebyggelseutvecklingen.

Natur och rekreation

Det grön- blå stråket längs Nossan är betydelsefullt både ur ekologisk och rekreativ synvinkel och ska stärkas. Utveckling av grönstrukturer längs Nossan kräver god samverkan över kommungränserna.

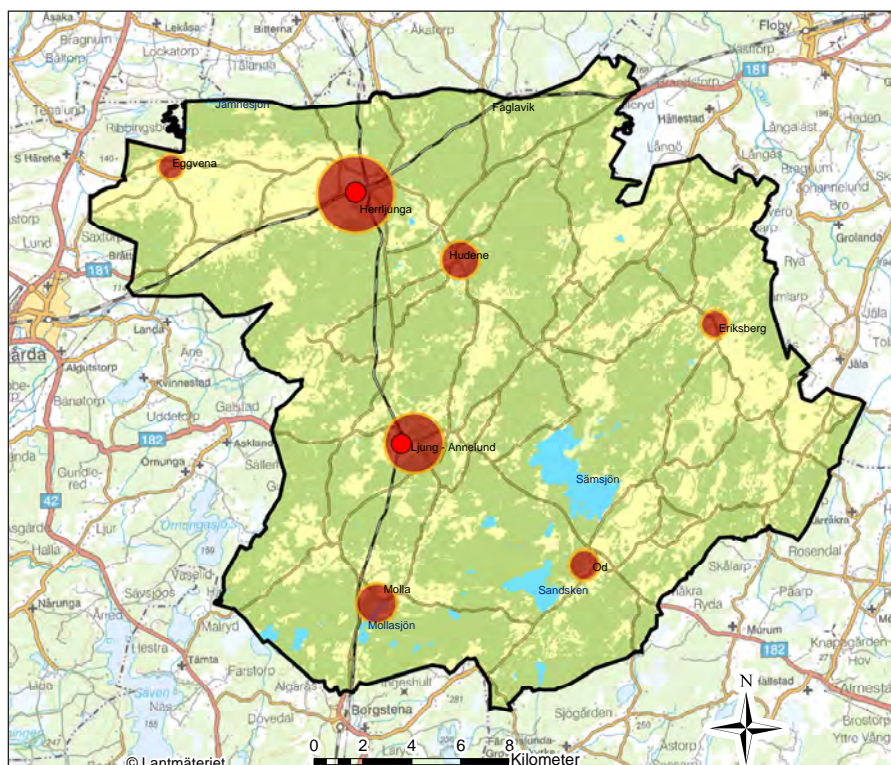
I kommunen finns ett stort antal kulturmiljöer och natur- och friluftsområden. Dessa är viktiga att värna och utveckla tillsammans med transportsamband, så att invånare och besökare får tillgång till kommunens rika utbud av rekreationsområden och andra besöksmål.

Fördjupning av strukturbilden

Strukturbilden ger stöd vid prioriteringar av resurser och satsningar i den fysiska miljön, men även i verksamheter som påverkas av att den fysiska miljön förändras.

I följande avsnitt fördjupas strukturbilden och utvecklingsstrategier för *Bebyggelse*, *Transporter och teknisk försörjning* samt *Natur och rekreation*. I kapitlet Tematiska delar visas även mer detaljerade kartor med strategier för utveckling av orterna *Herrljunga*, *Ljung-Annalund* och *Hudene*.

Utvecklingsstrategi för bebyggelse

Utvecklingsstrategi - Bebyggelse

- Kärna
- Utvecklingsområden

Kärnor

En kärna är ett område där många funktioner samlas och som har särskilt stor betydelse för kommunens framtida utveckling. I kommunen finns två kärnor, de centrala delarna av Herrljunga tätort runt stationsområdet och de centrala delarna av Ljung-Annelund runt järnvägsstationen.

Kärnan i Herrljunga tätort har stor betydelse för offentlig och kommersiell service, näringsliv, boende, pendling och annat resande på kommunal nivå. Kärnan har även betydelse som en järnvägsknutpunkt och mötesplats på regional nivå.

Kärnan runt järnvägsstationen i Ljung-Annelund har betydelse för service och tillgänglighet ur ett kommunalt perspektiv.

REKOMMENDATIONER FÖR KÄRNOR

- Kärnorna ska utvecklas med brukarperspektivet i fokus. Analyser av rörelser, tillgänglighet, funktioner och behov bör göras i samband med planering i kärnorna.
- Kärnornas potential som motor för en hållbar utveckling bör tas till vara genom planering som gagnar hållbart resande. Exempelvis bör gång- och cykelsamband utvecklas, resamband och byten förklarade och bebyggelse som stöder ökat resande med kollektivtrafik främjas.
- Planprogram och gestalningsprogram bör tas fram för kärnorna och anslutande utvecklingsstråk- och områden.
- Exploateringsgraden i kärnorna ska öka genom förtätning. En blandning av olika funktioner ska eftersträvas i kärnorna.

Viktiga funktioner - service av betydelse för bebyggelseutvecklingen

Bebyggelse som skolor, kommunhus, vårdcentraler, bibliotek och äldreboenden har stor betydelse för kommuninvånarnas tillgång till service. Bostäder bör planeras med närhet till service. Utvecklingsbehovet för enskilda funktioner kan behöva beaktas särskilt vid förnyelse. Huvuddelen av servicen i kommunen ligger i Herrljunga och Ljung-Annalund. Utanför tätorterna finns flera skolor och förskolor som har betydelse för en levande landsbygd.

REKOMMENDATIONER FÖR VIKTIGA FUNKTIONER

- Förnyelse i närheten av bebyggelse som har betydelse för invånarnas tillgång till service ska ske med hänsyn till dess nuvarande användning och framtida utvecklingsbehov.
- Lokalisering eller omlokalisering av servicefunktioner ska föregås av en analys av tillgänglighet och behov i ett långsiktigt perspektiv.

Utvecklingsområden

Utvecklingsområden är dels befintlig bebyggelse där kommunen vill se en utveckling eller förtätning, och dels nya områden där det finns goda förutsättningar för utveckling av en tätort eller by. Viktiga kriterier för avgränsning och placering av utvecklingsområden är närhet till service och noder i transportsystemet. I tätorterna utgår utvecklingsområdena generellt från närhet till tågstation. På landsbygden är utvecklingsområdena knutna till befintliga skolor eller närhet till tågstation. I strukturbilden är Herrljunga, Ljung-Annalund, Hudene, Molla, Od, Eriksberg och Eggvena utpekade som utvecklingsområden.

REKOMMENDATIONER FÖR UTVECKLINGSSOMRÅDEN

- Utvecklingsområden är prioriterade för ny bebyggelse.
- Inom större utvecklingsområden ska en analys göras tidigt i planeringsprocessen där behovet av service, exempelvis skolor och förskolor, utreds.

Utvecklingsstråk

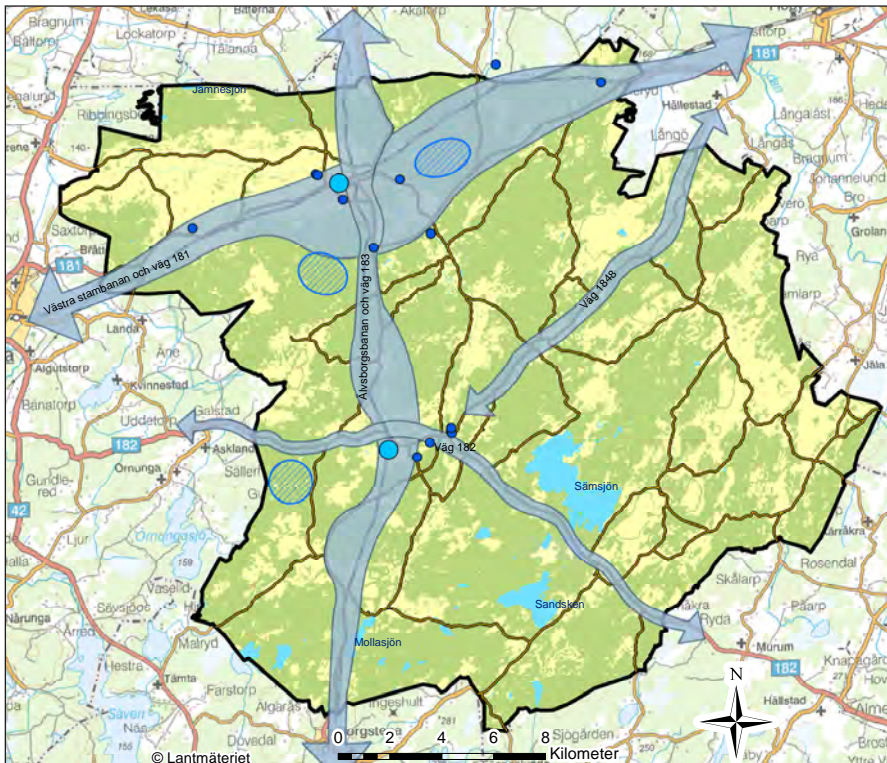
I strategikartorna för tätorterna visas utvecklingsstråk där bebyggelseutvecklingen ska prioriteras, exempelvis i syfte att knyta samman orten, utveckla en sammanhängande miljö eller förbättra förutsättningarna för kollektivtrafik. Se vidare kapitlet [Tematiska delar](#).

KONSEKVENSER

Utvecklingsstrategin för bebyggelse bedöms:

- Stärka sociala värden såsom trygghet och stolthet genom mer folkliv och rörlighet över större del av dygnet samt ökat serviceutbud.
- Stärka stråken för fotgängare och cyklister och stärka kollektivtrafiken i kommunen vilket kan ge förutsättningar för en överflyttning från bilresande till gång, cykel och kollektivtrafikresande. Större andel resor till fots, med cykel och kollektivtrafik kan ge minskade utsläpp från trafik med såväl lokala som globala miljövinster som följd.
- Ge förutsättningar för en resurseffektiv planering, där befintlig service och infrastruktur kan nyttjas. Ge ökat markvärde i tätorternas kärnor.
- Bebyggelseutveckling i utkanten av orterna innebär att obebyggd mark behöver tas i anspråk. Områdena utgörs dels av högklassig jordbruksmark, dels av skog med vissa natur- och kulturvärden samt värden för friluftslivet. Se vidare under [Användning](#).

Utvecklingsstrategi för transporter och teknisk försörjning

Utvecklingsstrategi - Transport och tekniskförsörjning

- Nod
- Viktig funktion
- Utvecklingsområde Vindbruk
- Transportsamband

Långsiktig trafikstrategi

- *Utveckla strukturer för hållbart resande lokalt och regionalt:*
 - lokalt främjas gång- och cykeltrafik, regionalt främjas tågtrafik
 - vid planering för transport och trafik tillämpas hela-resanperspektiv
- *Eftersträva ett tillgängligt transportsystem med social inkludering för långsiktig hållbarhet:*
 - alla samhällsgruppers rätt till rörelsefrihet och samhällsdeltagande på lika villkor ska beaktas
 - alla i kommunen ska ha tillgång till ett busutbud av kollektivtrafik, exempelvis Närtrafiken
- *Trafikseparering tillämpas olika beroende på sammanhang:*
 - i tätortsmiljöer samsas bilister och cyklister, vilka separeras från gående
 - utanför tätort samsas gående och cyklister, vilka separeras från motortrafiken
- *Gatunätverket i tätorter ska vara lättorienterat med ett minimum av återvändsgränder:*
 - maskvidden (avståndet mellan länkar/korsningar) ska vara lägst för gående, därefter cykelnätet och kollektivtrafikenätet och högst för bilnätet.

Noder

Noder är viktiga knutpunkter i transportsystemet där byte mellan transportslag eller omlastning sker. Det finns två noder i kommunen, *Herrljunga station* och *Ljung station*.

REKOMMENDATIONER FÖR NODER

- Nodernas funktion som resecentra ska stärkas i samverkan med Trafikverket och regionen genom Västtrafik.
- Noderna ska vara eller göras tillgängliga för alla resenärsgupper och erbjuda väderskydd. Noderna ska utvecklas med fokus på tillgänglighet, trygghet, trivsel, orienterbarhet och design.
- Vid noderna ska pendelparkering finnas för cykel och bil, där cykelparkeringar med tak ska ligga närmast nodens centrum. Bilparkeringar bör placeras längs med spåren för att utnyttja den annars svåransvända marken.

Transportsamband

Transportsamband är förbindelser som är särskilt viktiga för att skapa, förbättra eller upprätthålla en god tillgänglighet, och dit investeringar i transportinfrastruktur och vidareutveckling av kollektivtrafiken bör kanaliseras. Kartan illustrerar schematiskt behovet av att utveckla eller stärka ett samband. Transportsambanden redovisas transportslagsövergripande, dvs olika slags vägar och järnvägar redovisas tillsammans.

Kommunens viktigaste järnvägsförbindelser är Västra Stambanan och Älvsborgsbanan som korsas i Herrljunga tätort. Även Jönköpingsbanan och Kinnekullebanan är betydelsefulla för Herrljunga då de direkt bidrar till resandeunderlaget för noden Herrljunga med dagens trafikupplägg.

De vägar som har störst betydelse för kommunen är väg 181, 183, 2516,

182, 1927 och 1848.

REKOMMENDATIONER FÖR TRANSPORTSAMBAND

- Kommunen ska arbeta aktivt i regionalpolitiska forum för att lyfta fram utpekade transportsamband i den regionala planen.
- Kommunen ska medverka till att utredningar påbörjas för föreslagna ut- och ombyggnader av vägnätet i kommunen. Kommunen ska driva på och medverka i kommande utredningar, exempelvis åtgärdsvalsstudier som berör utpekade transportsamband.
- Utveckling av utpekade transportsamband ska prioriteras enligt följande: Västra Stambanan, Älvsborgsbanan, väg 181, väg 183, väg 1927 och väg 2516. Av utpekade vägar ska väg 181 särskilt prioriteras.

Viktiga funktioner - anläggningar av betydelse för teknisk försörjning
Avloppsreningsverk, vattenreningsverk, vattentorn, återvinningscentraler, fjärrvärmeverk, ställverk och brandstationer är exempel på tekniska anläggningar som är betydelsefulla för den tekniska försörjningen.

REKOMMENDATIONER FÖR VIKTIGA FUNKTIONER

- Förnyelse i närheten av tekniska anläggningar ska ske med hänsyn till dess nuvarande användning och framtida utvecklingsbehov.
- Lokalisering eller omlokalisering av en teknisk anläggning ska föregås av en analys av behov, funktion och tillgänglighet i ett långsiktigt perspektiv.
- Antalet snabbbladdande laddstationer för elbilar har ökat i regionen. Det vore positivt om kommunens noder, Herrljunga och Ljung-Annalund på sikt fick tillgång till sådana laddstationer.

Utvecklingsområden

Inom kommunen finns tre utvecklingsområden för vindkraft.

REKOMMENDATIONER FÖR UTVECKLINGSSOMRÅDEN

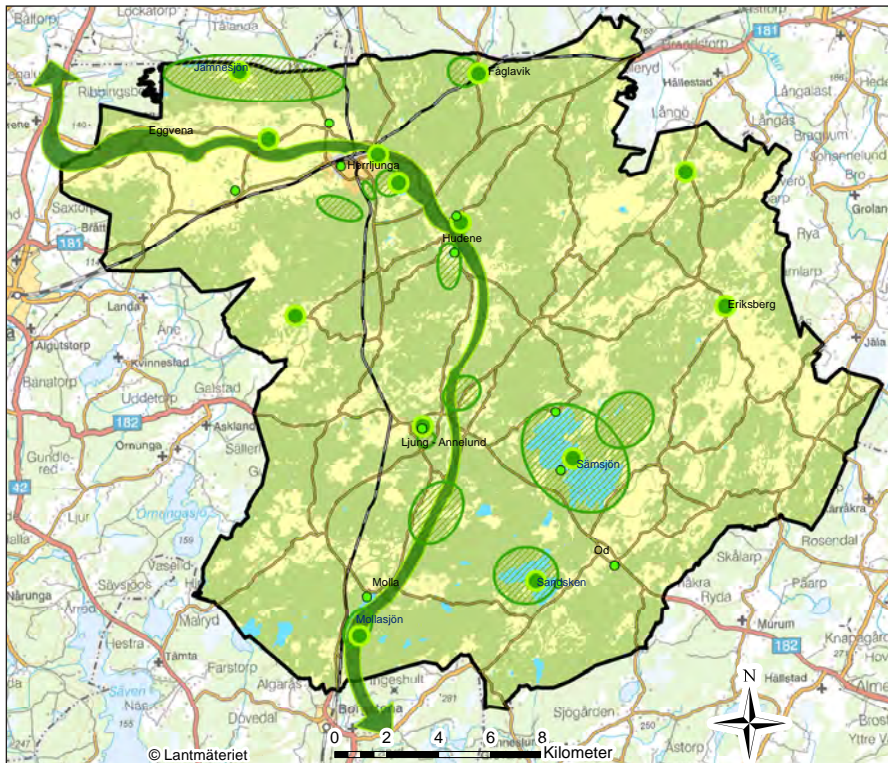
- Inom områden för vindkraft får inga åtgärder vidtas som kan försvåra utbyggnaden av vindkraftanläggningar.

KONSEKVENSER

Utvecklingsstrategin för transporter och teknisk försörjning bedöms:

- Ge förutsättningar för effektivare transporter och högre tillgänglighet i transportsystemet vilket kan ge både ekonomiska och miljömässiga vinster.
- Stimulera till ett hållbart resande när noder i kollektivtrafiken utvecklas.
- Öka socialt utbyte när fler reser tillsammans. Ge förutsättningar för stärkt identitet för lokalsamhället när noder stärks och utvecklas.
- Möjliggöra utökad produktion av icke fossilberoende el från vindkraft. Utbyggnad av vindkraft bedöms samtidigt innebära påverkan på landskapsbilden samt intrång i skog och våtmarker.
- Öka möjligheterna till kommersiella och kulturella etableringar runt noder.
- Medföra risk för påverkan på natur- och kulturvärden vid nylokalisering av nya vägar. Samtidigt bedöms bullerstörningar, lokala utsläpp och säkerhetsrisker minska vid omlokalisering av vägarna 181, 183 och 1927. Se vidare under Användning.
- Ge god förutsägbarhet och säkrare investeringar vid etablering av tekniska anläggningar.
- Främja övergången till elbilar, vilket kan ge positiva effekter i form av minskade luftföroreningar och begränsad klimatpåverkan.

Utvecklingsstrategi för natur och rekreation

Utvecklingsstrategi - Natur och rekreation

- Viktig funktion
- Värdekärna
- ▨ Utvecklingsområden
- Grönt samband

Värdekärnor

Värdekärnor för natur och rekreation är den del av stora natur- och rekreationsområden där merparten av dess värden är koncentrerade. I kommunen är Mollungens bokskog, Jällbyområdet, Fågellavik, Hudeneområdet, Hackebergsskogen, Föleneområdet, Eriksberg/Mjälldrungaområdet, Samsjön/Sandskenområdet samt Herrljunga tätort med bland annat Orrholmens föreningsstugor och Haraberget Hembygdspark och Ljung-Annalund med bland annat Tingshuset och friluftsområde värdekärnor för natur och rekreation. Kyrkorna inom kommunen har stor betydelse för kulturlandskapet och i förlängningen för rekreation och besöksnäring. Kyrkorna märks ut i kartan kulturmiljö i kapitlet Hänsyn.

REKOMMENDATIONER FÖR VÄRDEKÄRNOR

- Utpekade värdekärnor ska värnas och utvecklas, exempelvis genom kommunala och statliga bidrag. Genom att utveckla värdekärnorna stärks områdenas värde för friluftsliv och besöksnäring.
- Tillgängligheten till värdekärnor bör utvecklas, exempelvis genom förbättrade transportsamband med bil och cykel som ökar tillgängligheten till områdena och vandringsleder som binder samman värdekärnor med varandra.
- Värdekärnor ska värderas utifrån deras betydelse som bärare av kommunens tradition och identitet.

Viktiga funktioner - anläggningar av betydelse för rekreation

I kommunen finns flera anläggningar och platser som har betydelse för rekreation, exempelvis idrottsanläggningar som fotbollsplaner och idrottshallar, men även iordningställda badplatser och parker.

REKOMMENDATIONER FÖR VIKTIGA FUNKTIONER

- Anläggningar och platser som har stor betydelse för rekreation ska värnas genom god skötsel och säkerställd tillgänglighet.
- Bebyggelseutveckling nära anläggningar för rekreation ska främjas under förutsättning att ny bebyggelse inte påverkar tillgängligheten eller möjligheten att nyttja anläggningen negativt.

Gröna samband

Gröna samband har stor betydelse både ur rekreativ och ekologisk synvinkel. Sammanhängande gröna samband kan ge förutsättningar för människor att röra sig obehindrat i naturen och de kan ha betydelse som spridningskorridorer för växt- och djurliv.

Nossan har stor betydelse som brå- grönt samband för kommunen. Den ekologiska statusen i vattnet behöver förbättras och de gröna sambanden behöver stärkas kring Nossans stränder som helhet. Dessa åtgärder kräver ett utvecklingsarbete i samverkan med övriga kommuner som ligger längs vattendraget.

REKOMMENDATIONER FÖR GRÖNA SAMBAND

- Kommunen ska verka för ett mellankommunalt utvecklingsarbete av de blå- gröna sambanden längs Nossan.
- Gröna samband bör värnas och stärkas där det finns ett sådant behov. Bebyggelse som riskerar att påverka samband negativt ska så långt som möjligt undvikas.

Natur- och rekreationsområden

Inom kommunen finns flera större land- och vattenområden som har stor betydelse för människors rekreation och naturupplevelser samt för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Områdena omfattar även vissa värdefulla kulturlandskap.

REKOMMENDATIONER FÖR NATUR- OCH REKREATIONSOMRÅDEN

- Vid utbyggnad inom eller i närheten natur- och rekreationsområden ska en bedömning göras av eventuell påverkan på områdets värden utifrån ett helhetsperspektiv. Bebyggelse som riskerar att påverka områdenas värden negativt ska så långt som möjligt undvikas.
- Kommunen ska verka för att stärka natur- och rekreationsområden genom en aktiv marknadsföring av naturmiljöer och kulturlandskap som besöksmål.

KONSEKVENSER

Utvecklingsstrategin för natur och rekreation bedöms:

- Ge förutsättningar för att utveckla och stärka rekreationsområden och gröna samband i kommunen, vilket kan främja folkhälsa och social gemenskap när fler ges möjlighet att komma ut i naturen.
- Bidra till att utveckla värdekärnor för natur - och rekreation samt förenkla möjligheten att nå dessa, vilket kan ge förutsättningar för en ökad turism.
- Förbättrade gröna samband kan stärka och utveckla spridningskorridorer för flora och fauna, vilket kan bidra till ökad biologisk mångfald och utvecklade ekosystemtjänster.

Användning

Användning av kommunens mark- och vattenområden

Användning av mark- och vattenområden

I kartan *områdesanvändning* redovisas befintlig och föreslagen mark- och vattenanvändning i kommunen. Beskrivningar och rekommendationer nedan ska läsas tillsammans med kartan.

Stadsbygd

Stadsbygd är områden med bebyggelse av stads- eller tätortsmässig karaktär. Inom stadsbygd finns bostäder samt kontor, handel eller andra verksamheter som kan eller bör ligga nära bostäder, exempelvis skolor.

I användningskartan redovisas tätorterna Herrljunga, Ljung-Annalund och Hudene som stadsbygd. Inom stadsbygd föreslås dels förtätning och komplettering inom befintliga bebyggelseområden, dels utbyggnad på hittills obebyggd mark i utkanterna av Herrljunga och Ljung-Annalund. Herrljunga och Ljung-Annalund ska utvecklas som stationssamhällen, med täta och blandade kärnor. Utgångspunkten för planeringen är att bostadsbebyggelse som tillkommer i orterna företrädesvis ska ligga inom gång- och cykelavstånd från stationslägena. Utbyggnadsområdena bör möjliggöra en blandad bebyggelse, för att nå ett mer differentierat bostadsutbud i kommunen.

Bedömningen är att det genom förtätning i Herrljunga tätort kan tillkomma ca 250 nya bostäder. Därefter föreslås utbyggnad i tätortens utkanter. Utbyggnad föreslås dels i obebyggda skogsområden söder om orten, dels på obebyggd jordbruksmark norr om västra Stambanan, på Vreta Gärde mellan Nossan och Vretavägen och på ett område mellan Nossan och Alingsåsvägen. Vilka avvägningar som gjorts i planen för att motivera föreslagen utbyggnad på jordbruksmark beskrivs i rutan i högerspalten. Utbyggnadsområdena i tätortens utkanter bedöms totalt rymma ca 250 bostäder.

I Ljung-Annalund föreslås efter förtätning dels utbyggnad mellan Ljung och Annalund som kan knyta samman ortens delar, dels utbyggnad i anslutning till stationsområdet direkt väster om järnvägen. Utbyggnadsområdena i Ljung-Annalund bedöms totalt rymma ca 100 bostäder.

REKOMMENDATIONER FÖR STADSBYGD

- All ny bebyggelse ska prövas i detaljplan. Inom områden med gällande detaljplan ska utbyggnad och förändringar ske enligt respektive detaljplans bestämmelser så länge detaljplanen inte ändras.
- Inom befintlig stadsbygd ska förtätning ske där det är möjligt, i första hand genom ianspråktagande av hårdgjorda ytor, i andra hand genom ianspråktagande av grönytor som har begränsad betydelse för rekreation.
- Bostäder ska ha tillgång till natur- eller grönområden för rekreation inom 600 meter.
- I centrala lägen bör bostäder blandas med andra icke störande verksamheter, såsom handel, service och kontor.

Motiv för föreslagen utbyggnad på jordbruksmark

Enligt planförslaget tas obebyggd jordbruksmark norr om Herrljunga tätort i anspråk för utbyggnad av stadsbygd och för utbyggnad av verksamhetsområdet Ölltorp.

Avvägningar har gjorts i planarbetet där flera allmänna intressen har beaktats och där möjligheten till närrekreation och bevarande av områden med höga natur- och kulturvärden har vägt tungt. Åt söder begränsas utbyggnadsmöjligheterna av områden med höga natur- och kulturvärden samt av skogs- och rekreativområden med idrottsanläggningar, elljusspår, stigar etc. Sydost om orten ligger Orraholmen, som är ett välbesökt friluftsområde där bland annat Natura 2000- området Orraholmen ingår. Sydväst om orten ligger Remmene, som är ett värdefullt odlingslandskap med en stor mängd fornlämningar och som också omfattar den störande verksamheten vid Remmene skjutfält.

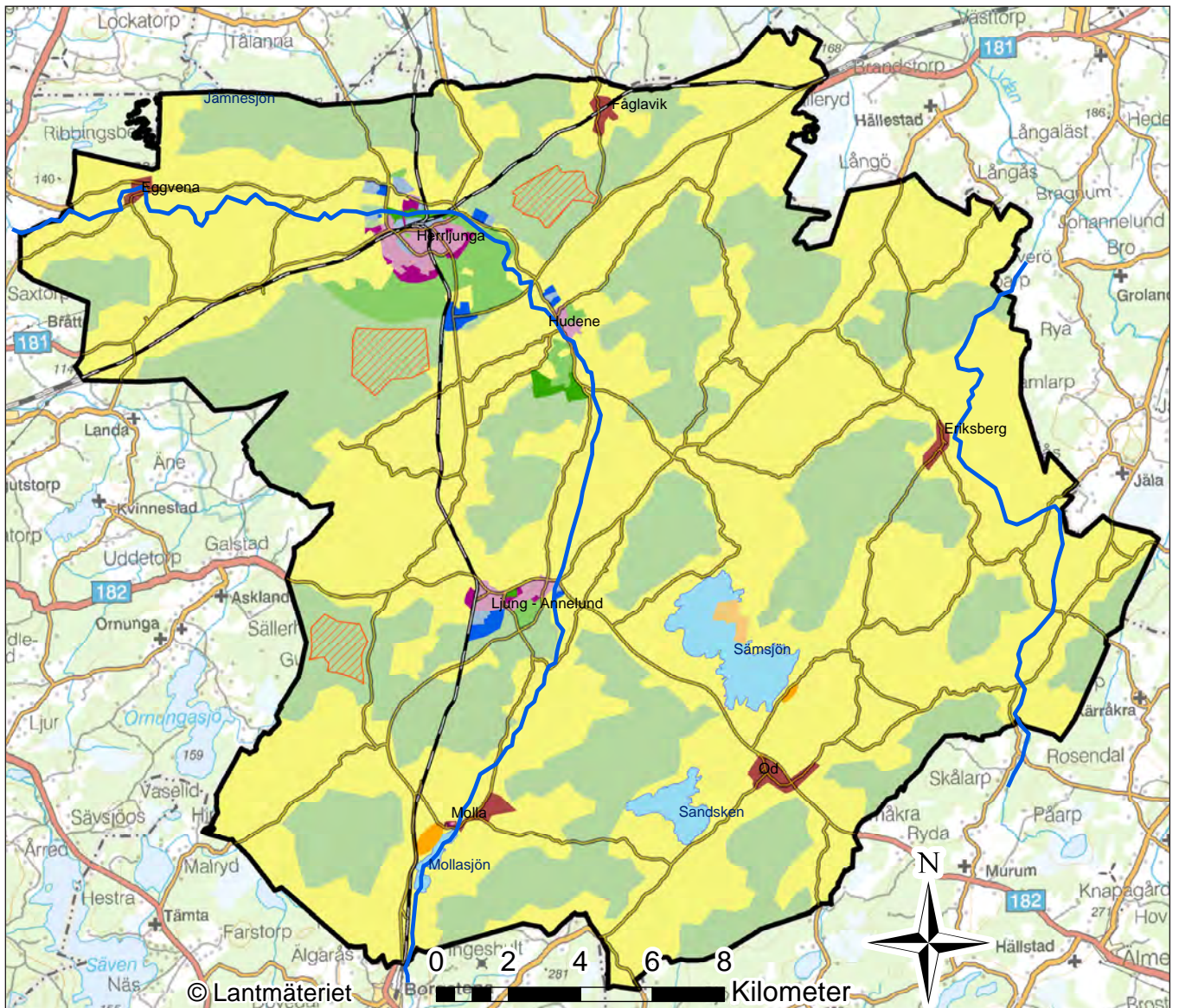
Andra allmänna intressen som vägts in i föreslagen lokalisering av utbyggnadsområden är närheten till Herrljunga station och den offentliga och kommersiella service som finns i kärnan. Målet är att utbyggnad så långt som möjligt ska ske inom gång- eller cykelavstånd från stationsområdet för att underlätta för hållbara resvanor. Även befintlig och planerad infrastruktur har vägts in, där hänsyn behöver tas till framtida sträckning av väg 181 söder om orten och där de norra delarna har fördelar avseende möjligheten att ansluta till det kommunala VA-systemet.

Utbyggnadsområdena på jordbruksmark har avgränsats i storlek utifrån bedömt utvecklingsbehov och annan tillgänglig mark för utbyggnad, för att begränsa de jordbruksytor som tas i anspråk.

- Kvarter ska utformas med tydliga avgränsningar mellan offentliga och privata ytor.
- En god hushållning av mark ska eftersträvas. Vid planering av nya utbyggnadsområden ska ny bebyggelse placeras i direkt anslutning till befintlig för att undvika att orten blir utspridd och osammanhållen med onödigt långa avstånd och ytor utan funktion.
- Utformning av allmänna platser ska göras med stor omsorg och en tydlig och tilltalande stadsmiljö ska eftersträvas. Allmänna platser ska utformas med full tillgänglighet. Såväl fysisk som social tillgänglighet ska beaktas. En analys över risk för exkludering bör göras vid förslag till förnyelse.
- Inom utbyggnadsområden ska dagvatten så långt som möjligt fördröjas och omhändertaras lokalt. Vid förtätning eller komplettering inom befintlig bebyggelse avgörs lämplig dagvattenhantering från fall till fall utifrån de specifika förutsättningarna på platsen.
- Delar av tätorterna är påverkade av buller från trafik på väg och järnväg. Bullerförhållanden ska beaktas vid all planläggning av ny bostadsbebyggelse inom stadsbygd.

KONSEKVENSER FÖR STADSBYGD

- Förtätning och komplettering inom stadsbygd bedöms främst ge positiva effekter ur ett hållbarhetsperspektiv:
 - » Fler bostäder och verksamheter i orterna ger förutsättningar för mer liv och rörelse, vilket såväl kan ge bättre underlag för service som att attraktivitet och trygghet i centrum ökar. I samband med att de centrala delarna av orterna kompletteras ges dessutom incitament till att förnya offentliga miljöer som gator, torg och grönytor i anslutning till den tillkommande bebyggelsen, vilket kan ge positiva följd effekter för stadslivet i och kring centrum.
 - » Komplettering i de centrala delarna av tätorterna bedöms främst ge ett tillskott av flerbostadshus. Eftersom kommunen har en stor andel bostäder i småhus, bidrar byggande av flerbostadshus till ett mer varierat utbud av bostäder med olika upplåtelseformer. En mer varierad bostadsmarknad bidrar till att människor med olika behov och förutsättningar lättare kan hitta en bostad.
 - » Förtätning innebär en god hushållning av mark och är effektivt ur ekonomisk synvinkel. Befintlig infrastruktur och service kan i stor grad nyttjas.
 - » Förtätning på hårdgjorda ytor bedöms inte ge några negativa effekter på naturvärden eller rekreation. Förtätning på grönytor med begränsad betydelse för rekreation kan ge vissa negativa effekter, exempelvis genom att ytornas funktion för infiltration påverkas. Dagvattenhantering och skyfall bör beaktas i den fortsatta planeringen. Ytor som verkar ha begränsade rekreativvärden kan ha stor betydelse för barn och unga. Barn är i hög grad beroende av att ytor för lek och andra aktiviteter ligger nära hemmet eller skolan. Barn och ungas perspektiv bör därför särskilt beaktas i samband med att en mer detaljerad inventering av lämpliga ytor för förtätning genomförs. Översiktsplanens rekommendation om 600 meter mellan bostad och rekreationsområden bör vara vägledande i den fortsatta planeringen.
 - » Delar av de områden där förtätning kan bli aktuellt ligger nära järnväg och väg. Det finns risk att bostäder utsätts för störande trafikbuller. Buller behöver beaktas i den fortsatta planeringen så att en god boendemiljö uppnås.
 - » Förtätning tillsammans med förbättringar i gång- och cykelnätet ger närhet mellan olika funktioner. Tillgängligheten till orternas tågstationer till fots och med cykel förbättras, vilket kan ge förutsättningar för en ökad andel pendling med tåg. En ökad kollektivtrafik på järnväg ger positiva effekter både lokalt, i form av minskade luftutsläpp, men också för klimatet i stort. Närhet tillsammans med trygga och säkra gång- cykelvägar är särskilt positivt för barn och unga, som ges större möjlighet att röra sig och nå olika målpunkter i orten.
- Föreslagna utbyggnadsområden inom skogsmark söder om Herrljunga tätort berör till viss del närrekreationsområden. För utbyggnad norrut på Vreta Gärde tas jordsbruksmark i anspråk, se vidare under kapitlet Tematiska delar avsnittet Herrljunga tätort.

Användningskarta - Områdesanvändning

Grönstråk och Vattenstråk	Stadsbygd.Ny/ändrad
Grönområde.Ny/ändrad	Stadsbygd.Oförändrad
Grönområde.Oförändrad	Vattenområde.
Landsbygd, By.	Verksamheter.Ny/ändrad
Landsbygd, LIS.Ny/ändrad	Verksamheter.Oförändrad
Landsbygd, LIS.Oförändrad	Vindbruk.
Landsbygd.	
Natur.Oförändrad	

Verksamheter

Inom verksamhetsområden finns industrier, lager och andra verksamheter som är störande, miljöpåverkande, ytkrävande, som genererar tung trafik eller som genererar stora mängder övrig trafik.

I kommunen föreslås verksamhetsområden i eller i anslutning till Herrljunga, Ljung-Annelund, Hudene samt kring en framtida fyrvägs korsning mellan väg 181 och 183 vid Bergagärde. Merparten föreslås som utökning av befintliga verksamhetsområden, förutom det föreslagna området vid Bergagärde. Föreslagna områden för verksamheter har valts utifrån närhet till infrastruktur och tätorter, närhet till andra verksamheter samt risk för olika störningar. Utökning av det befintliga verksamhetsområdet Ölltorp, norr om Herrljunga tätort, ligger inom ett område med större sammanhängande jordbruksmark.

REKOMMENDATIONER FÖR VERKSAMHETER

- All ny bebyggelse ska prövas i detaljplan.
- Lokalisering ska ske utifrån den specifika verksamhetens bedömda alstring av tung trafik, övrig trafik, buller och andra störningar samt personaltäthet och möjligheten att nå arbetsplatsen via kollektiva färdmedel eller med cykel.
- I detaljplanen ska krav ställas på gestaltning med utgångspunkt från verksamhetens läge i landskapet och i förhållande till omgivande bebyggelse;
 - » Vid tätortsnära lokalisering ska hänsyn tas till att verksamhetsområdet utgör en del av orten och att många människor rör sig i området. En hög detaljeringsnivå och mänsklig skala ska eftersträvas i gestaltningen.
 - » Vid lokalisering i anslutning till tätorternas infarter ska särskild vikt läggas vid gestaltning då bebyggelsen och dess närområden annonserar samhället och utgör dess entré.
 - » I anslutning till transportstråk kan en mer storskalig utformning vara lämplig för att förbipasserande med högre hastighet ska kunna uppfatta annonseringen.
- Vid prövning av externhandel ska en analys göras av konsekvenser för näringslivet med tillhörande stadsliv och stadsbild. Externhandel som riskerar att på ett betydande sätt negativt påverka handeln i tätorterna ska inte medges.
- Inom utbyggnadsområden för verksamheter ska dagvatten så långt som möjligt fördröjas och omhändertas lokalt. Verksamheterna bör även i någon mån bidra till lokal energiförsörjning.

KONSEKVENSER FÖR VERKSAMHETER

- Verksamhetsområden föreslås till största delen som utveckling av befintliga områden med god tillgänglighet för transporter och på gång- och cykelavstånd från tätorternas stationslägen.
- Föreslagna verksamhetsområden bedöms inte medföra ökade störningar för boende i någon betydande omfattning. Utvecklingen av verksamhetsområdet Ölltorp är

dock beroende av att väg 1927 får en ny sträckning, för att boende runt vägen inte ska utsättas för ytterligare störningar från tung trafik.

- Inga särskilt värdefulla naturområden eller känsliga kulturmiljöer berörs av föreslagen utbyggnad. Viss utbyggnad föreslås på jordbruksmark, se vidare under kapitlet Tematiska delar, avsnittet Herrljunga tätort.

Grönområden

Grönområden som parker, parkliknande miljöer, naturmark i tätortsmiljö, närreklamationsområden samt anlagda områden för fritidsaktiviteter har stor betydelse för livsmiljön i mer tätbebyggda områden. I kommunen finns grönområden inom och i anslutning till orterna Herrljunga, Ljung-Annalund och Hudene.

I Herrljunga tätort består grönområdena av Stadsparken, Haraberget med hembygdspark, Skoghälla med idrottsplats och elljusspår, Or-raholmen friluftsområde med stigar och möjlighet till fågelskådning samt Herrljunga ridklubbs anläggning. I Herrljunga föreslås ett nytt rekreativområde med promenadstråk och eventuellt en badplats längs Nossan genom tätorten.

I Ljung-Annalund finns Tingshusparken vid järnvägsstationen och Himmelsberget med elljusspår. Ett nytt grönområde föreslås i Mörlanda, som knyter samman tätortens delar.

I Hudene ligger Herrljunga golfklubb och Hyberget med hembygdspark.

I kommunen i övrigt finns inga utpekade grönområden. Boende i mindre byar och på landsbygden har god tillgång till en närreklamation i kommunens många naturområden och rika kulturlandskap.

REKOMMENDATIONER FÖR GRÖNOMRÅDEN

- Utpekade grönområden ska värnas mot andra exploateringsanspråk. Förnyelse i anslutning eller närhet till grönområde bör föregås av konsekvensanalys avseende påverkan på grönområde och anpassas för att minimera påverkan.
- Grönområden ska utvecklas med avseende på fysisk och social tillgänglighet. Trygghetsskapande åtgärder som belysning ska främjas.
- Grönområdenas funktion som infiltrationsytor och för lokala ekosystem ska beaktas.
- Parkmiljöer och andra rekreativområden med kulturvärden har stor betydelse för den lokala identiteten och ska värnas.

KONSEKVENSER FÖR GRÖNOMRÅDEN

- Föreslagna grönområden ligger med god tillgänglighet i förhållande till befintliga och planerade bostäder. Utvecklingen av såväl befintliga som nya grönområden bedöms ge positiva effekter för invånarna i form av ökad tillgång till natur- och rekreativområden, förbättrad folkhälsa när möjligheten till fysisk aktivitet ökar och förbättrade möjligheter till möten mellan människor. En varsam utveckling av befintliga parker med kulturhistoriska värden bedöms stärka de historiska värdena och läsbarheten i tätorterna.
- Föreslaget rekreativområde kring Nossan bedöms stärka och utveckla strandvegetationen. Tillsammans med liknande åtgärder längs andra delar av vattendraget kan utvecklingen av grönområdet bidra till ökad biologisk mångfald och förbättrad vattenkvalitet i vattendraget.
- Utveckling av befintliga och nya grönområden innebär investeringar och kostnader både på kort och lång sikt. Investeringar krävs i samband med att grönområden och parker anläggs eller utvecklas och på sikt tillkommer även kostnader för skötsel. I ett vidare perspektiv bedöms samtidigt attraktiva grönområden inom och i anslutning till tätorterna ge positiva ekonomiska effekter, exempelvis genom att orterna blir mer attraktiva för boende och verksamma, fastighetsvärden ökar och besöksnäringen ges möjlighet att växa.
- Utveckling av grönområden bedöms ge positiva effekter avseende möjligheten att hantera effekterna av ett förändrat klimat, exempelvis avseende infiltration och hantering av skyfall och möjligheten till skugga.

Kor på bete

Landsbygd

I landsbygdsområden ingår jordbruksmark, småbruten mark med bostadsbebyggelse, obrukad mark, mindre fritidshusområden och småbyar samt landsbygdsanknutna verksamheter.

Herrljunga kommun har som helhet en tydlig identitet som landsbygdskommun. Ungefär hälften av invånarna bor i tätorterna och den andra hälften på landsbygden. En samverkan mellan *Stadsbygd* och *Landsbygd* måste ske för att kommunen ska förbli en bärkraftig och levande landsbygdskommun. Det är därför nödvändigt med utveckling både inom tätortsdelarna och på landsbygden. Mot bakgrund av detta är inriktningen i översiktsplanen att en utveckling av landsbygden ska ske utifrån väl avvägda bedömningar avseende lokalisering av nya etableringar av bostäder och verksamheter.

Inom kommunens landsbygdsområden finns ett stort antal områden med natur- och kulturvärden. Det småbrutna landskapet är ålderdomligt och småskaligt och har ett värde som kulturlandskap i sin helhet. Det hyser också natur- och kulturvärden på lokal nivå. I odlingslandskapet finns exempelvis småbiotoper, lövskogsområden, äldre träd och fornlämningar. Inom de nordvästra delarna av kommunen utgörs landsbygden av sammanhängande högklassig jordbruksmark. I detta avsnitt ges generella rekommendationer för landsbygd. Byar och LIS-områden behandlas i särskilda avsnitt nedan.

REKOMMENDATIONER FÖR LANDSBYGD

- Nya enstaka bostäder och mindre bebyggelsegrupper kan prövas utan detaljplan. Bebyggelsen bör placeras så att befintligt vägnät kan nyttjas. Vidare bör bebyggelsen placeras i randen mellan jordbruksmark eller på höjdparter så att jordbruksdriften inte försvåras.
- Utanför kommunalt verksamhetsområde för VA ska avlopp lösas genom enskild eller gemensam anläggning. Normal skyddsnivå gäller i större delen av kommunen, bedömning sker i varje enskilt fall enligt miljöbalken.
- Runt vägar, järnvägar och kraftledningar råder särskilda restriktioner avseende bostäder och annan bebyggelse, se kapitlet Hänsyn.
- Inom landsbygd finns skyddade natur- och kulturmiljöer, riksintresseområden, områden med övriga natur- och kulturvärden samt områden med andra restriktioner som kan påverka möjligheten att bygga inom vissa områden eller som kan behöva beaktas i samband med lokalisering och utformning av bebyggelse, se kapitlet Hänsyn.

Landsbygd - by

Eggvena, Fåglavik, Eriksberg, Od och Molla pekas ut som byar på landsbygden. I Eggvena, Eriksberg, Od och Molla finns skolor, som har betydelse för utvecklingen på landsbygden på en strategisk nivå. Inom och runt dessa tre byar vill kommunen främja en viss bebyggelseutveckling för att bibehålla skolornas funktioner och för att ge förutsättningar för landsbygden att leva vidare.

REKOMMENDATIONER FÖR LANDSBYGD - BY

- Kompletteringar av bebyggelsen med nya enstaka bostadshus eller verksamheter inom byar kan prövas utifrån allmänna lämplighetsprinciper med särskild hänsyn till natur- och kulturmiljövärden.

Landsbygd - LIS

Med LIS avses landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Enligt PBL kan kommunerna redovisa lämpliga områden i översiktsplanen, där det kan betraktas som ett särskilt skäl att ta strandskyddsområden i anspråk för byggnader, verksamheter, anläggningar eller andra åtgärder som kan bidra till utveckling av landsbygden. Redovisningen ska vara vägledande när dispenser prövas och när strandskyddet upphävs.

Kommunen tog år 2011 fram en LIS-plan för Sämsjön. I LIS-planen pekas flera LIS-områden vid Sämsjöns nordöstra strand ut. Detaljplaner har upprättats för huvuddelen av utpekade LIS-områden och strandskyddet har upphävts i detaljplanerna. Ett område från LIS-planen, vid Sämsholm, har inte detaljpanelagts och redovisas som LIS-område i användningskartan. Området omfattar både befintliga fritidshus som kan omvandlas till helårshus och ny bebyggelse. Fritidshusbebyggelse får omvandlas för helårsboende först efter anslutning till godkänd gemensam avloppsanläggning.

I översiktsplanen föreslås två nya LIS-områden, ett vid Örum vid Sämsjöns sydöstra strand och ett vid Mollasjöns nordvästra strand. Föreslagna LIS-områden beskrivs mer utförligt i kapitlet Tematiska delar, avsnittet LIS-områden.

REKOMMENDATIONER FÖR LANDSBYGD - LIS

- All ny bebyggelse ska prövas i detaljplan.
- Såväl ny bebyggelse som bebyggelse i befintliga fritidshusområden där det ges möjlighet till åretruntboende ska anslutas till godkänd avloppsanläggning.
- Dagvatten ska så långt möjligt omhändertas lokalt.

KONSEKVENSER FÖR LANDSBYGD

- Inom delar av landsbygden är kollektivtrafiken begränsad och avstånden till hållplatser långa. Utbyggnad på landsbygden riskerar att öka bilberoendet, vilket kan ge negativa effekter både lokalt, i form av ökade luftutsläpp, och för klimatet i stort. De negativa effekterna kan på sikt begränsas om fordon drivna av fossila bränslen kan ersättas av alternativ med mindre miljöpåverkan, eller om efterfrågestyrda kollektiva transportsystem kan utvecklas. Bebyggelse i otillgängliga lägen kan även ge ökade kostnader för kommunal service som skolskjuts och hemtjänst.
- Påverkan på natur- och kulturvärden, friluftsliv och jordbruk är i stor grad beroende av hur bebyggelsen placeras och utformas. Olämplig placering av bebyggelse i eller i anslutning till värdefulla naturområden eller kulturmiljöer eller på jordbruksmark kan ge förhål-

landevis stora konsekvenser. Om bebyggelsen i stället placeras med hänsyn till värdena efter att en avvägning gjorts mellan olika intressen kan spridd bebyggelse tillkomma utan att någon negativ påverkan behöver uppstå på landskapet. Rådgivning och bedömningar i samband med bygglov och förhandsbesked kan ytterligare motverka negativa konsekvenser.

- Att landsbygden ges möjlighet att utvecklas har stor betydelse för att upprätthålla goda sociala förhållanden i glest befolkade delar av kommunen. Med utveckling ges förutsättningar för bibehållet underlag i kommunens landsbygdsskolor. Den sociala gemenskap som ett boende på landsbygden kan erbjuda är också beroende av utvecklingsmöjligheter och viss valfrihet. För att näringar som jordbruk och skogsbruk ska kunna drivas vidare kan också ny bebyggelse för exempelvis generationsskifte behöva tillkomma.

Vindbruk

Inom kommunen finns tre utvecklingsområden för vindkraft, Fjäremossen, Lommamossen och Kesemossen. Vindbruksområdena är hämtade från kommunens *Vindbruksplan* från 2011. Denna är inte längre aktuell i sin helhet och därför införlivas de delar som fortfarande kan gälla i översiktsplanen. Detta gäller tre av fem områden från Vindbruksplanen, som i övrigt kan användas som ett planeringsunderlag i de avseenden där ställningstaganden i ny översiktsplan inte motsäger uppgifterna.

REKOMMENDATIONER FÖR VINDBRUK

- Inom områdena reserverade för utbyggnad av vindbruk får ingen ny bebyggelse eller andra anläggningar tillkomma som kan försvåra utbyggnaden.
- De utpekade vindbruksområdena är i första hand avsedda för storskaliga vindkraftanläggningar. Med en maximal utbyggnad bedöms områdena rymma:
 - » **Fjäremossen**, medelstor anläggning (totalhöjd max 120 meter) med 5-7 verk.
 - » **Lommamossen**, stor anläggning (totalhöjd över 150 meter) med 3-4 verk.
 - » **Kesemossen**, stor anläggning (totalhöjd över 200 meter) med 4-5 verk.
- Utbyggnad av vindkraft kan komma i konflikt med Förvarets intressen. Tidigt samråd ska ske med Försvarmakten i samband med planering av vindkraftutbyggnad i utpekade vindbruksområden. Samråd ska även ske med andra berörda flygplatser vars MSA ytor kan beröras, se kapitlet [Hänsyn](#).
- Småskaligt vindbruk, såsom gårdsverk och medelstora anläggningar med mindre verk uppmuntras i områden utan intressekonflikt, se kapitlet [Hänsyn](#). Rekommendationer om respektavstånd och restriktioner beskrivna i vindbruksplanen ska följas.
- Tidig kontakt ska tas med kommunen och övriga berörda vid planering av vindkraftutbyggnad, oavsett storlek på anläggningen.

KONSEKVENSER FÖR VINDBRUK

- Vindkraft är en förnybar energikälla. En utbyggnad av vindkraft kan bland annat bidra till minskad klimatpåverkan, renare luft och minskade utsläpp av ämnen som är skadliga för såväl människor som för miljö.
- Vid etablering av vindkraftverk finns risk för bullerpåverkan för närboende. Ett avstånd om 500 meter mellan bostad och område för vindbruk har tillämpats för att undvika störningar.
- Samtliga föreslagna vindbruksområden ligger på mossar. Det finns risk för påverkan på våtmarker och mindre vattendrag med höga naturvärden när vägar och vindkraftverk anläggs. Lämplig placering av dessa behöver utredas vidare i samband med fortsatt planering och prövning.
- Inom Fjäremossen finns risk för påverkan på kulturmiljön och höga naturvärden kring Remmene. Området är redan påverkat av buller från Remmene skjutfält, vilket måste beaktas när bullerpåverkan bedöms i den fortsatta planeringen.
- Vid etablering av vindkraft inom området Lommamossen behöver eventuell påverkan på fågellivet i fågelskyddsområde vid Ekesjön utredas vidare. Fördjupad analys kan även behövas för att utreda riskerna vid lokalisering av vindkraftverk i närheten av Västra Stambanan.
- Vid etablering av vindkraft inom området Vesene behöver en analys av påverkan på landskapsbilden göras.

Natur

Inom områdesanvändningen *Natur* finns skogar, våtmarker och annan naturmiljö utanför tätort med begränsad tillgång till infrastruktur och med ett fåtal bostadshus. Naturmarken ligger till delar inom naturreservat eller riksintresse för naturvård. Inom områdena finns även andra naturvärden, exempelvis våtmarker och sumpskogar, se kapitlet Hänsyn. Inom naturområden gäller restriktivitet mot ny bebyggelse.

REKOMMENDATIONER FÖR NATUR

- Bygglov ska prövas restriktivt. Inom områden där inga starka allmänna intressen finns kan en viss komplettering medges i närheten av eller i anslutning till befintlig bebyggelse och infrastruktur.
- Alla plan- och lovärenden inom *Områden av betydelse för försvarsmakten* enligt MB 3 kap 9 § - *övriga influensområden* ska remitteras till Försvarsmakten, se kapitlet Hänsyn, avsnittet Totalförsvaret.

KONSEKVENSER FÖR NATUR

- Konsekvenserna för områden utpekade som Natur bedöms bli mycket begränsade. Med en restriktiv hållning till bebyggelse ges förutsättningar för att såväl naturvärden som näringen i form av skogsbruk kan bevaras och utvecklas.
- Områdesanvändningen Natur överlappar de tre områdena med användningen vindbruk, se användning Vindbruk.

Vattenområden

Det tre största sjöarna Sämsjön, Sandsken och Mollasjön pekas ut som vattenområden. Övriga sjöar ingår i mark- och vattenanvändningen Landsbygd. Vid sjöarna gäller utökat strandskydd 200 meter från strandlinjen. Det innebär att land- och vattenområden inom 200 meter från strandlinjen omfattas av strandskydd. Längs Sämsjöns stränder finns två kommunala badplatser och en mindre småbåtshamn. Kommunal badplats finns också vid Sandsken.

Inga nya större anläggningar som t ex nya småbåtshamnar, föreslås i vattenområden. Utbyggnad av mindre bryggor och anläggningar kan bli aktuellt och ska då prövas enligt nedan.

REKOMMENDATIONER FÖR VATTENOMRÅDEN

- Vid eventuell utbyggnad i vattenområden med exempelvis bryggor och andra anläggningar för bad- och båtplatser kan en prövning enligt MB 11 kap - Vattenverksamhet samt strandskyddsdispens enligt MB 7 kap, komma att krävas.

KONSEKVENSER FÖR VATTENOMRÅDEN

- Inga åtgärder föreslås i vattenområden. Utveckling inom föreslagna LIS-områden i anslutning till Sämsjön och Mollasjön kan påverka sjöarna med anslutande vattendrag, se vidare under Tematiska delar, avsnittet LIS-områden.

Vattenstråk

Ån Nossan är Herrljungas mest betydelsefulla vattenstråk. Nossan passerar genom kommunen i nord-sydlig riktning via Herrljunga tätort, där ån viker av västerut mot det bördiga jordbrukslandskapet runt Eggvena. På sträckan norr om Ölanda råder 100 meter strandskydd på ömse sidor om Nossan. Runt Nossan i Herrljunga tätort föreslås ett rekreativt område med stigar och här kan också en ny badplats tillkomma.

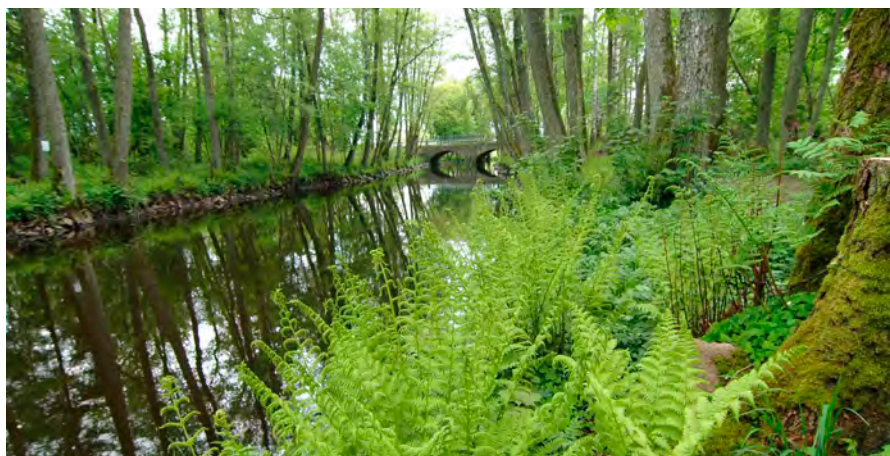
I öster passerar Lidan genom kommunen. På sträckan norr om Eriksberg råder 100 meter strandskydd på ömse sidor Lidan.

REKOMMENDATIONER FÖR VATTENSTRÅK

- Vid planering runt vattenstråken ska en bedömning göras av översvämningssrisker samt risk för ras och skred. Risker ska särskilt uppmärksammas inom 100 meter från vattendragen.
- Runt Nossan ska åtgärder som återställer strandvegetationen uppmuntras.
- Vid utbyggnad i vattenområdet med exempelvis bryggor kan en prövning enligt MB 11 kap - Vattenverksamhet samt strandskyddsdispens enligt MB 7 kap, komma att krävas.

KONSEKVENSER FÖR VATTENSTRÅK

- Nossan passerar orterna Herrljunga, Ljung-Annellund och Hudene, där en förtätning och komplettering med nya bostäder och verksamheter föreslås. Nossan är en vattenförekomst med MKN. Det finns risk för påverkan på Nossan om fler hårdgjorda ytor tillkommer och mängden dagvatten som rinner orenat och med högre hastighet mot vattendraget ökar. I takt med att fler bebyggelseområden tillkommer runt Nossan, inom kommunen och i andra kommuner längs vattendraget, finns risk för kumulativa effekter som är svåra att bedöma. För att begränsa påverkan behöver lokala lösningar för dagvattenhantering, exempelvis fördröjning, infiltration och rening tillskapas inom samtliga utbyggnadsområden i orterna längs Nossan.
- Påverkan av föreslagen badplats i Nossan är svår att bedöma då det inte finns något förslag till läge, utformning eller omfattning av badplatsen. Påverkan på vattendraget behöver utredas i samband med prövning för vattenverksamhet.
- Åtgärder för att återställa strandvegetation runt vattenstråken bedöms ge positiva effekter för djur- och växtliv i vattendragen med strandzoner. Ökad strandvegetation kan även bidra till att förbättra vattenkvaliteten och ge bättre förutsättningar för friluftsliv och rekreation längs vattendragen. Ökad möjlighet till rekreation kan ge positiva effekter på människors hälsa och välbefinnande.

Nossan är kommunens största vattenstråk.

Transportsystem

I kartan *Transportsystem* redovisas befintliga och föreslagna järnvägar, vägar och gång- cykelvägar. Beskrivningar och rekommendationer nedan ska läsas tillsammans med kartan.

Kollektivtrafik

Järnvägarna Västra Stambanan och Älvsborgsbanan med fyra stationer inom kommunen utgör stommen i kollektivtrafiken. Utvecklingsstrategin för översiktsplanen utgår till stora delar från kommunens goda tillgång till kollektivtrafik med tåg, som ger Herrljunga en bra tillgänglighet i regionen. Den huvudsakliga utbyggnaden av bostäder och arbetsplatser inom kommunen ska ske inom gång- eller cykelavstånd från järnvägsstationer. I översiktsplanen föreslås bebyggelseutveckling vid Molla, delvis i syfte att ge bättre underlag för befintliga stationer med lågt resandeunderlag. Gång- och cykelvägar ska byggas ut för att fler ska få möjlighet att nå stationerna till fots eller med cykel. Inom övriga delar av kommunen är inriktningen att kommunen ska verka för ökad tillgänglighet till Närtrafiken.

Gång- och cykeltrafik

Gång- och cykelvägnät finns i tätorterna Herrljunga och Ljung-Annelund, samt i mindre utsträckning även i Hudene och Molla. Gång- och cykelvägnätet behöver byggas ut, i synnerhet på landsbygden. I kartan redovisas föreslagna sträckningar för gång- cykelvägar och i vilket tidsperspektiv dessa bör ges prioritet för utbyggnad.

Utbyggnaden syftar till att knyta samman landsbygd, byar och tätorter med trafiksäkra gång- och cykelförbindelser för att öka tillgängligheten till kommunens noder och kärnor. Utbyggnaden syftar även till att öka tillgängligheten från tätorterna till landsbygd och natur- rekreationsområden. Även inom tätorterna föreslås att gatunätet för gång- och cykeltrafik byggs ut och förbättras.

REKOMMENDATIONER FÖR GÅNG- OCH CYKELTRAFIK

- Längs utpekade sträckningar för utbyggnad för gång- och cykeltrafik får ingen ny bebyggelse eller andra anläggningar som kan försvåra utbyggnaden av gång- cykelvägen tillkomma.
- Kommunen ska dra nytta av de statliga och regionala bidrag som kan sökas för att förbättra och bygga ut gång- och cykelvägnätet. Kommunen bör ta stöd i regionala styrdokument, så som cykelstrategi, vid sidan av egna analyser och förslag.
- Utbyggnad av infrastruktur för gång- och cykeltrafik ska kombineras med så kallade Mobility Management (Hållbart resande) -åtgärder för att maximera nyttan av investeringen.
- Gång- och cykeltrafikanterens perspektiv ska vara vägledande vid utformningen av gaturummet och andra offentliga miljöer inom tätort.
 - » Strukturer som jämställer villkoren för fotgängare, cyklister och bilister ska införas successivt.

- » Ett sömlöst nätverk ska eftersträvas för gång- och cykeltrafik, genom kostnadseffektiva åtgärder såsom justeringar på befintliga gator.
- Vid om- och nybyggnad ska en bedömning göras om cykeltrafik kan ges företräde i den nya lösningen.
 - » Tillgänglighet för gång- och cykeltrafik prioriteras vid förnyelse inom och i anslutning till tätorter, speciellt i sammanhang där befolkningsgrupper utan tillgång till bil är direkt berörda, t ex kring skolor och äldreboenden.
- Gång- och cykeltrafikens utvecklingspotential ska undersökas med hjälp av geografisk statistik och kunskaper om olika gruppers behov.

KONSEKVENSER FÖR GÅNG- OCH CYKELTRAFIK

- Utbyggnad av gång- och cykelvägar föreslås i direkt anslutning till befintliga vägar. Påverkan på natur- och kulturvärden bedöms bli begränsad.
- Utbyggnad av gång- och cykelvägar på landsbygden och förbättrad struktur för gång- och cykeltrafik i orterna bedöms medföra förbättrad trafiksäkerhet, i synnerhet för oskyddade trafikanter. Förbättrad trafiksäkerhet minskar riskerna för att människor kommer till skada eller förolyckas i trafiken.
- Trafiksäkra gång- och cykelvägar på landsbygden och i tätorterna ger positiva effekter i form av ökad tillgänglighet, bland annat till kollektivtrafiknoder. Den förbättrade tillgängligheten ger i sin tur förutsättningar för en ökad andel pendling med tåg, vilket ger positiva effekter i form av minskade luftutsläpp och minskad eller begränsad klimatpåverkan.
- Förbättrade gång- och cykelsamband ger en ökad rörelsefrihet. Bra gång- och cykelvägar är särskilt betydelsefullt för personer som inte kan ta sig fram på egen hand med bil, exempelvis barn och unga. Utbyggnaden är därför positiv ur ett barnperspektiv, men även ur ett jämställdhets- och ett jämlikhetsperspektiv.

Cykellopp genom Herrljunga

Motortrafik

I kommunen finns ett grovmaskigt nät av länsvägar och andra allmänna vägar som ägs av staten, ett mer finmaskigt nät av privatägda enskilda vägar, främst på landsbygden, samt gatunätet inom tätorterna som kommunen är väghållare för. Planförslaget redovisar i karta var ut- och ombyggnad av vägar bör ske och i vilket tidsperspektiv olika sträckningar bör ges prioritet. Motiven till föreslagna ut- och ombyggnader redovisas i kapitlet Hänsyn.

Väg 181 sträcker sig från Göteborg till Tidaholm och går rakt igenom Herrljunga tätort. Ny lokalisering föreslås söder om Herrljunga tätort för förbättrad framkomlighet, trafikmiljö och trafiksäkerhet. Under 2000- talet har en etapp av väg 181 mellan Vårgårda och Bråttensby byggts ut till högre standard. Föreslagen ombyggnation berör etappen förbi samhället Remmenedal och Herrljunga tätort för anslutning vid Bergagärde, för vilken vägutredning med konsekvensbeskrivning finns framtagen. Väg 181 är sekundär transportled för farligt gods och befintlig sträckning korsar två vattentäkter, vilket stärker utbyggnadsalternativet förbifart söder om tätorten. Korsningen mellan väg 181 och väg 183 får efter utbyggnad stor betydelse som entrépunkt till Herrljunga tätort. Korsningen bör ur miljö- och trafiksäkerhetsperspektiv utformas som cirkulationsplats.

Väg 183 är väglänken mellan kommunens två största tätorter och kopplingen mot Borås. Ny sträckning av väg 183 föreslås mellan Södra Björke och Ljung-Annelund för förbättrad standard. I nuläget är den krokiga sträckningen med bl a två korsningar med järnvägen ett hinder för räddningstjänstens utryckningstider.

Väg 1927 går genom Herrljunga tätorts norra del Vreta. Ny sträckning av vägen föreslås norr om befintlig bostadsbebyggelse för förbättrad framkomlighet och förbättrad boendemiljö. Enligt översiktsplanen föreslås tätortsutbyggnad i Vreta, vilket förstärker skälen till ny vägdragning. Befintlig väg ska efter utbyggnad av ny väg 1927 övergå till lokalgata i kommunal drift.

Väg 2516 går norrut från Herrljunga tätorts östra entré mot Vedum i Vara kommun. Företagarna i Herrljunga lyfter fram vägen som mycket viktig för näringslivet. Standarden och trafiksäkerheten är dålig och många tyngre transporter nyttjar vägen. Vid störningar på E20 ökar belastningen ytterligare. Cirka två kilometer från Herrljunga tätort, i höjd med samhället Olofstorp, finns en skarp kurva som bör rätas ut.

Infarten till området **Kartholmen** norr om Herrljunga station är högt belastat med tung trafik som passerar genom ett bostadsområde. Fler tillfartsvägar behöver tillskapas till området för att minska störningar för de närboende och öka trafiksäkerheten.

REKOMMENDATIONER FÖR MOTORTRAFIK

- Herrljunga kommun ska verka för att föreslagna ut- och ombyggnader av allmänna vägar tas upp i den regionala planen och att förändringar i vägnätet prioriteras och utreds enligt följande:
 - » ÅVS (åtgärdsvalsstudie) för väg 181, regionalt stråk 3, inom Herrljunga, sträckan Bråttensby - Bergagärde.

- » ÅVS för väg 183 Herrljunga mot Borås via Ljung.
- » ÅVS för väg 1927 (Vretavägen) mellan Ölltorps industriområde och korsning med väg 2516.
- » Trafiksäkerheten utreds längs väg 2516 från Herrljunga till Vedum vidare mot Vara.
- » Trafiklösningen till och från området Kartholmen i Herrljunga tätort mellan järnvägen och ån Nossan utreds.
- Längs utpekade sträckningar för utbyggnad av vägar får ingen ny bebyggelse eller andra anläggningar som kan försvåra utbyggnaden tillkomma.
- På landsbygden ska minst nuvarande tillgänglighet för trafik med motorfordon bevaras.
- Inom tätort ska vägnätet successivt förändras så att:
 - » Gatumiljöer anpassas till cyklisters och gåendes behov.
 - » I takt med att vägnätet successivt anpassas till cyklisters och gåendes behov ska omotiverade hinder tas bort, såsom vissa enkelriktade gator.
 - » Bilparkering längs gator ska tillämpas i högre utsträckning, för att ge ökad tillgänglighet och för att sänka hastigheter.

KONSEKVENSER FÖR MOTORTRAFIK

- Infrastrukturprojekt som nya vägar har ofta en relativt stor miljöpåverkan. Påverkan kan begränsas genom att olika värden tidigt uppmärksammas i planeringen. I samband med att vägplan tas fram studeras åtgärder för att begränsa miljöpåverkan.
- Samtliga föreslagna omlokaliseringar och ombyggnader av vägar bedöms medföra positiva effekter på trafiksäkerhet och boendemiljö längs vägarna och i de tätorter vägarna passerar. Vägarna har generellt dålig standard och passerar med tung trafik genom tätbebyggda områden. Väg 181, som är sekundär transportled för farligt gods, passerar dessutom både genom tätort och över två vattenskyddsområden. Föreslagna nya sträckningar och ombyggnader medför därför minskade risker för människors hälsa och säkerhet.
- Föreslagen sträckning av väg 181 passerar ett skogsområde med värden för friluftslivet och ett odlingslandskap som pekas ut som regionalt värdefullt i länsstyrelsens inventeringar. Området är även rikt på fornlämningar och det finns vissa naturvärden i skogen. Utbyggnad av vägen kan leda till att områdets värden för friluftslivet minskar, exempelvis genom barriäreffekter. Hänsyn behöver tas till Jällbyleden som passerar föreslagen vägsträckning. Utbyggnaden kan också leda till att landskapet förändras och att fornlämningar och andra kulturvärden försvinner. Områdets historiska koppling kan därmed bli svårare att utläsa i landskapet.
- Föreslagen sträckning för väg 183 går genom ett småbrutet landskap. Längs den norra delen av sträckningen finns flera lövskogar och området är rikt på fornlämningar. I de södra delarna passerar föreslagen väg mellan Södra Björke och Fröstorp, som båda finns med i det kommunala kulturmiljöprogrammet. Längst i söder passerar vägen även över vattenskyddsområdet Ljung och går mellan tätortsdelarna Ljung och Annelund. Vägen kan innebära en påverkan på landskapsbild och på natur- och kulturvärden längs den föreslagna sträckningen. Vägen riskerar även att skapa barriäreffekter mellan Ljung och Annelund, vilket motverkar kommunens mål att knyta samman orterna. Eventuell påverkan på vattentäkt behöver även utredas i det fortsatta arbetet.
- Föreslagen ny sträckning av väg 1927, Vretavägen, tar i anspråk mark som gränsar till ett område med fornlämningar. I området finns bland annat lämningar från yngre stenåldern. Enligt kommunens kulturmiljöprogram är området särskilt värdefullt då det ligger nära tätorten och har en pedagogisk funktion. Tillgängligheten till området behöver därför beaktas. En arkeologisk utredning kan behöva göras i den fortsatta planeringen.
- Övriga föreslagna trafiksäkerhetshöjande åtgärder bedöms få begränsade konsekvenser. Beroende på var utfarter till Kartholmen lokaliseras kan strandområden runt Nossan påverkas.

X 2000 lämnar Herrljunga

Järnvägstrafik

I Herrljunga kommun finns två järnvägar, Västra Stambanan och Älvsborgsbanan. Järnvägarna korsas i Herrljunga tätort och bildar en stor byspunkt för resenärer såväl lokalt, regionalt som nationellt. Järnvägarna med sina fyra stationer har stor betydelse för pendling och annat resande i kommunen. Västra Stambanan är också viktig för godstransporter ur ett nationellt och internationellt perspektiv genom att banan har en matarfunktion till Göteborgs hamn. Älvsborgsbanan fungerar som matarbana till och från Västra Stambanan och även som omledningsbana vid behov.

I kartan visas föreslagna förändringar i järnvägsnätet. Söder om Herrljunga tätort föreslås ett triangelspår, som kopplar samman Västra stambanan och Älvsborgsbanan. Med triangelspåret kan Västra stambanan avlastas västerut mot Göteborg via Borås. Ett triangelspår skulle även bidra till en ökad robusthet i systemet.

REKOMMENDATIONER FÖR JÄRNVÄGSTRAFIK

- Västra Stambanan och Älvsborgsbanan inklusive de fyra stationer som finns i kommunen är av riksintresse för kommunikation enligt MB 3 kap 8 §, se kapitlet [Hänsyn](#).
- Värdet av Herrljunga som järnvägsknut, centralt placerad i regionen, ska lyftas i det strategiska arbetet med utveckling av kommunen. Herrljunga kommun ska medverka till utveckling av Västra Stambanan och Älvsborgsbanan.
- Herrljunga kommun ska arbeta för att Älvsborgsbanans funktion uppgraderas med högre hastigheter och fler mötesspår.
- Behov och möjlighet för en triangelspårslösning sydväst om Herrljunga ska utredas vidare. Längs utpekad sträckning för triangelspår får ingen ny bebyggelse eller andra anläggningar som kan försvåra utbyggnaden av järnvägen tillkomma. Triangelspår kan bli aktuellt först när ny stambana mellan Göteborg och Borås är utbyggd.

KONSEKVENSER FÖR JÄRNVÄGSTRAFIK

- Föreslaget triangelspår går i princip i samma sträckning som föreslagen lokalisering av väg 181, se konsekvenser för [Motortrafik](#).
- Föreslaget triangelspår bedöms stärka järnvägssystemet och ge en bättre robusthet, när trafik kan fördelas norrifrån mot Alingsås eller Borås.
- Förbättrad standard och ökad hastighet på Älvsborgsbanan ger kortare restider till Borås och Uddevalla, vilket kan stärka Herrljungas roll i regionen, ge en utökad arbetsmarknad samt öka andelen resor med tåg. Resor med tåg ger en betydligt lägre klimatpåverkan jämfört med resor med bil.

Hänsyn

Beskrivning av de hänsyn översiktsplanen utgår ifrån

I översiktsplanen ska visas hur kommunen tänker sig grunddragen i användandet av mark- och vattenområden i den egna kommunen. Kommunen ska också i översiktsplanen visa vilka *hänsyn* som man avser att ta till riksintressen, andra allmänna intressen, gällande lagstiftning, övergripande nationella och regionala mål etc. I detta kapitel redovisas i olika avsnitt de hänsyn som planen utgår ifrån. Hänsynen kan t ex handla om övergripande mål, natur- och kulturvärden, hälsa och säkerhet och försvarets intressen.

Hänsyn till nationella och regionala mål

Enligt plan- och bygglagen 3 kap 5 § 4 ska kommunen i översiktsplanen redovisa vilken *hänsyn* som tas i översiktsplanen till relevanta nationella och regionala mål, planer och program som har betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen.

Hållbar utveckling

Begreppet ”hållbar utveckling” kan kortfattat definieras som ett samspel mellan tre dimensioner; den ekologiska, den sociala och den ekonomiska. Dessa tre dimensioner ska vägas samman så att vi kan arbeta mot en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov i ett långsiktigt perspektiv. Detta slogs fast under FN:s konferens om miljö och utveckling (Riokonferensen) redan år 1992.

I Sveriges nationella strategi för hållbar utveckling sägs att ”*människan och naturen är de viktigaste resurserna för en hållbar framtid och att samhället ska formas inom ramen för vad natur, miljö och människors hälsa tål*”. I strategin slås fast att *hållbar utveckling är ett övergripande och långsiktigt mål som ska komma till uttryck i alla politiska beslut*.

Nationella mål av betydelse för översiktsplanen

Miljömål

Sverige har ett system med 16 nationella miljömål som bygger på ett generationsmål samt flera etappmål och miljökvalitetsmål. Det finns även preciseringar av miljökvalitetsmålen. Länsstyrelsen i Västra Götaland har tagit fram regionala miljömål med utgångspunkt från de nationella.

Miljökvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till.

Relevanta miljömål för Herrljunga kommun tas upp och stäms av mot översiktsplanens förslag i kapitlet Konsekvenser.

Boende och byggande

Regeringens övergripande mål för samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet är att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas.

Jämställdhet

Regeringens övergripande mål för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv.

Barn och unga

Regeringens övergripande mål för barnrättspolitiken är att barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande.

Folkhälsa

Regeringens övergripande mål för folkhälsopolitiken är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.

Funktionshinder

Regeringens övergripande mål för funktionshinderspolitiken är en samhällsgemenskap med mångfald som grund, att samhället utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet och jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning.

Nyanländas etablering

Regeringens övergripande mål för integrationspolitiken är lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund.

Regionala mål av betydelse för översiktsplanen

VG2020- strategin och Vision Västra Götaland

”Västra Götaland 2020- Strategi för tillväxt och utveckling i Västra Götaland 2014-2020” är regionens utvecklingsplan, och utgör ramarna för det regionala utvecklings- och tillväxtarbetet.

Utgångspunkt för strategin är ”Vision Västra Götaland – det goda Livet” som Västra Götalandsregionen antog år 2005.

Regionalt trafikförsörjningsprogram

Regionalt trafikförsörjningsprogram för Västra Götaland är antaget 2016 och gäller under programperioden 2017-2020 med långsiktig utblick till 2035. Trafikförsörjningsprogrammet är Västra Götalandsregionens övergripande styrdokument för kollektivtrafikens utveckling. Det övergripande målet är att andelen hållbara resor ska öka i hela Västra Götaland, och kollektivtrafikresandet fördubblas mellan 2005 och 2016. Kollektivtrafikens motoriserade marknadsandel ökar till 30 % år 2020.

Målbild tåg 2035

Målbilden utgår från det regionala trafikförsörjningsprogrammet och innebär att tågresandet i Västsverige ska öka från dagens ca 50 000 tågresor till 130 000 tågresor/dag år 2035.

Regionala miljömål

”Regionala miljömål för Västra Götaland” är regionala tilläggs mål till de nationella miljömålen och ska lyfta fram regionala särdrag och områden som kräver ytterligare insatser. Ansvarig för att ta fram och samordna de regionala miljömålen är Länsstyrelsen.

Hänsyn till de allmänna intressena

Kommunen ska enligt plan- och bygglagens kapitel 2 ta hänsyn till de allmänna intressena i översiktsplanen. Allmänna intressen rör bland annat natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter, kommunikationsleder samt vissa bestämmelser i miljöbalken.

De allmänna intressena redovisas som planeringsunderlag på digitala kartor som uppdateras kontinuerligt av kommunen och som finns tillgängliga i kommunens databas. I detta kapitel av översiktsplanen visas de allmänna intressena sektorsvis på illustrationskartor till den beskrivande texten.

Riksintressen

De allmänna intressen som är särskilt värdefulla och av betydelse för hela landet kallas riksintressen. Enligt miljöbalken ska områden som är av riksintresse skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada deras värden eller försvåra möjligheten att utnyttja områdena eller anläggningarna för avsett ändamål.

I Herrljunga kommun finns flera områden av riksintresse enligt miljöbalkens kapitel 3 *Grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden*. Dessa redovisas under respektive sektor med text och illustrationskartor. Riksintresseområdena i kommunen rör naturvård, kulturmiljövård och kommunikationer. Försvarsmakten har inga områden av riksintresse inom kommunen, men har områden av betydelse enligt 3 kap 9 § MB. Kommunen berörs av riksintressen för totalförsvaret utanför kommunen. Totalförsvarets anspråk på mark och vatten redovisas i ett eget avsnitt i detta kapitel *Hänsyn*.

Hur kommunen avser att tillgodose riksintressena i översiktsplanen redovisas i kapitlet Konsekvenser.

Naturmiljö

Riksintresse för naturvärden 3 kap 6§ MB

I Herrljunga kommun finns tre områden som är av riksintresse för naturvärden:

- **Ramlamossen**, området ingår också i Falköpings kommun
- **Stora Mollungen**
- **Orraholmen-Kärrgården-Hulegården**

Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk av skyddade områden i EU, vars syfte är att bevara och skydda den biologiska mångfalden ur ett europeiskt perspektiv. De områden som ingår i nätverket har valts ut för att de innehåller naturtyper som är listade i EU:s fågeldirektiv (fågelarter, SPA) och art- och habitatdirektivet (naturtyper och övriga arter, SCI). Skyddet av Natura 2000-arterna regleras i miljöbalkens 7 kap 27-29 §§ MB, särskilt skyddade områden. Alla Natura 2000-områden är dessutom av riksintresse enligt 4 kap MB.

Allmänna intressen

Allmänna intressen beskrivs i plan- och bygglagens (PBL) andra kapitel. Enligt detta ska planläggning syfta till att mark- och vattenområden används för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för.

*I översiktsplanen görs **avvägningar** mellan olika allmänna intressen och företräde ska ges åt sådan mark- och vattenanvändning som från allmän synpunkt medför en **god hushållning**.*

Riksintressen Naturmiljö

***Ramlamossen** är ett stort och representativt komplex av högmossar. Mosseplanen är opåverkade och hyser ett rikt fågelliv.*

***Stora Mollungen** är ett framstående exempel på lövskogsekosystem, främst bok.*

***Orraholmen-Kärrgården-Hulegården** är ett representativt odlingslandskap med naturbetesmarker i form av t ex träd- och buskbärande hagmark, öppen hage, betad skog och ängsmarker.*

Natura 2000- områden

Ramlamossen, SE0530213 är ett stort och representativt komplex av högmossar. Mosseplanen är opåverkade och hyser ett rikt fågelliv.

Orraholmen SE0530208 ingår i ett värdefullt odlingslandskap vid Stenunga. Nossan rinner genom området och delar det i två.

Mollungen, SE0530080 är ett stort lövskogsområde med relativt orörda bokskogar, ekskogar, alskogar, blandlövskogar och hagmarker. Delar av området har en rik kärlväxtflora.

Molla bokskog, SE0530093 ligger i sluttningen mot Mollasjöns östra strand. Området har en förhållandevis rik flora.

Det krävs tillstånd av länsstyrelsen att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område.

I Herrljunga kommun finns fyra Natura 2000- områden:

- **Ramlamossen (södra delen)**
- **Orraholmen (ett litet område)**
- **Mollungen**
- **Molla bokskog**

För samtliga Natura 2000- områden finns bevarandeplaner som upprättats av länsstyrelsen. Vissa av dessa behöver uppdateras. För den som vill veta mer om områdena hänvisas till bevarandeplanerna som finns på Länsstyrelsens hemsida.

Skydd av områden 7 kap MB

Naturreservat

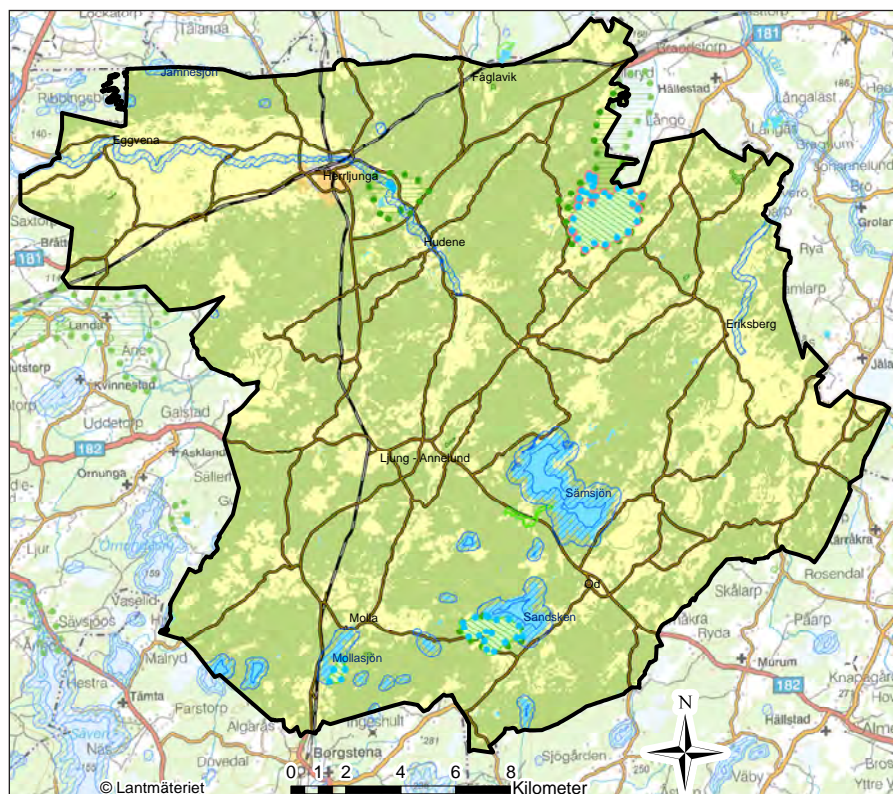
Enligt MB 7 kap 4 § får ett mark- och vattenområde förklaras som naturreservat av länsstyrelsen eller kommunen i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Varje reservat har ett särskilt syfte och har skyddsföreskrifter som anger vad som gäller inom området. I Herrljunga kommun finns tre naturreservat:

- **Mollungen**
- **Molla bokskog**
- **Ollestad**

Hänsynskarta -

Skyddad natur och riksintressen

- Natura 2000 Habitatdirektivet
- Natura 2000 Fågeldirektivet
- Strandskydd
- Naturreservat
- Biotopskydd (Skogsstyrelsen)
- Riksintresse naturmiljö

Mollungen och Molla bokskog är också Natura 2000- områden och finns kortfattat beskrivna under denna rubrik. Ollestad är ett vackert beteslandskap med många grova hagmarksekar.

Strandskydd

Strandskydd gäller vid havet, kring insjöar och vattendrag. (MB 7 kap 13-18 §§). Syftet är att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten.

Strandskyddet omfattar generellt land- och vattenområdet intill 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd. För sjöarna **Sämsjön, Sandsken, Mollasjön och Stensjön** är strandskyddet utökat till 200 meter. Vid Nossan och Lidan är strandskyddet 100 meter på ömse sidor vattendragen.

Inom strandskyddsområde råder förbud mot ett antal åtgärder. Bland annat får inte nya byggnader uppföras, byggnader eller byggnaders användning inte ändras eller andra anläggningar utföras om det hindrar allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle få färdas fritt. Det är också förbjudet att utföra åtgärder som på ett väsentligt sätt kan förändra livsvillkoren för djur- eller växtarter. Kommunen får ge dispens från bestämmelserna om det finns särskilda skäl.

Djur- och växtskyddsområde

Syftet med djur- och växtskyddsområden är att skydda sällsynta eller störningskänsliga arter. Inom området får länsstyrelsen eller kommunen meddela särskilda föreskrifter som inskränker rätten till jakt eller fiske eller allmänhetens rätt att uppehålla sig i området (MB 7 kap 12§). Inom Herrljunga kommun finns ett fågelskyddsområde, **Ekesjön**, med omgivande myrmark nordöst om Herrljunga.

Naturminne

Ett naturminne är ett särpräglad naturföremål som behöver skyddas eller särskilt vårdas (MB 7 kap 10 §). I kommunen finns naturminnen vid **Skölvene** som utgörs av gamla ekar.

Biotopskydd

Små mark- och vattenområden som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- och växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda ska utgöra biotopskyddsområden. Generellt biotopskydd enligt MB 7 kap 11 § gäller för alléer, källor med omgivande våtmarker, odlingsrösen, pilevallar, småvatten och våtmarker, stenmurar samt åkerholmar i jordbruksmark. Sådana småbiotoper finns i jordbruksmarken på många platser i kommunen.

Biotopskyddsområden i skogsmark beslutas av skogsstyrelsen. I Herrljunga kommun finns sex områden med beslutade biotopskydd i skogsmark.

Inom ett biotopskyddsområde får man inte bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön. Om det finns särskilda skäl får dispens från förbudet ges i det enskilda fallet.

Strandskyddsdispens - särskilda skäl

1. Området har redan tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften.
2. Området är genom väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering väl avskilt från området närmast strandlinjen.
3. Området behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet kan inte tillgodoses utanför området.
4. Området behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen kan inte genomföras utanför området.
5. Området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området.
6. Området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse.

Inom områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS-områden, får man som särskilda skäl också beakta om ett strandnära läge för en byggnad, verksamhet, anläggning eller åtgärd bidrar till utvecklingen av landsbygden. Läs vidare i kapitlet Tematiska delar, avsnittet LIS-områden.

Övriga områden med naturvärden

Nyckelbiotoper

Nyckelbiotoper är skogsområden med mycket höga naturvärden. Områdena anses ha förutsättningar att hysa hotade och rödlistade arter. I kommunen finns många mindre områden i skogsmarken, som efter inventeringar av Skogsstyrelsen klassats nyckelbiotoper.

Skyddsvärda träd

Länsstyrelsen har inventerat skyddsvärda träd i kommunen, dvs grova äldre träd samt hålträd. Träden har stor betydelse för den biologiska mångfalden och har stark koppling till kulturlandskapet. Skyddsvärda träd har inget formellt skydd i miljöbalken, men genom att de uppmärksammas i inventeringen är möjligheten större att hänsyn tas till träden vid utbyggnad och andra fysiska förändringar i kommunen. Skyddsvärda träd visas i kommunens digitala karta.

Skyddsvärda träd förekommer i hela kommunen och är huvudsakligen koncentrerade till de sedan tidigare inventerade sammanhängande lövskogsområdena.

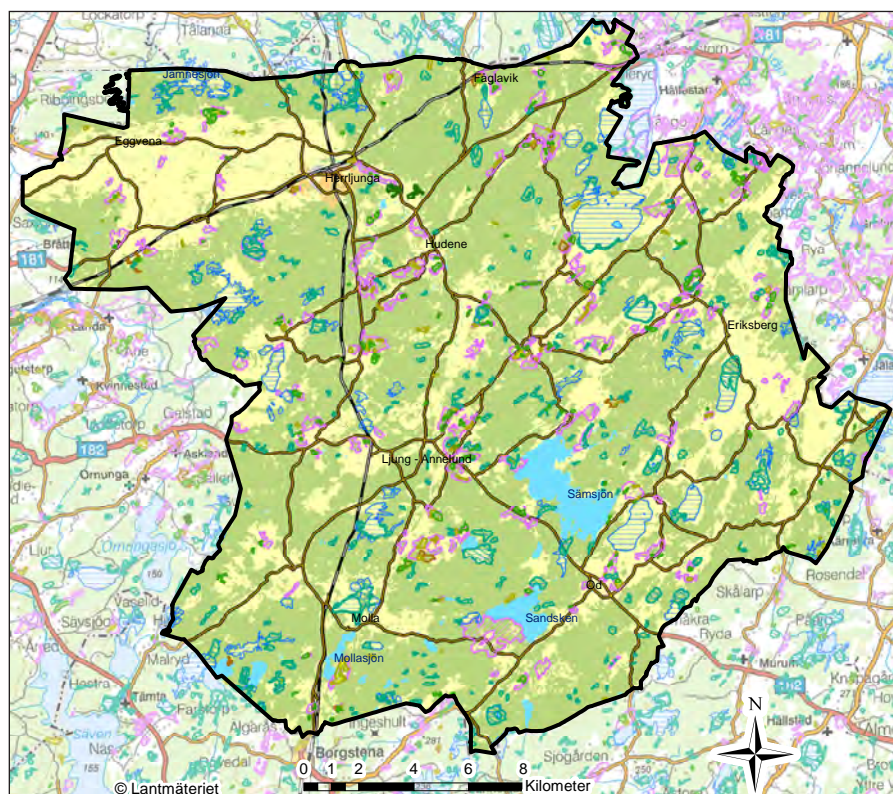
Ängs- och betesmarker

Ängar och naturbetesmarker förknippas med en rik flora av kärlväxter och har ofta betydelse för den biologiska mångfalden för upplevelsen av kulturlandskapet. Den senaste inventeringen av ängs- och betesmarker som gjordes av Jordbruksverket tillsammans med Länsstyrelsen 2002-2004 visar att det i kommunen finns många områden med värdefulla ängs- och betesmarker. Nossans dalgång och runt de större sjöarna är exempel på sådana områden. Remmene skjutfält hyser det största sammanhängande området av ängs- och betesmark.

Hänsynskarta -

Naturvärden

- Ängs- och betesmarker (Länsstyrelsen)
- Naturvärden (Skogsstyrelsen)
- Sumpskog (Skogsstyrelsen)
- Nyckelbiotoper (Skogsstyrelsen)
- Naturvårdsavtal (Skogsstyrelsen)
- Våtmarker (Länsstyrelsen)
- Lövskogsinventering (Länsstyrelsen)

Våtmarksinventering

Våtmarker har stor betydelse för många djur- och växtarter. I kommunen finns många områden med mossar, varav Ramlamossen är den största. Länsstyrelsens inventering från 1980- talet visar att våtmarkerna till övervägande delen sammanfaller med mossarna.

REGLER OCH REKOMMENDATIONER FÖR OMRÅDEN MED NATURVÄRDEN

- Riksintresseområdena Mollungen och Ramlamossen samt del av Orraholmen har formellt skydd enligt 7 kap MB genom naturreservat och/eller Natura 2000- område. Särskilda föreskrifter för varje reservats- och Natura 2000- område gäller.
- Inom område med strandskydd utanför föreslagna LIS- områden ska ny bebyggelse i första hand undvikas. Vid prövning av ny bebyggelse och anläggningar och andra åtgärder inom strandskyddsområden ska de särskilda skäl som anges i miljöbalkens 7 kap 13-18 §§ användas. Inom områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS- områden) ska detta utgöra ett sådant särskilt skäl.
- Vid prövning av förhandsbesked och bygglov för ny bebyggelse inom eller i närheten av värdefulla naturområden som saknar formellt skydd ska göras en bedömning om den sökta åtgärden kan påverka eller skada naturmiljön. Om så är fallet ska åtgärden undvikas eller anpassas så att skada inte uppstår eller så att påverkan minimeras.
- Vid detaljplanläggning inom områden med dokumenterade naturvärden ska en naturvärdesinventering utföras som underlag för planeringen. Om det finns risk för skador eller betydande miljöpåverkan på naturmiljön ska en miljökonsekvensbeskrivning genomföras.

Molla bokskog

Riksintressen Kulturmiljövård

Området runt **Hov** utgörs av ett småskaligt jordbrukslandskap på gränsen till det sydsvenska höglandet. Här finns varierande fornlämningsmiljöer från brons- och järnåldern som visar på att området använts under lång tid. Här finns fyra gravfält från järnåldern, rösen, stensättningar och domarringar. Kyrkbyn runt Hovs kyrka har en delvis outskiftad bybebyggelse.

Fölene är en fornlämningsmiljö med ett av Västergötlands största gravfält som ligger väl exponerat i landskapet, och som visar att området haft stor betydelse under förhistorisk tid. Gravfältet från järnåldern har nästan 200 gravar som består av högar, resta stenar, treuddar och stensättningar. Två runstenar finns vid Fölene medeltida kyrka.

Jällby är en kyrkby med en av Västergötlands få bevarade timmerkyrkor i ett odlingslandskap med lång kontinuerlig hävd sedan stenåldern. Jällby kyrkby har en väl sammanhållen huvudsakligen outskiftad bebyggelse. Timmerkyrkan är från tidigt 1600-tal. Fornlämningsmiljön innehåller stensättningar och fyra gravfält från järnåldern.

Kulturmiljö

Herrljunga kommun är en gammal kulturbygd med en rik historia från förhistorisk tid genom medeltid till våra dagar. De många lämningarna från sten-, brons- och järnålder vittnar om detta.

Riksintresse för kulturmiljövård

I Herrljunga kommun finns tre områden som är av riksintresse för kulturmiljövård:

- **Hov**
- **Fölene**
- **Jällby**

Kulturhistoriskt värdefulla miljöer

Herrljunga kommun antog år 1996 ett kulturmiljöprogram, där kulturhistoriskt värdefulla miljöer lyftes fram. De miljöer som valts ut ska spegla kommunens historia på ett representativt sätt.

Miljöerna är följande:

- **Kulturlandskap med lång tradition i Jällby**
- **Stenåldersmiljö i Herrljunga**
- **Stensträngar, stenrösen, stenmurar och stensättningar i Stenunga**
- **Hov- centralbygd från förhistorisk till historisk tid**
- **Brons- och järnåldersmiljö i Fröstorp**
- **Från hedendom till kristendom, Ods kyrka**
- **Järnåldersmiljö i Fölene**
- **Järnåldersmiljö i Molla, Flaberg och Hägdene (två skilda områden)**
- **Remmene - kulturlandskap med lång agrarhistorisk kontinuitet**
- **Medeltida kolonisation Svalered**
- **Bybildning i Mosslanda**
- **Skifteslandskap i Ölanda**
- **Kippe lycka, en torpmiljö**
- **Bondgårdar i Källunga**
- **Miljö runt Eriksbergs kyrkor**
- **Bebyggelsemiljö i Södra Björke**
- **Hallanda säteri**
- **Stora Mollungens säteri**
- **Ljung tings- och handelsplats**
- **Herrljunga tätort**
- **Stationssamhälle i Mollaryd**

Skydd av kulturmiljö

I kulturmiljölagen (KML) finns grundläggande bestämmelser till skydd för delar av kulturarvet. Lagen innehåller bestämmelser om skydd för bl a fornlämningar, fornfynd, värdefulla byggnader (byggnadsminnen) och kyrkliga kulturminnen.

Fornlämningar

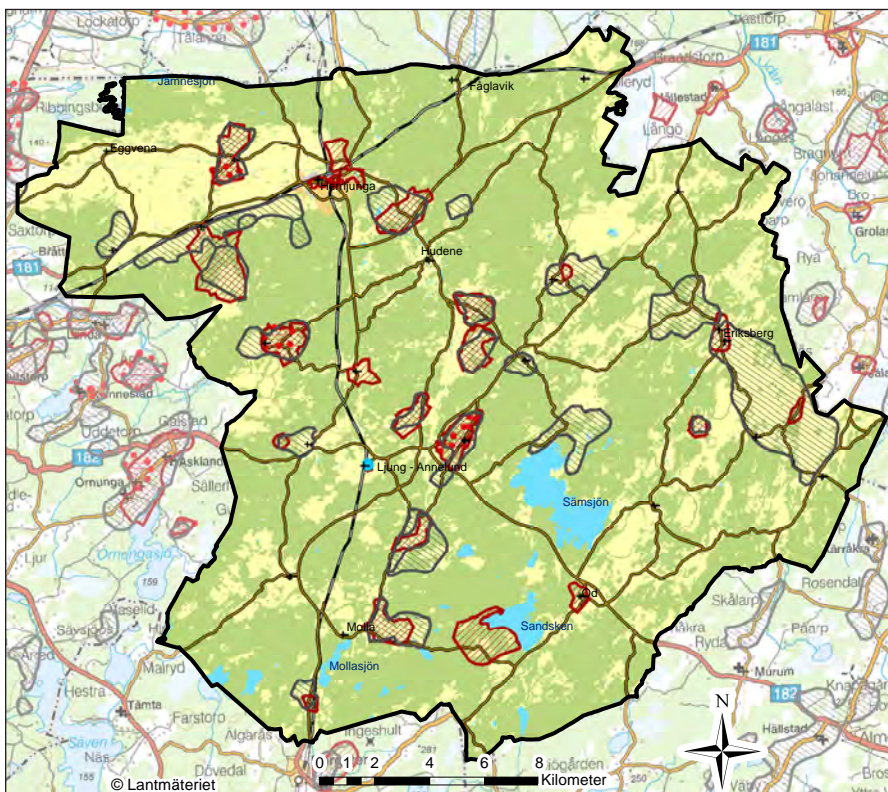
Fornlämningar är skyddade enligt KML 2 kap och får inte skadas. Den som vill ändra eller ta bort en fornlämning måste ha länsstyrelsens tillstånd till detta. I lagen anges vad en fornlämning är, vilken utbredning den har och hur tillståndsprövningen går till. Länsstyrelsen är den myndighet som beslutar om fornlämningar.

Herrljunga kommun liksom övrig kulturbygd i Västergötland är rik på fornlämningar från framför allt förhistorisk tid. Fornlämningarna utgörs såväl av stenåldersboplatser som rösen (gravar) från bronsåldern och gravfält och stensättningar från järnåldern. Många av de registrerade fornlämningarna är fossil åkermark. Fornlämningar visas i kommunens digitala karta.

Byggnadsminnen

En byggnad som har ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde eller som ingår i ett bebyggelseområde av högt kulturhistoriskt värde får av länsstyrelsen förklaras som byggnadsminne enligt KML 3 kap. När en byggnad förklaras som byggnadsminne ska länsstyrelsen genom skyddsbestämmelser ange på vilket sätt byggnaden ska vårdas och underhållas samt i vilka avseenden den inte får ändras.

I kommunen finns ett byggnadsminne, **Gäsene tingshus i Ljung**, som förklarades som byggnadsminne år 1976.

Hänsynskarta -

Kulturmiljö och riksintressen

- + Kyrkor
- Byggnadsminne
- ▨ Värdefulla odlingslandskap
- ▨ Kommunalt kulturmiljöprogram
- Riksintresse kulturmiljövård

Kyrkliga kulturminnen

Kyrkobyggnader, kyrkotomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser är skyddade enligt KML 4 kap och ska vårdas och underhållas så att dess kulturhistoriska värden inte minskas.

I Herrljunga kommun finns ett flertal kyrkor från medeltiden och framåt.

REGLER OCH REKOMMENDATIONER - OMRÅDEN MED KULTURMILJÖVÄRDEN

- Inom område av riksintresse för kulturmiljövården får inga åtgärder vidtas som kan innebära skada på kulturmiljön.
- Fornlämningar har enligt lagstiftningen ett absolut skydd. Om ett byggnadsföretag eller en annan åtgärd ska utföras som riskerar att skada eller påverka en fornlämning, ska tillstånd inhämtas från länsstyrelsen.
- Sannolikheten är stor att finna fornlämningar i stora delar av kommunen. Arkeologiska undersökningar kan komma att krävas vid till- och ombyggnad och för andra åtgärder där markarbeten behöver utföras.
- Vid prövning av förhandsbesked och bygglov inom eller i anslutning till områden av riksintresse för kulturmiljövården eller inom andra områden med utpekade kulturvärden ska nya byggnader lokaliseras och utformas med stor hänsyn till omgivande miljö. Om- och tillbyggnader ska utformas varsamt och anpassas till omgivande bebyggelse.

Nycklabacken gravfält

Friluftsliv

Friluftslivet i kommunen

I Herrljunga kommun finns rik tillgång på områden lämpliga för friluftsliv såväl tätortsnära som på landsbygden. Det största och mest betydelsefulla tätortsnära området för rekreation ligger söder om och i direkt anslutning till Herrljunga tätort.

Också i anslutning till Ljung-Annelund och Hudene finns välbelägna områden för närrekreation.

I kommunens södra delar finns flera badsjöar och kommunala badplatser.

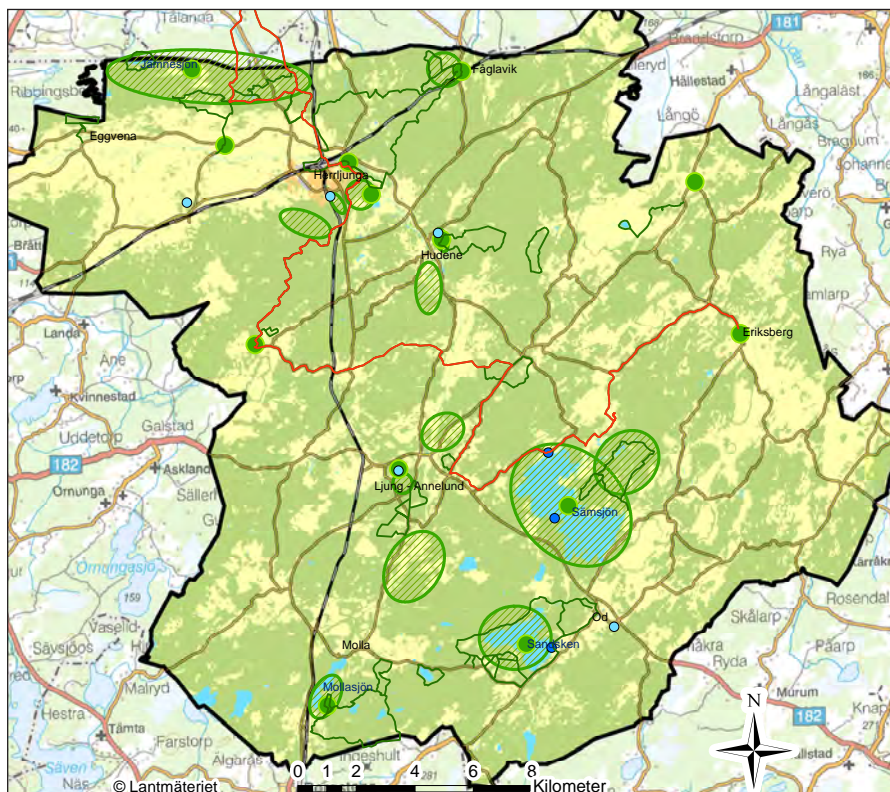
Anläggningar för friluftsliv

Orraholmens friluftsområde

Sydöst om Herrljunga tätort ligger Orraholmens friluftsområde där också Orraholmens gård är belägen. Den används av olika föreningar med anknytning till friluftsliv. Här finns motionsspår. Området är också utgångspunkt för anlagda vandringsleder.

Badplatser

Kommunala badplatser med anordningar för bad är Sämbadet vid norra delen av Sämsjön och Sandskens badplats vid sjön Sandsken, samt Ollestadsbadet som är ett friluftsbad vid Sämsjöns västra strand.

Hänsynskarta -

Friluftsliv

- Pilgrimsleden
- Vandringsled
- Idrottsplats
- Badplats
- Värdekärna, Natur och rekreation
- ▨ Natur och rekreation

Idrottsplatser

Söder om Herrljunga tätort mellan Älvsborgsbanan och väg 183, ligger Skoghälla idrottsplats med anläggningar för friidrott och fotboll. Härifrån utgår elljusspår.

Vid Remmene, ca 3 km väster om Herrljunga tätort ligger Katebovallen med flera fotbollsplaner.

Söder om Annelund ligger Mörlanda idrottsplats med idrottshall, fotbollsplaner och isbana. Härifrån startar elljusspår och motionsspår av olika längd.

Vandringsleder

Det finns gott om markerade vandringsleder av olika längd och svårighetsgrad genom kommunen. Exempel är **Nossastigen** 1,5 km som börjar i Herrljunga tätort och ansluter till Orraholmens gård. Från Herrljunga tätort löper **Jällbyleden**, 10 km med början i Hembygdsparken, via Orraholmens friluftsområde till Jällby medeltida kyrka. Ett nytillskott är Elisabeth Hesselbladsleden till minne av helgonet från Fåglavik.

Fölene vandringsled, 13 km återfinns norr om Herrljunga och har utgångspunkten i Fölene Bygdegård.

Sandsken runt är en 13 km lång vandrings- och cykelled med start i Od förbi naturreservatet Mollungen.

Fjällastigen är en 10 km lång rundslinga med start och mål vid Mollaryds hållplats.

Urstensleden i Fåglavik, 5 km, vandringsled med ovanligt stora flyttblock från istiden.

Golfbana

Trollabo golfbana i Hudene ligger ca 5 km söder om Herrljunga tätort. Det är en 18 hålsbana med klubbhus som drivs av Herrljunga Golfklubb.

Ridsport

Det finns tre anläggningar med ridhus: Hjerttorp Öra, Sämsholm och Vreta Herrljunga.

REKOMMENDATIONER FÖR OMRÅDEN SOM ÄR AV VÄRDE FÖR FRILUFTSLIV

- Särskild hänsyn ska tas till de tätortsnära friluftsområdena vid planering och byggande. Vid planering i anslutning till områdena får tillgängligheten till dessa inte försämrats. Ny bebyggelse som inte har koppling till anläggningar för friluftslivet ska undvikas.
- De sammanhängande stråkens funktion som länkar mellan bebyggelsen och omgivande natur- och friluftsområden ska särskilt beaktas. Om tätortsnära natur behöver tas i anspråk för orternas utbyggnadsbehov bör detta kompenseras så att stråken inte bryts och så att såväl den nya som den befintliga bebyggelsen även fortsättningsvis har kontakt med friluftsområdena direkt eller via de sammanhängande stråken.

Besöksnäring

Besöksnäringen är en snabbt växande näring i Sverige och den har en stor utvecklingspotential i Herrljungabygden. Mål för besöksnäringen i Herrljunga bygger på kommunens lokala förutsättningar vad gäller natur- och kulturvärden och på de mål som formulerats på nationell och regional nivå.

Värdekärnor för besöksnäringen

Ett antal ”värdekärnor” med utvecklingspotential för besöksnäringen har identifierats i Herrljunga kommun. Dessa sammanfaller ofta med friluftslivets områden för rekreation och/eller särskilt värdefulla natur- och kulturmiljöer.

Herrljunga tätort: Här finns Haraberget Hembygdspark och Orrholmens friluftsområde med vandringsleder. Här finns anläggningar för kultur, boende och service. Orten har goda kommunikationer med tåg och bil.

Ljung-Anneland: Här finns ett tingshus, som är byggnadsminne och andra kulturhistoriskt värdefulla platser. Här finns ett friluftsområde och aktivitetsområden. Gårdsbutik, hembygdsgård och Mörlanda marknad är andra attraktioner för besöksnäringen. Ljungs station med tågstopp från Herrljunga ger god tillgänglighet till orten.

Fåglavik: Orten är en före detta bruksort där det funnits glasbruk. Här finns helgonförklarade Elisabeth Hesselblads födelsehem, en bebyggelsemiljö med kulturvärde och Folkets Park.

Hudeneområdet: Här finns golfbana och restauranger samt boende och eventanläggningar. Här finns fornlämningsområde och vandringsleder.

Hackebergsskogen är ett natur- och friluftsområde med kulturella inslag. Här finns en vandringsled.

Fölene är ett fornlämningsområde med Nycklabacken järnåldersgravfält. Här finns ett natur- och friluftsområde med ekskog, sjöar och badplats.

Jällby: Fornlämningsområde och fornlämningsled. Kulturlandskapet är väl sammanhållet och här finns timmerkyrka, hembygdstuga, mm.

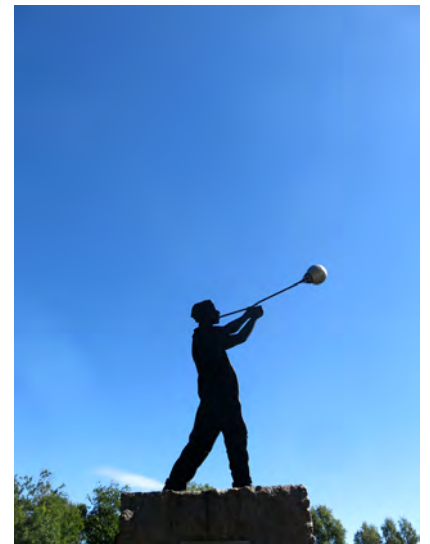
Mollungens bokskog är ett naturreservat med servicefunktioner, vandringsled, parkeringsplats, informationstavla etc.

Sämsjön-Sandskenområdet: Här finns boendeanläggningar som stuguthyrning och campingplats. Här finns vandringsleder och badplatser. Fluxfallet, Hult och Ollestad naturreservat har stora naturvärden. Här finns gårdsbutiker med mattema.

Eriksberg-Mjälldrunga: Här finns rikskänd kulturhistoria, friluftaktiviteter och boendeanläggningar. Området är en pilgrimsledsnod.

Pilgrimsleden är en vandringsled som binder ihop Karla, Herrljunga, Haraberget, Jällby, Södra Björke, Hov, Säm, Skogsbo och Eriksberg.

Nossan: vattendraget som rinner genom kommunen är ett stråk för utveckling.

I Fåglavik finns den helgonförklarade Elisabeth Hesselblads födelseplats. Fåglavik är en före detta bruksort där det funnits glasbruk.

Areella näringar

Jordbruk

Jordbruket är inte den dominerande näringsgrenen i kommunen på samma sätt som för andra grannkommuner på Västgötaslätten. Att jordbruksmarken också fortsättningsvis brukas och att åkrar och betesmarker hävdas är dock av stor betydelse såväl för framtida livsmedelsförsörjning i ett större perspektiv som för bibehållande av ett öppet kulturlandskap.

Total areal jordbruksmark i kommunen var enligt Jordbruksverkets statistik för år 2015 ca 11 400 ha, varav 9 160 utgörs av åker och resten av betesmarker. Antalet jordbruksföretag var 317 år 2013. Av dessa var 90 större än 30 ha och 16 var 100 ha och mer. Antalet små företag upp till 10 ha var drygt 100.

De största sammanhängande områdena för jordbruk ligger i kommunens nordvästra del, där en flik av de bördiga lerjordarna i slättlandet skjuter in som en kil norr om Västra Stambanan. Övervägande del jordbruksmark på slätten utgörs av åker, och endast en liten del av betesmark.

I övriga delar av kommunen är jordbrukslandskapet av annan karaktär. Jordbruksmarken som huvudsakligen utgörs av isälvsavlagringar och utdikad mossetorv är koncentrerad till dalgångarna mellan låga höjdrygar av morän och berg. Här har jorden brukats sedan lång tid, vilket de många lämningarna från förhistorisk tid vittnar om. Större sammanhängande jordbruksområden återfinns i området mellan Eriksberg och Öra, utefter Nossan mellan Hudene och Annelund, väster om Ljung, runt Od och Molla samt i Jällby. Enligt Jordbruksverket utgörs jordbruksmarken förutom av åker till stora delar också av betesmark. Det är också i dessa områden som de av länsstyrelsen inventerade värdefulla odlingslandskapen förekommer.

Enligt MB (miljöbalken) 3 kap 4 § är jord- och skogsbruk av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Åkermark i Herrljunga kommun

Skogsbruk

Enligt 3 kap 4 § MB ska skogsmark som har betydelse för skogsnäringen så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra ett rationellt skogsbruk.

Stora delar av kommunens yta är bevuxen med skog. Skogsbruket har av tradition stor betydelse i kommunen, både som näring och för den industri som har skogen som råvara.

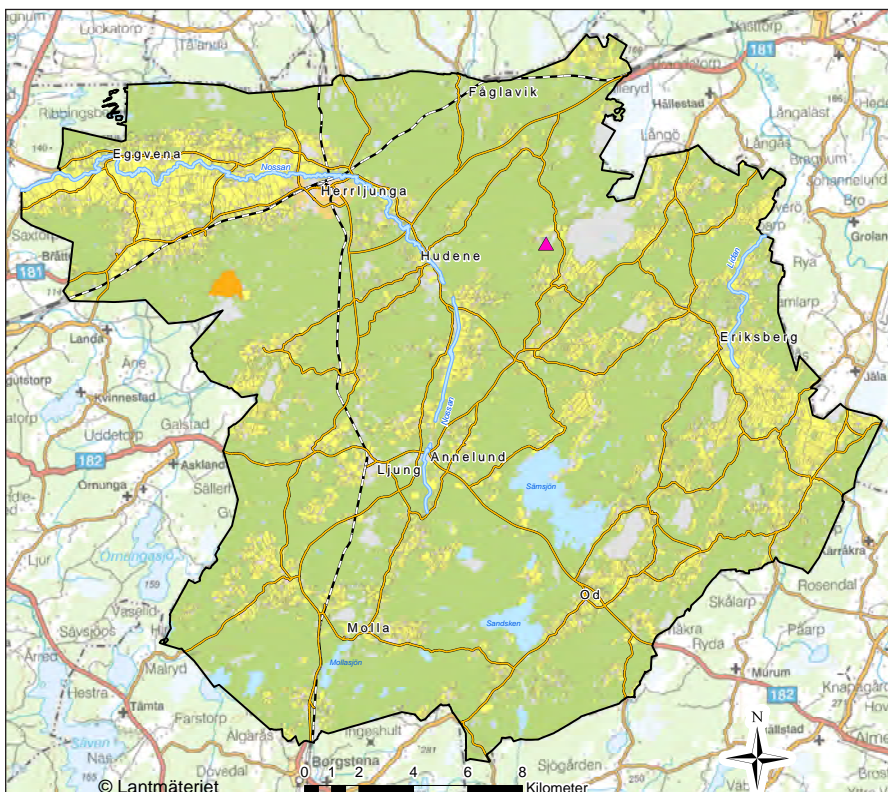
REKOMMENDATIONER FÖR OMRÅDEN MED JORDBRUKSMARK

Sammanhängande jordbruksområde norr om Västra Stambanan:

- Ny bebyggelse som försvårar jordbruksverksamheten ska undvikas så långt möjligt. Nya enstaka bostäder kan prövas efter allmänna lämplighetsprinciper. Generationsväxling i jordbruket är ett särskilt skäl.
- Produktiv jordbruksmark får tas i anspråk där det vid tätortsutbyggnad finns konkurrerande starka allmänna intressen om det därigenom främjar en ändamålsenlig bebyggelsestruktur med sammanhållna tätorter.

Övriga jordbruksområden: Områdena har stora landskapliga, biologiska och kulturella värden. Markerna kan också ha betydelse för småskalig livsmedelsproduktion.

- Särskild hänsyn ska tas till naturvärdena och till de landskapliga och kulturella värdena. Ny bebyggelse bör placeras i randen mellan jordbruksmark och annan mark och så att jordbruksdrift inte försvåras.

Hänsynskarta -

Areella näringar

- Åkermark
- Skogsmark
- Bete
- Täckstillstånd
- Övrig öppen mark

Miljö, hälsa och säkerhet

Luft

Miljö kvalitetsnormer för luft

Miljö kvalitetsnormer för utomhusluft finns för kvävedioxid, kväveoxider, svaveldioxid och bly, partiklar (PM10 och PM2,5), bensen, kolmonoxid, ozon, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren.

Ingenstans i kommunen överskrider miljö kvalitetsnormen för luft. Se vidare under kapitlet Konsekvenser.

Luktproblem

Det kan uppkomma problem med lukt runt avloppsreningsverk. Rekommenderade skyddsavstånd för ny bebyggelse är därför 300 meter runt reningsverken i Herrljunga tätort och i Ljung-Annelund. Runt övriga verk rekommenderas en skyddszon på 100 meter.

Vattenkvalitet

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Till följd av EU:s vattendirektiv har fem vattendistrikt bildats i Sverige vars indelning bygger på landets avrinningsområden. Herrljunga kommun tillhör Västerhavets vattendistrikt.

Vattenmyndigheten beslutade 2016 om nya miljö kvalitetsnormer. Uppgifterna om miljö kvalitetsnormerna och statusen i vattenförekomsterna finns att hämta i VISS, (Vatteninformationssystem Sverige).

Vattenförekomster med miljö kvalitetsnormer finns för vattendragen Nossan, Vimleån, Nolån, Lidan, Änskån och Sällershögsån samt för sjöarna Sämsjön och Sandsken. Stora delar av kommunens yta avrinner via Nossan med biflöden till Dättern och Vänern.

Den ekologiska statusen för de klassade sjöarna och vattendragen är måttlig och kvalitetskravet som ska vara uppfyllt till år 2021 är god ekologisk status för sjöarna och för de flesta vattendragen. För några, däribland Lidan är tidsfristen för god ekologisk status framflyttad till 2027. Dättern, som är en del av Vänern har höga naturvärden och har idag otillfredsställande ekologisk status. Nossan rinner på sin väg till Vänern genom stora jordbruksområden väster om Herrljunga tätort, och påverkas dels av utsläpp från jordbruket, dels av utsläpp från enskilda avlopp av bristande kvalitet.

Den kemiska statusen för sjöar och vattendrag uppnår ej god status. Detta beror inte på särskilda förhållanden i Herrljunga kommun utan är densamma som för övriga Sverige, där rester av kvicksilver och bromerade flamskyddsmedel finns i så gott som alla sjöar och vattendrag.

Kommunen är beroende av befintliga grundvattentäkter för sin vattenförsörjning. Grundvattentäkterna vid Ljung-Annelund, Hudene och Borgstena bedöms ha god kvantitativ status år 2016 och ska fortsatt ha detta. Se vidare under kapitlet Konsekvenser.

Markavvattning

Med markavvattning menas dikning, bortledning av vatten eller invallning som utförs för att varaktigt dränera mark eller skydda mot översvämning. Inom Västra Götalands län gäller generellt förbud mot markavvattning (MB 11 kap 14 §). Länsstyrelsen kan besluta om dispens om det finns särskilda skäl.

Enskilda vatten- och avloppsanläggningar

Områden med VA- problem

I Herrljunga kommun finns ungefär 2 500 enskilda avlopp. Enligt miljöbalken 9 kap är utsläpp av avloppsvatten att räkna som miljöfarlig verksamhet. Många av de enskilda avloppsanläggningarna i kommunen är gamla och av skiftande kvalitet. För att skydda enskilda dricksvattentäkter och motverka övergödning av sjöar och vattendrag har kommunens bygg- och miljönämnd år 2009 beslutat om en 10- årsplan för att inspektera samtliga enskilda avlopp i kommunen. Syftet är att de allteftersom ska förnyas för att uppfylla tillräckligt höga reningskrav. Det är kommunens miljöenhet som utför inspektionerna. Planen har hittills följts och lett till att ett stort antal enskilda bostadsfastigheter har nya godkända avloppsanläggningar.

Sjöarna Sämsjön, Sandsken, Stensjön, och Mollasjön samt vattendraget Nossan, sträckan genom Hudene, är särskilt känsliga för påverkan av föroreningar. Bebyggelsen i Hudeneområdet runt Nossan är ansluten till det kommunala VA-nätet. Utefter Sämsjöns norra och östra strandområden ligger grupper av tät fritidshusbebyggelse med enskilda avloppsanläggningar. Gemensamma VA- anläggningar krävs om ytterligare bostäder ska tillkomma så som anvisas i LIS- planen. Kommunen har påbörjat arbete med en VA- plan för att komma fram till vilka områden och i vilken ordning som kommunalt vatten- och avlopp ska byggas ut i kommunen.

REKOMMENDATIONER FÖR OMRÅDEN MED VA- PROBLEM

- Utanför kommunalt verksamhetsområde för VA ska avlopp lösas med godkända enskilda eller gemensamma anläggningar.
- I de fall där miljön är extra känslig för utsläpp av bakterier och/ eller fosfor kan bygg- och miljöförvaltningen besluta om att hög skyddsnivå för rening ska gälla. Bedömningen görs i det enskilda fallet.

Översvämningar

Konsekvenser av ett förändrat klimat

Ett förändrat klimat påverkar de flesta områden i samhället och är en stor utmaning för samhällsplaneringen. Klimatförändringar leder till ökad nederbörd, stigande havsnivåer och grundvattenhöjning, högre temperatur och ändrad relativ fuktighet.

Det handlar också om en ökad frekvens av extrema väderhändelser som stormar, skyfall och värmeböljor med torka och risk för skogsbränder. Som en följd av klimatförändringar riskerar problemen med översvämningar, ras, skred och erosion att öka.

Detta får konsekvenser för såväl bebyggelse och infrastruktur som för de areella näringarna, människors hälsa och säkerhet och för flora och fauna i vår natur.

Klimatprognoser visar att Västra Götalands län är ett av de områden i landet som blir mest påverkat av ökade nederbörds mängder i framtiden.

Förhållandena i Herrljunga kommun

i Herrljunga kommun är det främst områden i närheten och runt Nossan och andra vattendrag där det finns risk för översvämning vid höga vattenstånd. Det ligger dock relativt få bostäder och samhällsviktiga funktioner i närheten av Nossan. I området runt Hudene och i Annelund ligger några industrianläggningar direkt vid Nossan.

Dimensionerande nivåer enligt rekommendationer i "Stigande vatten"

För att ge råd och vägledning till kommunerna i länet vid planering av ny bebyggelse i vattennära områden har länsstyrelserna i Västra Götalands och Värmlands län tagit fram ett planeringsunderlag - "Stigande vatten - en handbok för fysisk planering i översvämningshotade områden", 2012. I rapporten finns en planeringsmodell för hur kommunerna ska handskas med problematiken i den fysiska planeringen. I rapporten finns också faktablad för vilka dimensionerande höjder som bör användas i planeringen i olika planeringssituationer.

Planeringsmodellen går ut på att dela in områdena där översvämningssrisk föreligger i översvämningsszoner. Översvämningsszonerna för ett vattendrag är indelade i fyra zoner. Zonindelningen är kopplad till återkomsttider och olika riskgrad. I zon 4 (röd) är sannolikheten för att en översvämning inträffar högst och i zon 1 (grön) är den lägst.

Till varje zon finns rekommendationer om vilka funktioner som kan placeras i respektive zon. Läs vidare i handboken "Stigande vatten".

Dimensionerande nivå i Herrljunga kommun

Länsstyrelsen genomförde år 2010 en översiktlig beräkning av översvämningssriskerna runt Väneren och av länets större vattendrag utifrån kartans 5-meterskurvor. Områden med översvämningssrisk utefter Nossan som identifieras utifrån denna uppskattning visas på hänsynskartan. Karteringen är inte detaljerad utan ska främst användas som en indikation på var riskerna för översvämning är störst.

Stenbro över Nossan i Fölene

Det finns inte någon lågpunktskartering för hela kommunen som hjälp för bedömningen om vilka problemområden som kan finnas vid häftiga skyfall.

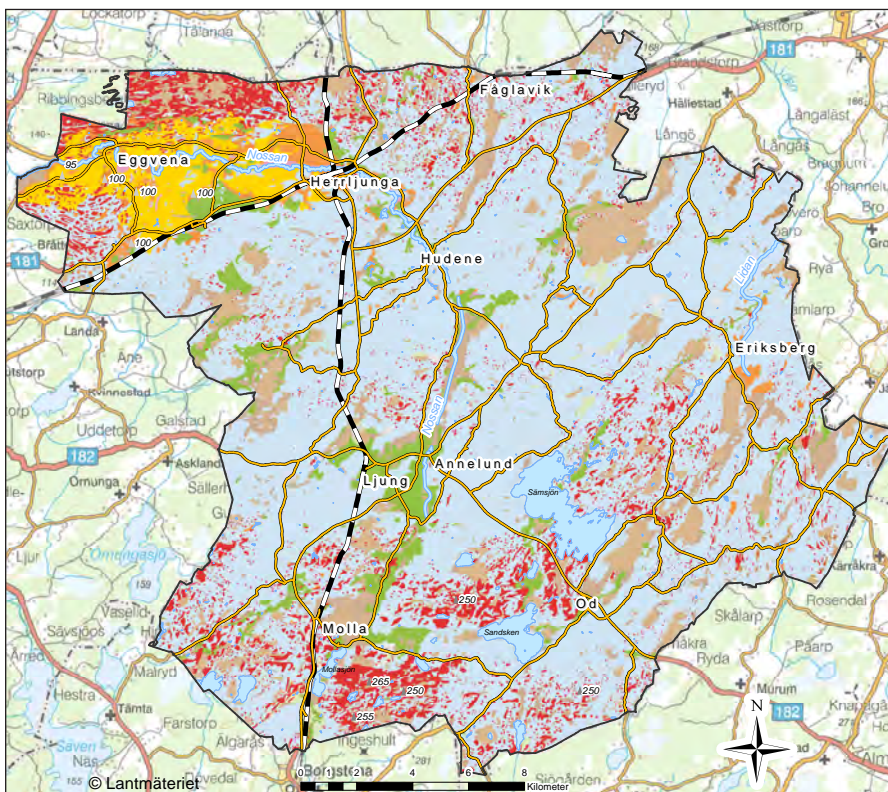
REKOMMENDATIONER VID PLANERING I OMRÅDEN MED ÖVERSVÄMNINGSRISK

- Vid planering för bebyggelse och anläggningar i områden nära Nossan måste noggranna riskbedömningar göras.
- Vid planering i låglänta områden ska särskild utredning göras gällande riskerna för översvämning i dagvattensystemen vid skyfall och häftiga regn.

Risker för skred och ras och erosion

Skred och ras är när jordmassor eller massor av sten, grus och sand kommer i snabb rörelse. Skred och ras kan medföra skador på människor, byggnader och mark i det drabbade området. Skred sker vanligen i sluttningar och slänter, i synnerhet i lermark som sluttar mot ett vattendrag. Ras sker i branta bergsslänter och i grus- och sandbranter, huvudsakligen längs vattendrag.

Skred och ras kan uppstå av naturliga orsaker eller genom mänsklig påverkan. Exempelvis kan ökad belastning vid byggande eller minskad motvikt vid förändrad vattennivå vara utlösande faktorer. Klimatförändringarna förväntas bidra till ökade nederbörds mängder och fler intensiva regn. Ökad nederbörd medför att erosionen tilltar, grundvattennivån höjs och att omfattning och frekvens av översvämningar längs sjöar och vattendrag tilltar. Dessa faktorer bidrar, var för sig och i samverkan, till att stabilitetsförhållanden försämras och att risken för bland annat skred och ras ökar.

Hänsynskarta -

Jordarter

- Morän
- Isälavlagring
- Torv
- Berg
- Lera
- Sand/Silt

Geotekniska förhållanden i Herrljunga kommun

Jordarterna i Herrljunga kommun utgörs enligt Enligt SGU:s jordartskarta i kommunens norra del på ömse sidor om Nossan av lera uppblandad med sand och silt. I övriga kommunen söder om Västra Stambanan utgörs jordarterna av morän, isälvsavlagringar, mossetorv och torv mellan områden med berg i dagen.

SGI har inte utfört någon översiktlig stabilitetskartering i Herrljunga kommun. Det är på lerjordarna och i närområdet kring Nossan som de största riskerna för ras och skred föreligger. I övriga områden i kommunen är de geotekniska förhållandena relativt goda och riskerna för skred och ras därför mindre. Lokalt kan dock de geotekniska förhållandena variera inom ett område som översiktligt verkar stabilt och de måste därför alltid utredas och beskrivas i samband med att detaljplaner upprättas.

Ingen ny bebyggelse planeras i omedelbar anslutning till Nossan enligt planförslaget. Oavsett om ny bebyggelse eller anläggningar tillkommer i Nossans närområde bör stabilitetsförhållandena vid Nossans stränder klarläggas och eventuella riskområden identifieras.

REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH NYBYGGNAD - GEOTEKNIK

- I samband med detaljplanering ska alltid en bedömning göras om riskerna för ras, skred och erosion. Geotekniska utredningar kan komma att erfordras.

Radon

Radon är en osynlig och luktfri gas som bildas när vissa radioaktiva grundämnen sönderfaller. Radon finns naturligt i luften, marken och vattnet. Höga halter av radon i byggnader där människor vistas, exempelvis i bostäder och på arbetsplatser kan vara skadligt för hälsan.

Radon från marken är den vanligaste källan till radon i byggnader. Även vissa byggmaterial (exempelvis blå lättbetong) i byggnaden eller radon i dricksvattnet kan vara orsaker till förhöjda radonhalter inomhus. Radonhalten i inomhusluft bör inte överstiga 200 Bq/m³ (Folkhälsomyndighetens riktvärde).

Det finns ingen markradonöversikt gjord för kommunen. Enligt kommunens miljöenhet, som utförde en undersökning 1991, utgörs kommunens markyta huvudsakligen av låg- och normalriskområden för radon.

Oavsett marktyp bör risken för förekomst av radon i mark beaktas. Det finns alltid risk för att det lokalt kan finnas så höga halter radon i marken att gräns- och riktvärdena för radon överskrids i en byggnad om konstruktionen är otät (SGU). Det är byggherrens ansvar att de krav som gäller enligt plan- och bygglagen eller de föreskrifter och beslut som meddelats med stöd av den lagen följs.

REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH NYBYGGNAD - RADON

- När nya byggnader uppförs där människor ska vistas stadigvarande ska radonhalterna ligga under gränsvärdet på 200 Bq/m³. För nya byggnader inom kommunen innebär det i allmänhet att grunden ska utföras radonskyddande.

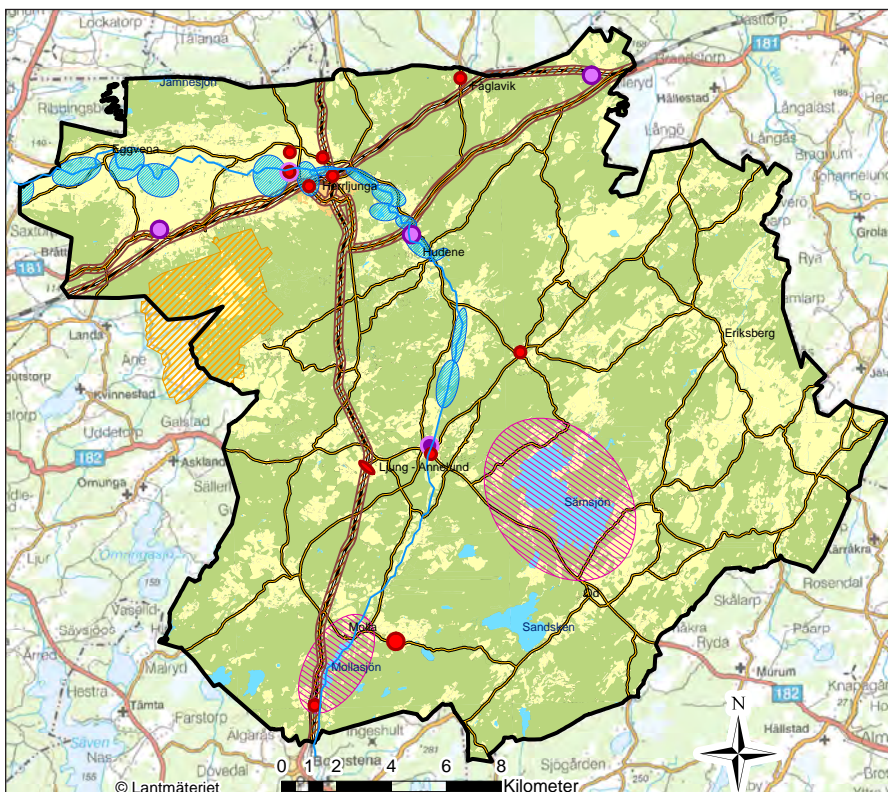
Farligt gods

Farligt gods är varor som till exempel är explosiva, brandfarliga, giftiga eller frätande och som kan orsaka skador på människor, djur och omgivande miljö om de inte hanteras rätt under en transport. Farligt gods innebär en risk för omgivningen och kräver hänsyn och att riskaspekter uppmärksammas i den fysiska planeringen.

Det rekommenderade vägnätet för farligt gods i Herrljunga kommun utgörs av väg 181, som är en sekundär transportväg för farligt gods. Väg 181 har förbindelse med de primära transportvägarna för farligt gods väg E20 och Rv 47, som båda ligger utanför kommunen. De sekundära transportvägarna är avsedda för lokala transporter till och från de primära transportvägarna. De sekundära transportvägarna bör inte användas för genomfartstrafik. Nuvarande sträckning av väg 181 används som genomfartsled, del av Ringleden i Herrljunga tätorts sydvästra del.

Järnvägen Västra Stambanan är en primär led för farligt gods. Bangården i Herrljunga är också uppställningsplats för farligt gods. Älvsborgsbanan trafikeras främst av regionala persontåg men används även för omledningstrafik. Enligt Trafikverkets yttrande är också Älvsborgsbanan en utpekad trafikled för farligt gods.

Vid planering i närheten av farligt godsled ska riskerna särskilt beaktas. Länsstyrelserna i Västra Götaland, Stockholm och Skåne har utarbetat en riskpolicy för markanvändningen intill transportleder för farligt gods - "Riskhantering i detaljplaneprocessen". Länsstyrelsen rekommenderar kommunerna att använda denna.

Hänsynskarta -

Miljö, hälsa och säkerhet

- Buller
- Förorenad mark;
- Hänsynsområden - avloppsreningsverk skyddsavstånd 100 meter
- Hänsynsområden - avloppsreningsverk och ÅVC skyddsavstånd 300 meter
- Olycksrisk, Farligt gods;
- VA-problem
- Översvämningsrisk;

REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH NYBYGGNAD - FARLIGT GODS

- Kommunen tillämpar rekommendationerna i Länsstyrelsens handledning, vilket innebär att ett riskhanteringsavstånd på 150 meter från farligt godsleden ska beaktas när detaljplaner upprättas.

Buller

Buller är ett utbrett miljö- och folkhälsoproblem där exempelvis trafikbuller är den miljöstörning som berör flest människor i Sverige. Bullerfrågorna hanteras av flera svenska myndigheter. Naturvårdsverket har ansvar för att ”särskilt samordna myndigheternas arbete avseende omgivningsbuller”. Vidare lämnar verket allmänna råd och riktlinjer för hur bullerfrågorna ska hanteras i planeringen. Sådana råd och riktlinjer finns förutom för trafikbuller också för t ex buller från flygtrafik, industri, motorbanor, skjutbanor och vindkraftverk.

Västra Stambanan och Älvsborgsbanan passerar flera tätbebyggda områden i kommunen, däribland tätorterna Herrljunga där järnvägarna korsas och Ljung-Annelund där Älvsborgsbanan passerar väster om orten. Genom tätorterna passerar även flera allmänna vägar med tung trafik. Påverkan av buller från trafik på järnväg och väg på framför allt boendemiljöer är viktiga frågor för kommunen.

Miljö kvalitetsnormer för buller

Miljö kvalitetsnormen omfattar bland annat omgivningsbuller från större vägar, järnvägar och civila flygplatser i hela landet. Trafikverket ska göra bullerkartläggningar och fastställa åtgärdsprogram för att minska bullerstörningar från dessa vart femte år. Västra Stambanan mellan Göteborg och Stockholm, som passerar Herrljunga kommun, räknas som en större järnväg då antalet tåg på banan överstiger 30 000/år.

Buller från Remmene skjutfält

Totalförsvarets verksamhet på Remmene skjutfält innebär bullerstörningar under den tid som skjutövningar pågår. Forsvarsmaktens riksintresseområde runt skjutfältet inkluderar influensområdet för buller. Se under avsnittet Totalförsvaret.

REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH NYBYGGNAD - BULLER

- Kommunen tillämpar riktvärden för buller utomhus för spårtrafik, vägar och flygplatser enligt förordningen om trafikbuller (2015:216) vid bostadsbyggande.
- Vid misstanke om bullerproblem vid nybyggnad ska en bullerutredning utföras när detaljplaner upprättas.

Förorenad mark

Ett förorenat område är mark, grundvatten, ytvatten, sediment eller byggnader där halten av något ämne är så hög att den kan orsaka en risk för människors hälsa eller för miljön.

Som en del i arbetet med att uppnå miljömålet giftfri miljö genomförs inventering av potentiellt förorenade områden enligt MIFO (Metod för Inventering av Förorenade Områden), där Länsstyrelsen har samordningsansvaret. Områden som misstänks vara förorenade av nedlagda

eller pågående industriella verksamheter kartläggs och en klassning sker utifrån en bedömning av vilken risk som finns för människors hälsa och för miljön.

Identifierade områden delas in i en skala från 1-4 där riskklass 1 innebär en mycket stor risk och har högst prioritet vid en eventuell efterbehandling.

Enligt Länsstyrelsens inventering i Herrljunga kommun finns ett objekt med risknivå 1, Molla sågverk, en träindustri med impregnering. Objekt med risknivå 2 finns på flera platser i och i anslutning till tätorterna Herrljunga och Ljung-Annalund och på mindre orter som Fåglavik, Mollaryd och Skölvane. Områdena utgörs t ex av återvinningsanläggningen i Herrljunga tätort, industrideponier, drivmedelsanläggningar och träimpregneringsindustri.

REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH NYBYGGNAD - FÖRORENAD MARK

- Vid misstanke om förorenad mark, ska inför planering av ny bebyggelse en markundersökning utföras. Om marken är förorenad ska åtgärder vidtas.

Elektromagnetiska fält

Boverket har tillsammans med Arbetsmiljöverket, Socialstyrelsen, Elsäkerhetsverket och Strålsäkerhetsmyndigheten givit ut en skrift om magnetfält och hälsorisker. Ett av råden är att placering av nya bostäder, skolor och förskolor nära elanläggningar som ger förhöjda magnetfält ska undvikas. Det finns dock inga fastlagda rekommendationer om minsta tillåtna avstånd till högspänningsledningar. En 400 kV- kraftledning som ingår i riksnätet passerar kommunen i nordöstlig-sydvästlig riktning väster om Herrljunga tätort.

Kraftledningen berör inga områden avsedda för utbyggnad av tätorten.

REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH NYBYGGNAD - ELEKTROMAGNETISKA FÄLT

- Kommunen tillämpar Svenska Kraftnäts rekommendation om att högsta magnetfältsnivå vid bostäder eller där människor vistas stadigvarande inte ska överstiga 0,4 mikrotlesa. Enligt Svenska Kraftnäts generella beräkningar ska ny bebyggelse inte placeras närmare än 130 meter från en 400 kV- ledning.

Totalförsvaret

Områden av betydelse för totalförsvaret enligt 3 kap 9 § MB

Mark- och vattenområden som har betydelse för totalförsvaret ska enligt MB 3 kap 9 § så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka totalförsvarets intressen.

Remmene skjutfält

Herrljunga kommun berörs av område av betydelse för totalförsvaret Remmene skjutfält, som har en utbredning också i Vårgårda kommun. Avgränsningen omfattar också influensområdet för buller runt skjutfältet.

Övriga influensområden

I kommunen finns tre avgränsade icke namngivna influensområden av betydelse för totalförsvaret. De har var och en en utbredning lika stor som skjutfältet, betecknas ”övriga”, och har hemligt innehåll.

Riksintresseområden för totalförsvaret enligt 3 kap 9 § MB som berör kommunen

Vara väderradarstation

Influensområde för Vara radarstation tangerar kommungränsen i norr.

Influensområde för lufterum

Försvarmaktens influensområde för lufterum berör kommunen.

Stoppområde för höga objekt

Stoppområde för höga objekt i område påverkat av Sätenäs flottflygplats berör kommunens norra delar.

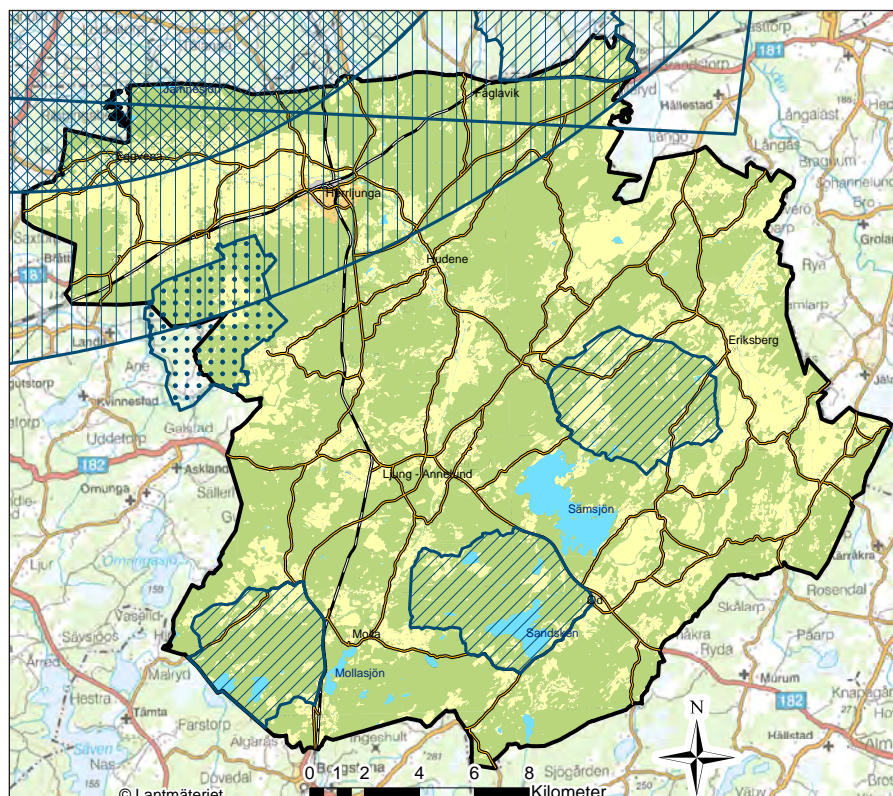
REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH BYGGANDE - TOTALFÖRSVARET

- Alla plan- och lovärenden inom samtliga *Områden av betydelse för totalförsvaret* ska remitteras till Försvarmakten.
- Samråd ska ske med Försvarmakten vid utbyggnad av vindkraftanläggningar inom område som berörs av Influensområde för Vara radarstation och/eller inom influensområde för lufterum.
- Inom stoppområde för höga objekt gäller att höga objekt såsom master och vindkraftverk över 20 meter inte får uppföras utanför sammanhållen bebyggelse. Inom sammanhållen bebyggelse får höga objekt som överstiger 45 meter inte uppföras.
- Alla ärenden inom hela kommunen som rör höga objekt, enligt samma definition som ovan, ska remitteras till Försvarmakten

Hänsynskarta -

Försvarets intressen

- Försvar.Influensområde för lufterum
- Försvar.Influensområde för väderradar
- Försvar.Riksintresse Försvarmakten stoppområde för höga objekt
- Försvar.Riksintresse Försvarmakten övrigt influensområde
- Försvar.Riksintesse totalförsvaret, Skjutfältet Remmene

Samhällsviktig verksamhet

Räddningstjänsten

För räddningstjänsten i Herrljunga kommun finns i enlighet med lagen om skydd och olyckor (LSO) ett handlingsprogram för skydd mot olyckor.

Räddningstjänsten är organiserad med en räddningsstation i Herrljunga och en i Annelund.

I Herrljunga centralort och Annelund är insatstiden 5 minuter under normala omständigheter, och förväntade insatstider mindre än 10 minuter i områdena närmast räddningsstationerna, 10 - 20 minuter i övriga kommunen utom i områdena längst i öster, Eriksberg-Öra där insatstiderna är mer än 20 minuter.

Vattenförsörjning och avlopp

Herrljunga Vatten AB äger och sköter de VA-nät samt tillhörande anläggningar som finns inom Herrljunga kommuns gränser och en bit in i Vara kommun. VA-verksamheten bedrivs i Annelund, Fåglavik, Herrljunga, Hudene, Källeryd, Ljung och Remmenedal. I respektive verksamhetsområde sker verksamhet via vatten- och avloppsreningsverk, grundvattentäkter, pumpstationer, ledningsnät m m.

Arbete med en VA-plan har påbörjats under 2016. I VA-planen ska behov och förutsättningar för vatten- och avloppsverksamheten i kommunen redas ut. I arbetet utreds bland annat möjligheterna att förse områden med VA-problem runt Sämsjön och Mollasjön med kommunalt vatten- och avlopp.

Dricksvatten

Herrljunga Vatten AB använder sig endast av grundvattentäkter för dricksvattenproduktionen. Dessa är: Annelund, Fåglavik, Altorp, Källeryd och Remmene och Ölanda.

Reservvatten

I arbetet med den kommunala VA-planen kommer behovet av reservvattentäkt att utredas. Om det skulle bli ett VA-område i Molla kan en i närheten liggande vattentäkt sammanlänkas med Annelunds vattentäkt. Denna täkt skulle kunna bli reservvattentäkt till Annelund, Hudene och Herrljunga tätort och vice versa. Vidare ska förutsättningar för att ta ytvatten från Nossan, Vimleån eller Sämsjön redas ut.

Vattenskyddsområden

Grundvattentäkterna är skyddade genom vattenskyddsområden. Länsstyrelsen beslutar om skyddsområdena och vilka bestämmelser som ska gälla i skyddszonerna runt vattentäkterna. Flera av områdena bygger på gamla beslut och behöver därför omprövas.

Grundvattentäkterna med datum för beslut är följande:

- **Herrljunga 1972**
- **Herrljunga Trollabo 1:5 1988**
- **Ölanda 1974**

- **Ljung 1972**
- **Annelund 1977**
- **Källeryd 2011**
- **Remmenedals vattentäkt 2010**

Avlopp

Avloppsvatten kan delas upp i olika begrepp, spillvatten, dagvatten och dränvatten. Spillvatten består av hushållspillvatten och industrispillvatten. Dagvattnet kommer från gator och stuprännor från regn och snösmältning. Dränvatten är vatten från husgrundsdränering och grundvattenreglering.

Spillvatten

Herrljunga Vatten AB driver sex avloppsreningsverk som har olika processer. Dessa är Herrljunga, Remmenedal, Annelund, Hudene, Fåglavik och Källeryd. Av dessa har samtliga utom två Nossan som recipient. Fåglavik och Källeryd har Lidan som recipient.

Samtliga områden med bebyggelse som är ansluten till kommunalt VA ingår i de kommunala verksamhetsområdena. Inom sådana ska all bebyggelse vara ansluten till det kommunala VA- nätet.

Dagvatten

Verksamhetsområdena för dagvatten sammanfaller med de för vatten och spillvatten. Alla dagvattenledningar är separata. Det separerade dagvattnet släpps till Nossan.

REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH NYBYGGNAD - AVLOPP

- Vid utbyggnad i nya områden eftersträvas lokala dagvattenlösningar, så kallade LOD (lokalt omhändertagande av dagvatten).

Avfallshantering

Enligt miljöbalken ska varje kommun ha en renhållningsordning med särskilda föreskrifter om hantering av avfall. Herrljunga kommun antog nya renhållningsföreskrifter 2016-11-08.

I föreskrifterna beskrivs kommunens ansvar för hantering av avfall från enskilda hushåll och företag som bedriver verksamhet.

Hushållens avfall transporteras till förbränningsanläggning utanför kommunen. Hushållen erbjuds att sortera matavfall separat för rötning till biogas eller biogödsel i särskild anläggning. Deponerat avfall lämnas till avfallsanläggning utanför kommunen.

Förpackningar av glas, metall, plast etc sorteras och lämnas till återvinningsstationer placerade på olika platser i kommunen. Återvinningscentraler finns i Herrljunga och Annelund.

Energi och uppvärmning

Elnät

Svenska Kraftnät har en 400 kV (kilovolt) ledning i *riksnätet* som passerar norra delen av kommunen.

Vattenfall äger *regionnätet* som utgörs av högspänningsledningar med

40 kV. Via dessa levereras el till mottagningsstationer, varifrån det lokala elnätet utgår.

Herrljunga Elektriska AB ansvarar för det *lokala elnätet* (10 kV) i större delen av Herrljunga kommun samt delar av Vårgårda och Vara kommuner.

Fjärrvärme

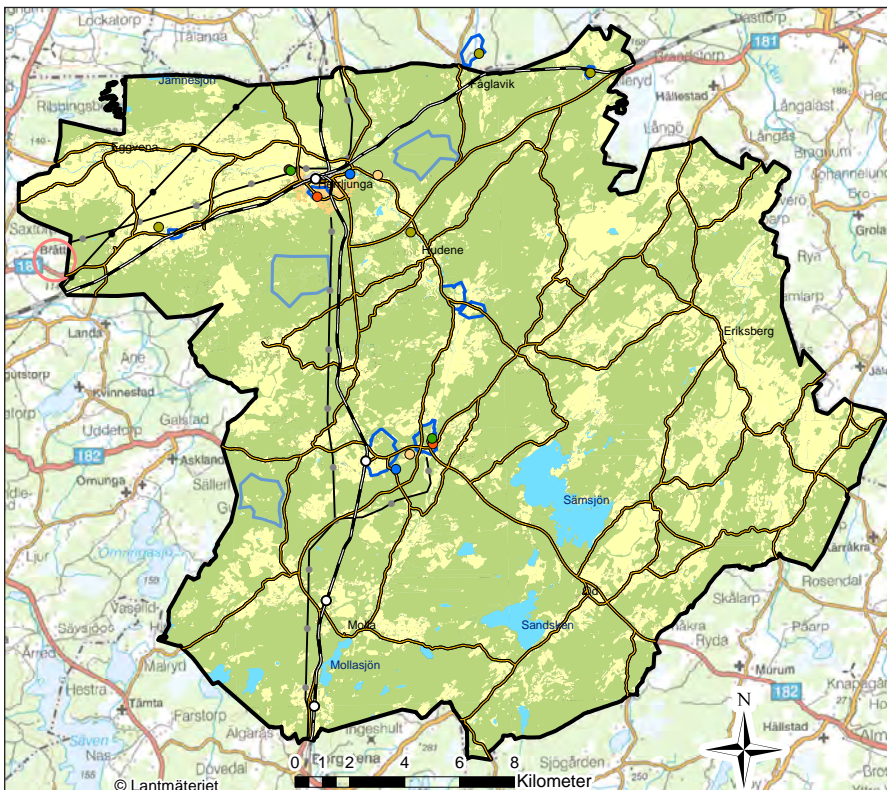
Herrljunga Elektriska AB äger och driver fjärrvärmenäten i kommunens tätorter Herrljunga, Ljung och Annelund. Anslutna kunder varierar i storlek från industrier till villor. Anläggningar för fjärrvärme finns i Herrljunga och Mörlanda. Värmen är lokalproducerad i huvudsak med biobränsle från skogar i kommunen med omnejd.

Solel

Motiven för installation av solel är främjandet av ett hållbart samhälle. Kommunen är positiv till att småskalig elproduktion uppmuntras och byggs ut. Det kommunala bolaget Herrljunga Elektriska AB har (år 2016) installerat drygt 20 anläggningar för solel som är mellan 2 och 45 kWp och har en egen demoanläggning på 5 kWp med normal årsproduktion på ca 4 500 kWh/året. Herrljunga Elektriska AB har också utrett det lokala elnätets kapacitet för att ta emot solkraft.

Laddningsstolpar för elbilar

Intresset för elbilar ökar och elbilar tillhör framtiden. Kommunen är positiv till att ett nät av laddningsstationer byggs ut och Herrljunga Elektriska AB har möjlighet att utreda frågan.

Hänsynskarta -

Samhällsviktiga verksamheter

- Avloppsreningsverk
- Avloppsreningsverk, avfallsanläggning
- Brandstation
- Fjärrvärmeverk
- Avloppsreningsverk
- Vattentorn
- ÅVC återvinningscentral
- Riksintresse järnväg - station
- Riksintresse kommunikation - järnväg
- Allmän väg
- Kraftledning regionnät
- Kraftledning stamnät
- Avfallshantering
- Energiproduktion
- Vattenförsörjning

Kommunikationer

Herrljunga kommun har ett bra kommunikationsläge i regionen. Dels är Herrljunga tätort en betydelsefull knutpunkt för järnvägstrafiken, dels finns goda förbindelser med Europaväg E20 mellan Göteborg och Stockholm via väg 181. Västra Stambanan mellan Göteborg och Stockholm och Älvsborgsbanan mellan Uddevalla och Borås genomkorsar orten.

Infrastrukturen ger god grund för tillväxt av befolkning och arbetstillfällen. Brister i både väg- och järnvägsnätet samt bullerproblem i tätorterna hämmar dock önskad utveckling, varför kommunen önskar om- och nybyggnadsåtgärder för att förbättra trafiksäkerheten och framkomligheten. Se vidare i kapiteln Utvecklingsstrategi och Användning.

Järnvägar

Riksstämman för kommunikation MB 3 kap 8 §

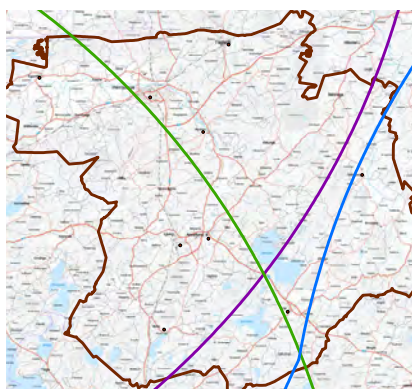
Västra Stambanan och Älvsborgsbanan inklusive de fyra stationer som finns i kommunen är av riksstämman för kommunikation. Sådana anläggningar ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Västra Stambanan

Västra stambanan är en av Sveriges viktigaste järnvägar. Banan är dubbelspårig och dess maximala kapacitet är nådd. Samtidigt finns önskemål om att köra fler tåg än vad som är möjligt. Både kapacitet och kvalitet på banan behöver ökas.

Älvsborgsbanan

Älvsborgsbanan förbinder Uddevalla-Vänersborg med Borås via Herrljunga. Älvsborgsbanan är enkelspårig och trafikeras med regional trafik samt X 2000. Kinnekullebanan som ansluter till Älvsborgsbanan i Vara är enkelspårig och förbinder västra Skaraborg med Göteborg.

Berörda flygplatser

- Jönköping
- Landvetter
- Trollhättan
- Kommungräns

Flygtrafik

Kommunen berörs av influensområden för tre flygplatser med riksstämman, se kartbild.

Vägar

Allmänt vägnät

Väg E20 passerar norr om kommunen och är via väg 181 en viktig förbindelseled med Göteborg och Stockholm för kommunen. E20 ska byggas om etappvis genom Västergötland och sträckan förbi Vårgårda utreds av Trafikverket. Byggstart för denna etapp är beräknad till år 2020. En av tre korridorer i utredningsområdet går nära Herrljungas kommungräns. Lv 181 ska anslutas till ny väg E20 med ny trafikplats.

Lv 181 via Herrljunga förbinder väg E20 vid Vårgårda med Rv 47 vid Falköping. Vägen går genom den västra bebyggda delen av Herrljunga tätort och kallas där Ringleden. Vägen är sekundär trafikled för farligt gods. Vägens framkomlighet, trafikmiljö och trafiksäkerhet genom samhället är otillfredsställande och beskrivs av regionen som en brist.

Lv 182 går från Vårgårda genom Ljung-Annelund till Ulricehamn.

Lv 183 går mellan Herrljunga tätort och Borås via Ljung-Annellund. Vägen är till stora delar av låg standard med låg tillgänglighet och har bl a två plankorsningar med Älvsborgsbanan.

Väg 1927 Vretavägen går genom Vreta som ligger norr om Västra stambanan i Herrljunga tätort. Vägen är smal och kantas av bostadsbebyggelse på ömse sidor. Vägen är också tillfart för tung lastbilstrafik till industrin på Ölltorps industriområde. Det finns stora problem med trafikmiljö och framkomlighet på vägen, som inte kan breddas utan stora ingrepp i den befintliga bebyggelsen.

Väg 2516 förbinder den östra delen av Herrljunga tätort med Vedum i Vara kommun. Vägen har låg standard och låg tillgänglighet. Industrin i Herrljunga nyttjar vägen för tunga transporter, vilket medför trafikfaror och dålig trafikmiljö.

Väg 1848 mellan Annellund och Snipebro är hårt belastad av tung trafik. Underhållet av vägen behöver förbättras.

Nationell och regional plan för transportinfrastrukturen

De medel för ny- och ombyggnad av transportsystemet som Trafikverket förfogar över och hur de ska användas anges i nationella och regionala planer. Trafikverket upprättar förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen utifrån direktiv och förutsättningar från regeringen. Västra Götalandsregionen upprättar länsplan för regional transportinfrastruktur, som tas fram efter att kommunerna i förhandlingar och samråd lyft vilka åtgärder som ska prioriteras i förhållande till tillgängliga medel.

Nuvarande regionala plan för transportinfrastrukturen gäller för åren 2014 till 2025. Inriktningen för den regionala infrastrukturplanen är att stödja utvecklingen i Västra Götalandsregionen på olika sätt.

Planerade åtgärder på vägnätet

I den regionala planen för åren 2014 till 2025 finns inga åtgärder planerade för det allmänna vägnätet i Herrljunga kommun.

Länsvägarna 181,182 och 183 är dock av Trafikverket utpekade att ingå i vad man kallar *Funktionellt prioriterat vägnät*. Sådana vägar är viktiga för den nationella och regionala tillgängligheten och har identifierats i samband med att regionplanen upprättades. Utpekandet av vägnätet har gjorts bland annat som förberedelse inför kommande åtgärdsplaneringar. Trafikverket har tagit fram en handledning som beskriver förhållnings-sättet till hur man ska arbeta för att värna de prioriterade vägarna och förbättra tillgängligheten på dessa.

Planerade åtgärder på Västra Stambanan

Under planeringsperioden planeras punktinsatser på stambanan på sträckan Göteborg-Skövde. Syftet med åtgärderna är att utöka kapaciteten för att möta efterfrågan av utökad och förbättrad person- och godstrafik. Åtgärderna handlar om bangårdsombyggnader, förbigångsspår, sidotågsspår, vändspår och plattformar och ska utföras i Stenstorp, Falköping, Remmenedal (nya spår för godstågsmöten), Herrljunga (ny plattform), Vårgårda, Algutsgården, Alingsås, Stenkullen, Floda och Sävenäs.

Åtgärderna är inte tillräckliga för en långsiktig lösning på kapacitetsproblemet.

Åtgärder på Älvsborgsbanan

I nuvarande beslutade plan finns inga åtgärder upptagna som indikerar någon större förändring av Älvsborgsbanan.

Det finns dock beslut på att genomföra en åtgärdsvalsstudie för Älvsborgsbanan.

Kollektivtrafik

Herrljungas kollektivtrafik bygger på tågtrafik längs två axlar, med noden Herrljunga station i skärningspunkten, kompletterat med så kallad Närtrafik, som är Västtrafiks koncept för anropsstyrd trafik på landsbygden i regionen. Utefter Älvsborgsbanan finns förutom i Herrljunga tätort också tågstopp i Ljung, Torpåkra och Mollaryd. Från Herrljunga station nås Vårgårda på 10 minuter och Falköping på ca 20 minuter med tåg på Västra stambanan. Enstaka busslinjer finns med lågt turutbud, enbart i pendlings- och skoltidsintervall vardagar.

Hälften av kommunens befolkning bor i orterna Herrljunga och Ljung-Annelund som har god kollektivtrafikförsörjning med tåg. Resande från byar och landsbygd utefter Älvsborgsbanan kan med relativt korta avstånd nå ett stationsläge utefter banan. De östra och sydöstra delarna av kommunen är sämst försörjda med kollektivtrafik, eftersom de ligger långt från någon tågstation. Från Eriksberg är det t ex ca 17 km till Ljungs station och drygt 20 km till Herrljunga station.

Gång- och cykeltrafik

Gång- och cykelvägnät finns i tätorterna Herrljunga och Ljung-Annelund, samt i liten utsträckning även i Hudene och Molla. Gång- och cykelvägnätet behöver byggas ut och förbättras mellan tätorterna.

REGLER OCH REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH BYGGANDE UTEFTER ALLMÄN VÄG OCH JÄRNVÄG SAMT I INFLUENSOMRÅDE FÖR FLYGPLATS

- Enligt 47 § väglagen råder ett allmänt förbud inom ett område av 12 meter från vägområdet för allmän väg uppföra byggnader, göra tillbyggnader eller utföra andra anläggningar som kan inverka menligt på trafiksäkerheten. Utefter vägarna 181, 182 och 183 är förbudet utökat till 30 meter.
- Vibrationer från järnvägstrafik ska beaktas. Riktvärdet för vibrationer i bostad innebär att vibrationsnivån inomhus i rum för sömn och vila ej ska överstiga 0,4 mm/s vägd RMS.
- Trafikverket rekommenderar ett minsta avstånd om 30 meter mellan bebyggelse och spårmittpå yttersta spåret vid provning av bebyggelse nära järnväg, såväl inom som utanför detaljplan.
- Restriktivitet råder för nya utfarter på vägarna 181, 182 och 183, som ingår i Funktionellt prioriterat vägnät. Funktionaliteten i vägen ska inte försämrats.
- Vid uppförande av byggnadsverk högre än 20 meter ska samråds ske med berörd flygplats

Tematiska delar

Fördjupning avseende tätorter och LIS-områden

Tätorter

Enligt SCB:s tätortsstatistik från 2015 har Herrljunga tre tätorter: Herrljunga, Ljung och Annelund. De två senare hanterar kommunen som en tätort under benämningen Ljung-Annelund. Orten Hudene sydost om Herrljunga räknas inte som en tätort i statistiken men har ändå många typiska tätortsdrag och behandlas därför som en sådan i detta avsnitt.

Herrljunga tätort

Karaktäristiskt för Herrljunga tätort är småskaligheten med många välbevarade byggnader och offentliga rum. I Herrljunga är det nära mellan bostäder, service, arbetsplatser och rekreationsområden. Järnvägsknutpunkten ger goda pendlingsmöjligheter och stationen är en viktig mötesplats. I de centrala delarna finns en levande blandstad med bostäder och arbetsplatser. Trädgårdsstaden längre bort från centrum är lugnare men ligger ändå nära knutpunkt och service.

Småstadens värden ska stärkas genom kommunens arbete med planläggning för bebyggelse, nya trafiklösningar, och en omsorgsfull gestaltning av gator, torg och rekreationsmiljöer. Närhet till stationen och till den service som finns i kärnan är viktiga utgångspunkter för planeringen. I första hand bör därför förtätning och komplettering ske inom tätorten. Därefter kan utbyggnad av tätorten ske i områden som ligger på gång- eller cykelavstånd till stationen.

Stationshuset i Herrljunga

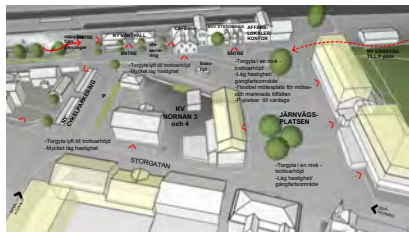
Utvecklingsstrategi - Herrljunga tätort

- Nod, Transporter och teknisk försörjning
- Viktig funktion, Bebyggelse
- Viktig funktion, Natur och rekreation
- Viktig funktion, Transporter och teknisk försörjning
- Värdekärna, Natur och rekreation
- 1000 meter runt tågstation
- Bebyggelse kärna
- Bebyggelse industri
- Bebyggelse bostad
- Natur och rekreation
- Grönt samband
- Transportsamband
- Utvecklingsstråk
- Tätortsgräns

REKOMMENDATIONER FÖR HERRLJUNGA TÄTORT

För generella rekommendationer, se kapitlet [Användning](#).

Torgen, tätortens viktigaste offentliga rum ska förnyas.

Skissillustrationer över stationsområdet (övre bilden) och över Stadsparken och ny torgplats (nedre bilden), från Planprogram för framtida bebyggelse i centrala Herrljunga tätort, samråds-handling

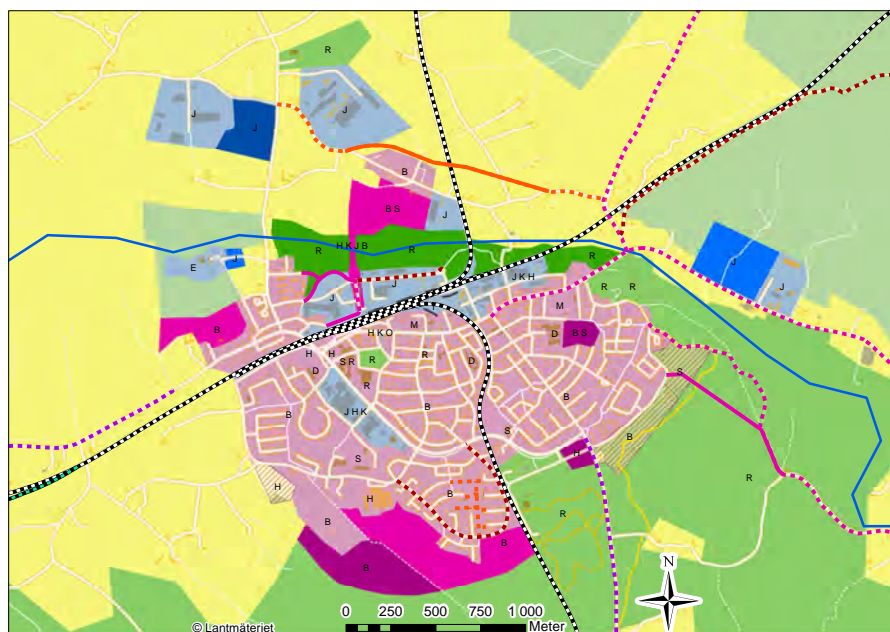
- **Torget vid stationshuset** är ett strategiskt betydelsefullt utvecklingsområde. Södra uppgången från järnvägsstationens perronger utgör en entré till Herrljunga som får allt större betydelse i takt med att resandet ökar. Ombyggnad av stationshuset och torget pågår. Bland annat har en ny vänthall med nya entréer i direkt anslutning till uppgången tillkommit. Bättre tillgänglighet för cykel med nya ytor för cykelparkering planeras.
- **Torget vid kommunhuset** är ett centralt och viktigt offentligt rum för Herrljunga. Det är via Storgatan sammankopplat med torget vid stationshuset. Storgatan är ett av tätortens viktigaste stråk. Torget behöver utvecklas mot en mer flexibel och tillgänglig plats, genom att ytan öppnas upp och omotiverade nivåskillnader avlägsnas. Också här är det viktigt att trafiklösningarna ses över så att hastigheten dämpas på ett naturligt sätt genom centrum.
- **Nytt torg öster om Stadsparken** kan förlänga centrumområdet söderut från stationen. Förslaget är att ett litet torg bildas mellan två punkthus, "Hus i park", intill stadsparken, där öppenheten medger den typen av husvolymmer.

Trafiklösningar ska utvecklas mot en högre tillgänglighet för gång- och cykeltrafikanter och en mer attraktiv gatumiljö.

- Tätorten bör successivt utvecklas till att bli mer **fortgångaranpassad**, där gatumiljön så långt som möjligt utformas så att biltrafiken håller låg fart (cirka 30 km/tim) och så att gaturummet blir både tilltalande och säkert för gående och cyklande att röra sig i. TRAST, Trafik för en attraktiv stad, bör användas som stöd vid planeringen. I Herrljunga finns goda möjligheter och utrymme i gaturummen att anpassa gatumiljöer till fotgängare och cyklister behov och att ordna långsgående parkering i syfte att öka tillgängligheten, dämpa hastigheten och skapa mer väldefinierade gaturum.

Närrekreationsmiljöer inom och i anslutning till tätorten ska värnas och utvecklas.

- **Stadsparken** är hjärtat i tätortens grönstruktur och den har gamla anor. När parken förnyas bör hänsyn tas till flera viktiga aspekter: det kulturhistoriska värdet, betydelsen för intilliggande skolverksamhet, funktionen som infiltrationsyta, samt rollen som offentligt rum. Parkens rumslighet, estetik och användbarheten liksom trygghetsaspekten kan utvecklas vidare.
- **Ån Nossan** som rinner genom tätorten erbjuder många rekreativsmöjligheter som kan utvecklas. I samband med föreslagen tätortsutveckling åt norr mot Vreta föreslås att en drygt kilometerlång sträcka längs Nossan utvecklas till ett promenadstråk. Strandskyddet säkerställer att området prioriteras för närrekreation framför exploatering. Enstaka ingrepp invid strandlinjen kan bli aktuella för att exempelvis möjliggöra en ny badplats.

Användningskarta - Områdesanvändning Herrljunga tätort

- Grönstråk och Vattenstråk
- Grönområde.Ny/ändrad.Medellång sikt
- Grönområde.Oförändrad.
- ▨ Stadsbygd.Ny/ändrad.Lång sikt
- Stadsbygd.Ny/ändrad.Medellång sikt
- Stadsbygd.Ny/ändrad.Kort sikt
- Stadsbygd.Oförändrad.
- Verksamheter.Ny/ändrad.Medellång sikt
- Verksamheter.Ny/ändrad.Kort sikt
- Verksamheter.Oförändrad.
- Natur.Oförändrad.
- Landsbygd. .
- Järnvägstrafik, Oförändrad,
- Järnvägstrafik, Ny/ändrad, Lång sikt
- Biltrafik, Ny/ändrad, Kort sikt
- Biltrafik, Ny/ändrad, Medellång sikt
- Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Beslutad
- Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Kort sikt
- Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Medellång sikt
- Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Lång sikt

Förklaring, preciserad användning

B	Bostäder
H	Handel
K	Kontor
J	Industri
E	Teknisk anläggning
D	Vård
S	Skola
R	Besöksanläggning (kultur, idrott, fritid)
M	Begravning

- **Orraholmens friluftsområde** och **Skoghälla idrottsplats** söder om tätorten har stor betydelse som närreklamationsområden för ortsinvånarna. Området bör bevaras. Alla åtgärder som inkräktar eller påverkar områdena negativt bör undvikas. Åtgärder som knyter samman områdenas olika delar eller som ökar tillgängligheten till dessa bör utföras.

Föreslagna utbyggnadsområden för Stadsbygd ska utformas enligt rekommendationer i kapitlet Användning och med hänsyn till befintliga värden.

- I översiktsplanen föreslås en tätortsutbyggnad på **Vreta gårde** norr om tätorten på kort sikt. Med inriktningen att öka andelen hållbart resande, det vill säga till fots, med cykel och tåg framför bilkörning är det angeläget att utveckla tätorten i närheten av tågstationen och centrum. Hela Vreta gårde ligger med gångavstånd till tågstationen. Tätortsutveckling här ger även positiva effekter på kringliggande områden som Vreta och Ölltorps industriområden, som vävs ihop med tätorten med ny bebyggelse och infrastruktur.
- **Södra Horsby** ligger vid tätortsgränsen i söder. En första etapp för bostäder är under utbyggnad i den västra delen av området. Tätortsutveckling föreslås vidare på kort och medellång sikt på skogsmark längs tätortsgränsen österut. Området ligger på cykelavstånd till tågstationen och mycket nära Horsbyskolan.
- **Skogsvägen** är en matargata till bostadsområden längst österut i tätorten. Utbyggnad av bostäder och skola föreslås på lång sikt mot Orraholmen på vägens obebyggda östra sida.

Föreslagna utbyggnadsområden för Verksamheter ska utformas enligt rekommendationer i kapitlet Användning och med hänsyn till platsens befintliga värden.

- I **Prästeskogen** strax öster om tätorten föreslås en utökning av befintligt verksamhetsområde. Området lämpar sig för utveckling av störande verksamheter på kort sikt då det ligger relativt avskilt men ändå med nära cykelavstånd från tätorten.
- I **Ölltorp**, norr om tätorten, föreslås en utökning av befintligt verksamhetsområde på medellång sikt. Marken används idag för jordbruk. En nybyggd gång- och cykelväg kopplar ihop centrum med verksamhetsområdena kring korsningen mellan väg 1921 och 1927.
- Vid **Bergagärde**, ca två kilometer söder om tätorten, föreslås ett nytt verksamhetsområde i korsningen mellan väg 181 och 183. Området lämpar sig väl för etableringar med större ytanspråk och krav på god tillgång till transportinfrastruktur. Läget är särskilt gynnsamt när väg 181 är utbyggd med ny sträckning söder om Herrljunga tätort och en fyrvägs korsning alternativt rondell tillskapats i Bergagärde. Området reserveras för utbyggnad på lång sikt.

KONSEKVENSER FÖR HERRLJUNGA TÄTORT

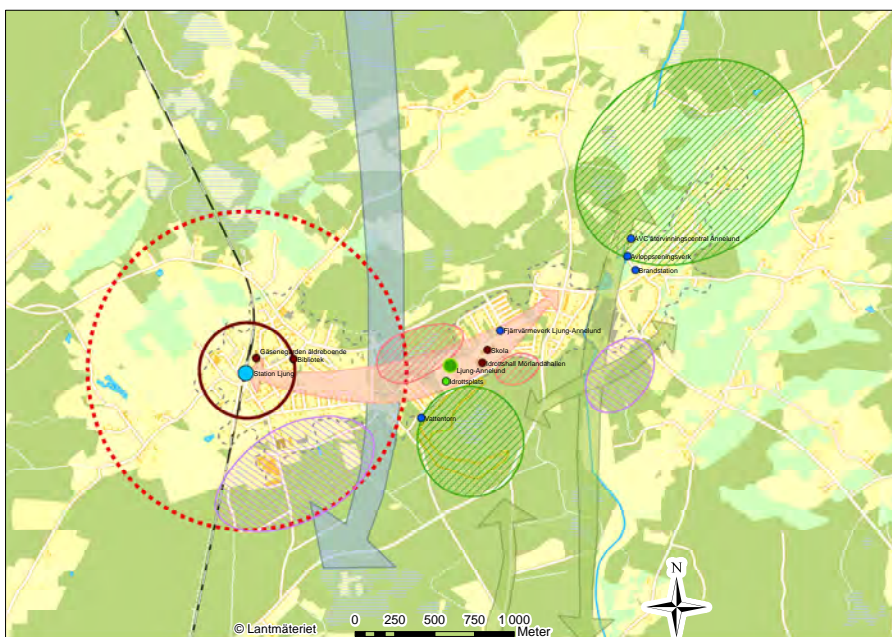
- Förtätning och komplettering i tätorten bedöms främst ge positiva effekter ur ett hållbarhetsperspektiv, se vidare under kapitlet Användning, avsnittet Stadsbygd.
- Obebyggd jordbruksmark föreslås tas i anspråk norr om tätorten för tätortsutbyggnad på Vreta Gärde och för utökning av Ölltorps industriområde. Ianspråktagande av brukningsvärd jordbruksmark ger kumulativa effekter i ett större perspektiv. Tillgången på brukningsvärd jordbruksmark minskar successivt både på regional och nationell nivå. På sikt leder minskad jordbruksareal till ett allt större beroende av importerade livsmedel och en större känslighet för olika omvärldsförändringar, exempelvis klimatförändringar.
- Utbyggnad av bostäder föreslås i skogsområden söder om tätorten, vid Södra Horsby i sydväst och mot Orraholmen i sydost. Skogsområdena söder om tätorten används för närrekreation och korsas av flera stigar. Här finns även natur- och kulturvärden i form av sumpskogar och fornlämningar. Inga värdekärnor för friluftsliv berörs, men utbyggnaden kan ändå påverka rekreativvärden genom att områdena krymper och avstånd till befintliga bostäder ökar. Utbyggnad mot Orraholmen medför även att Jällbyleden behöver dras om i ny sträckning förbi det föreslagna bostadsområdet. Om tillgången till rekreativområden nära bostaden begränsas kan möjligheten till rörelse i vardagen minska, vilket i sin tur kan påverka människors hälsa negativt. Utbyggnaden kan även påverka naturvärden och fornlämningar. Påverkan behöver utredas vidare i det fortsatta planarbetet, exempelvis genom arkeologiska utredningar, naturinventeringar och utredningar av värden för friluftslivet.

Ljung-Annelund tätort

Ljung och Annelund är två i princip sammanvuxna orter med olika bakgrund och karaktär. Orterna bildar tillsammans en långsmal tätort som sträcker sig tre kilometer från Ljung i väst till Annelund i öst. Mellan orterna finns ett rekreativområde med idrottsplats. Gemensamt för de båda orterna är den genomgående låga bebyggelsen med en- och tvåvåningshus.

Ljung har en historia som gammal tingsplats från 1600- talet. Ting hölls i orten fram till år 1947. Det moderna Annelund uppstod i en fyrvägs-korsning med ungefär fyra mil till städerna Alingsås, Borås, Falköping och Ulricehamn. Namnet var från början Mörlanda. Föregångare till företaget IMI Hydronic Engineering har betytt mycket för utvecklingen av Ljung-Annelund.

Inriktningen är att orterna ska växa ihop. Målsättningen är att bygga på och förstärka sådant som orterna har gemensamt och samtidigt behålla de bådas särprägel. Närhet till järnvägsstationen är också en viktig utgångspunkt för planeringen.

Utvecklingsstrategi - Ljung-Annelund tätort

- Nod, Transporter och teknisk försörjning
- Viktig funktion, Bebyggelse
- Viktig funktion, Natur och rekreation
- Viktig funktion, Transporter och teknisk försörjning
- Värdekärna, Natur och rekreation
- 1000 meter runt tågstation
- Bebyggelse kärna
- Bebyggelse industri
- Bebyggelse bostad
- Natur och rekreation
- Grönt samband
- Transportsamband
- Utvecklingsstråk
- Tätortsgräns

REKOMMENDATIONER FÖR LJUNG-ANNELUND TÄTORT

För generella rekommendationer, se kapitlet Användning.

Stråken, tätortens viktigaste offentliga rum ska förnyas.

- Ljung-Annelund bildar tillsammans en långsmal tätortsstruktur, där de öst-västliga stråken är sammanlänkande och också mötesplats för invånarna. Inom orten finns två parallella stråk. Det norra stråket är ett gång- och cykelstråk som sträcker sig från Radhusvägen i Ljung till Mörlandavägen i Annelund. Det södra stråket består av ett antal sammankopplade bilvägar, Boråsvägen, Byvägen, Hjaltes väg och Skolvägen, som förbinder orterna med varandra. **Stråken** ska förnyas med gemensamma gestaltungsprinciper och hög tillgänglighet.

I den befintliga bebyggelsestrukturen finns möjligheter till förtätning. Bebyggelse och gatunät ska utformas för en större blandning och en högre tillgänglighet.

- Den befintliga bebyggelsestrukturen möjliggör komplettering inom befintliga bebyggelseområden. Stora delar av Annelund planlades och byggdes ut när trafikseparering var norm. Gatusystemet utformades för att det i första hand skulle bli trafiksäkert och effektivt med gång- och cykelvägnät separerat från biltrafiken som gick på egna matar- och entrégator. Det finns viss möjlighet till **komplettering** av den befintliga bebyggelsen inom den befintliga strukturen. I Ljung finns möjlighet att komplettera med bostäder med närhet till tågstation. Vid förtätning bör en blandning av olika boendeformer eftersträvas och flerbostadshus möjliggöras. Vid förtätning bör gatunätets utformning samtidigt ses över.

Närreklamationsmiljöer inom och i anslutning till tätorten ska värnas.

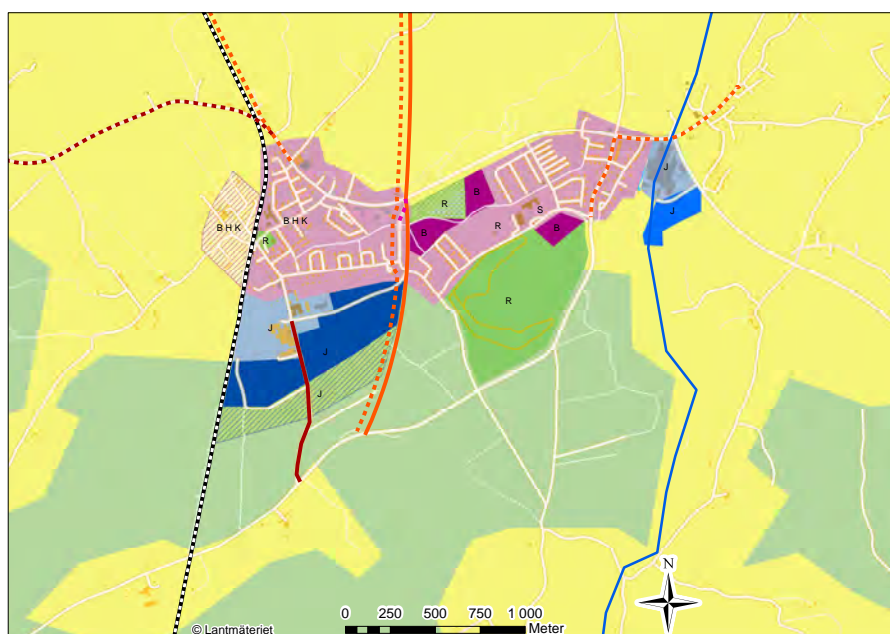
- Det befintliga rekreativområde **Himmelsberget** söder om Skolvägen ska fredas från bebyggelse och hållas tillgängligt.
- **Tingshusparken** ligger i Ljung vid Tingshuset som har gamla anor och är skyddat som byggnadsminne. Området är utpekad i Herrljungas kulturmiljöprogram och också redovisat som en kulturhistoriskt värdefull miljö på karta Hänsyn.
- Naturområdet **Mörlanda park** mellan Ljung och Annelund bör på sikt tillgängliggöras som ett närreklamationsområde för intilliggande bostadsområden.

Föreslagna utbyggnadsområden för Stadsbygd ska utformas enligt rekommendationer i kapitlet Användning och med hänsyn till befintliga värden.

- I **Mörlanda park** mellan Ljung och Annelund föreslås en utbyggnad av bostäder på medellång sikt, i syfte att knyta de båda tätortsdelarna närmre varandra. Sankmark inom området föreslås bevaras som närreklamationsområde, se ovan.
- Söder om Annelund föreslås en utbyggnad av bostäder inom området **Parkvägen Södra**, i Parkvägens förlängning. Utbyggnad inom skogsområdet föreslås på medellång sikt. Området ligger i direkt anslutning till skola och rekreativområden.
- På västra sidan om Älvsborgsbanan föreslås komplettering inom den relativt glesa bebyggelsen runt **Ljung stationsområde** på lång sikt.

Föreslagna utbyggnadsområden för Verksamheter ska utformas enligt rekommendationer i kapitlet Användning och med hänsyn till platsens befintliga värden.

- **Annelund verksamhetsområde** föreslås utvidgas söderut längs Ulricehamnsvägen, väg182.
- **Ljung verksamhetsområde** föreslås växa etappvis söderut på skogsfastighet längs Älvsborgsbanan.

Användningskarta - Områdesanvändning

Ljung-Annelund tätort

- Grönstråk och Vattenstråk
- ▨ Grönområde.Ny/ändrad.Lång sikt
- ▨ Grönområde.Oförändrad.
- ▨ Stadsbygd.Ny/ändrad.Lång sikt
- ▨ Stadsbygd.Ny/ändrad.Medellång sikt
- ▨ Stadsbygd.Oförändrad.
- ▨ Verksamheter.Ny/ändrad.Lång sikt
- ▨ Verksamheter.Ny/ändrad.Medellång sikt
- ▨ Verksamheter.Ny/ändrad.Kort sikt
- ▨ Verksamheter.Oförändrad.
- ▨ Natur.Oförändrad.
- ▨ Landsbygd.
- ▨ Järnvägstrafik, Oförändrad,
- ▨ Biltrafik, Ny/ändrad, Medellång sikt
- ▨ Biltrafik, Ny/ändrad, Lång sikt
- ▨ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Kort sikt
- ▨ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Medellång sikt
- ▨ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Lång sikt

Förklaring, preciserad användning

B	Bostäder
H	Handel
K	Kontor
J	Industri
S	Skola
R	Besöksanläggning (kultur, idrott, fritid)

KONSEKVENSER FÖR LJUNG-ANNElund TÄTORT

- Förtätning och komplettering i tätorten bedöms främst ge positiva effekter ur ett hållbarhetsperspektiv, se vidare under Användning, avsnittet Stadsbygd.
- Föreslagna utbyggnadsområden för bostäder och föreslagna utökning av verksamhetsområdet i Ljung berör inga utpekade natur- eller kulturvärden.
- Utökning av befintligt verksamhetsområde i Annelund föreslås i direkt anslutning till Nossan. Nossan är ett vattendrag med MKN. Avrinning av förorenat dagvatten från hårdgjorda ytor inom verksamhetsområdet kan påverka vattenkvaliteten i Nossan negativt. Hur dagvatten kan omhändertas och renas för att minimera påverkan på Nossan behöver belysas i den fortsatta

planeringen. Även geotekniska förutsättningar, risk för ras och skred samt risk för översvämning behöver klargöras. Längs berörd sträckning av Nossans stränder finns sumpskog. Sumpskogen ligger främst på åns västra sida, som inte berörs av exploatering. Strandremsan närmast Nossan med dess vegetation bör sparas även på den östra sidan. Inom området finns enligt länsstyrelsens inventeringar även ett skyddsvärt träd, en ek, som bör sparas. I områdets norra del finns enligt Riksantikvarieämbetets en övrig kulturhistorisk lämning av lämningstypen fossil åker. Lämningen kommer sannolikt beröras av utbyggnaden. Arkeologisk utredning kan komma att krävas.

Hudene

Hudene är en småort som sträcker sig utmed Nossan och väg 1933 i nord-sydlig riktning. Kännetecknande för orten är främst det rika kulturmiljölandskapet och golfbanan. Hudene har en skola, två restauranger, flera industrier och ett rekreationsområde med hembygdspark och skidbacke.

REKOMMENDATIONER FÖR HUDENE

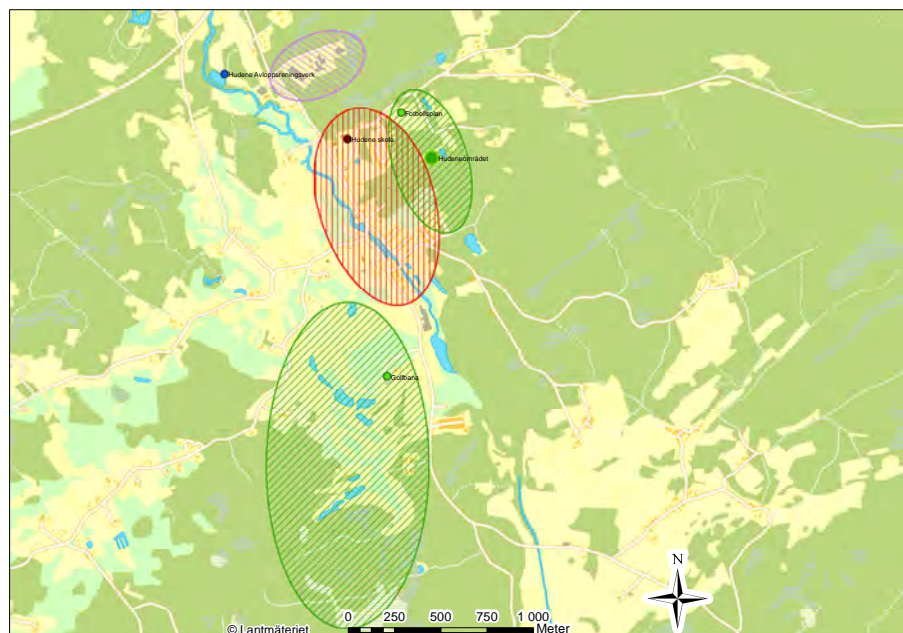
För generella rekommendationer, se kapitlet Användning.

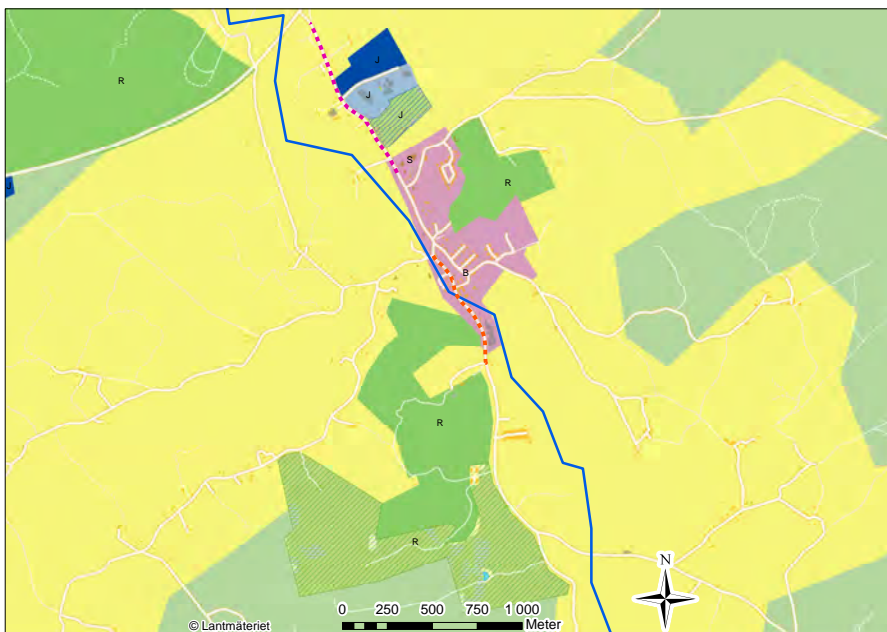
- I Hudene föreslås en **förtätning** inom befintlig Stadsbygd. Förtätningen syftar till att stärka befolkningsunderlaget och långsiktigt värna ortens kvaliteter. Natur- och kulturmiljöer i och kring Hudene samt ortens lantliga karaktär ska värnas vid förnyelse.
- En utbyggnad av gång- och cykelväg mellan Hudene och Herrljunga tätort föreslås, med syftet att öka tillgängligheten till tätortens service och kommunikationer samt Hudenes rekreationsområden.
- Hudenes närrekreationsmiljöer **Hyberget** med dess hembygdspark, skidbacke och vandringsled samt **golfbanan** ska värnas och stärkas, både för lokalbefolkning och besökande. En utvidgning av golfbanan föreslås åt söder på lång sikt.
- Delar av Hudene ligger inom strandskyddat område kring Nossan. Strandskyddet kan eventuellt beröras vid förnyelse i orten. Öster om väg 1933 bör strandskyddet kunna upphävas inom detaljplan om ny bebyggelse placeras bakom befintlig bebyggelse.
- Befintligt **verksamhetsområde** i Hudenes norra del föreslås utvidgas åt norr och åt söder på medellång och lång sikt. Befintlig tillfartsväg kan nyttjas. Utbyggnadsområden för Verksamheter ska utformas enligt rekommendationer i kapitlet Användning och med hänsyn till platsens befintliga värden.

Utvecklingsstrategi -

Hudene

- Viktig funktion, Bebyggelse
- Viktig funktion, Natur och rekreation
- Viktig funktion, Transporter och teknisk försörjning
- Värdekärna, Natur och rekreation
- Bebyggelse industri
- Bebyggelse bostad
- Natur och rekreation

Användningskarta - Områdesanvändning Hudene

- Grönstråk och Vattenstråk
- ▨ Grönområde.Ny/ändrad.Lång sikt
- ▨ Grönområde.Oförändrad.
- ▨ Stadsbygd.Oförändrad.
- ▨ Verksamheter.Ny/ändrad.Lång sikt
- ▨ Verksamheter.Ny/ändrad.Medellång sikt
- ▨ Verksamheter.Oförändrad.
- ▨ Natur.Oförändrad.
- ▨ Landsbygd.
- ▨ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Kort sikt
- ▨ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Medellång sikt

Förklaring, preciserad användning

- B Bostäder
- J Industri
- S Skola
- R Besöksanläggning (kultur, idrott, fritid)

KONSEKVENSER FÖR HUDENE

- Förtätning och komplettering i tätorten bedöms främst ge positiva effekter ur ett hållbarhetsperspektiv, se vidare under kapitlet Användning, avsnittet Stadsbygd.
- Bebyggelseutveckling i Hudene bedöms bli begränsad. Komplettering av den befintliga bebyggelsen enligt översiktsplanens rekommendationer bedöms inte medföra någon betydande påverkan på områdets natur- och kulturvärden.
- Utveckling av rekreationsområden runt Hudene kan bidra till att områdets värden för besöksnäring stärks, vilken kan ge positiva effekter för det lokala näringslivet.
- Föreslagen utökning av befintligt verksamhetsområde söderut berör två övriga kulturhistoriska lämningar av lämningstypen fossil åker. Arkeologisk utredning kan komma att krävas.

Skola och golfbana i Hudene

LIS-områden

LIS är en förkortning av begreppet *Landsbygdsutveckling I Strandnära lägen*. LIS syftar till att långsiktigt stimulera den lokala och regionala utvecklingen på landsbygden. Översiktsplanen ska vara rådgivande vid prövning av dispensärenden eller upphävande av strandskydd inom utpekade LIS-områden.

För att få dispens för utbyggnad eller åtgärder inom LIS-område gäller de sex särskilda skälen enligt miljöbalkens 7 kap 18 c § med tillägget att det vid prövningen även får beaktas som ett särskilt skäl om ett strandnära läge för byggnaden eller åtgärden bidrar till utvecklingen av landsbygden.

År 2011 togs en LIS-plan fram för området runt Sämsjön. Denna har arbetats in i översiktsplanen och fortsätter gälla. I översiktsplanen föreslås ytterligare två LIS-områden, ett vid Mollasjön och vid Örum i anslutning till Sämsjön.

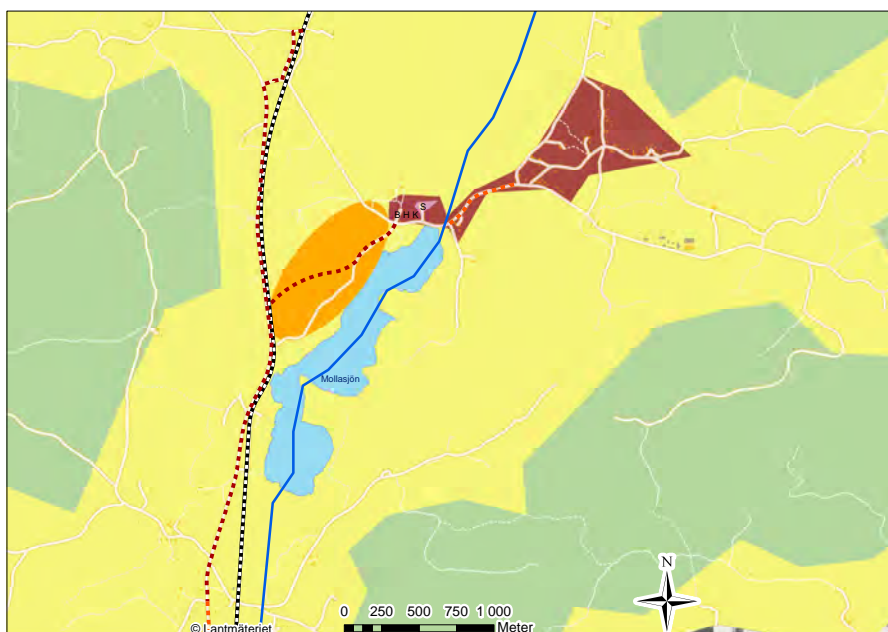
Mollasjön

Mollasjön ligger i kommunens sydvästra del. Sjön ligger direkt öster om järnvägen Älvsborgsbanan mellan Herrljunga och Borås. Norr om sjön ligger det lilla samhället Molla, med en kommunal F-6 skola. I Mollasjöns närhet finns två tåghållplatser, Torpåkra strax norr om sjön respektive Mollaryd söder om sjön. Hållplatserna ligger i en kommundel med gles befolkningstäthet och har lågt resandeunderlag. Runt Mollasjön är strandskyddet utökat till 200 meter.

Ett LIS-område för utbyggnad av bostäder föreslås inom skogsfastigheten Kyrke 1:1 vid Mollasjöns nordvästra strand. Området är beläget på en höjd mellan Molla och järnvägen. Området avgränsas mot sjön med en grusväg och en brant sluttning. Den föreslagna utbyggnaden av bostäder bedöms stödja en utveckling av landsbygden. Ett ökat befolkningsunderlag bedöms positivt både för tåghållplatserna och för skolan. Pendlingsmöjligheterna är goda, bland annat till Borås, som är Västra Götalandsregionens näst största stad. Närheten till Mollasjön med badplats, närhet till närrekreationsområden i Natura 2000- området Molla bokskog vid Mollasjöns sydöstra strand samt det omgivande kulturlandskapet kan bidra till goda boendekvaliteter och är värden att ta fasta på i planeringen.

Vid planering bör en god tillgänglighet säkerställas för gående och cyklister till tåghållplats och skola. Närmsta tåghållplats är Torpåkra norr om Molla. En sammanslagning av de båda hållplatserna i ett nytt läge direkt väster om Mollasjön har diskuterats som ett alternativ vid ett eventuellt hot om nedläggning av befintliga hållplatser.

Viktiga frågor vid detaljplanläggning och utbyggnad av området är hantering av avlopp och dagvatten. På sikt utreds om Molla kan bli ett verksamhetsområde för kommunalt VA. Mollasjön omfattas inte av miljökvalitetsnormer (MKN) för ytvatten, men Nossan som passerar sjön omfattas av MKN. Söder om Mollasjön ligger grundvattentäkten Borgstena, som omfattas av MKN.

Användningskarta - Områdesanvändning

Mollasjön

- Grönstråk och Vattenstråk
- ▨ Stadsbygd.Ny/ändrad.Lång sikt
- ▨ Stadsbygd.Oförändrad.
- ▨ Natur.Oförändrad.
- ▨ Vattenområde.
- ▨ Landsbygd, LIS.Ny/ändrad.
- ▨ Landsbygd, By.
- ▨ Landsbygd.
- ▨ Järnvägstrafik, Oförändrad,
- ▨ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Medellång sikt
- ▨ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Lång sikt

REKOMMENDATIONER FÖR LIS-OMRÅDE MOLLASJÖN

För generella rekommendationer för LIS-områden, se kapitlet

Användning.

- All ny bebyggelse ska prövas i detaljplan.
- Området ska utformas så att befintlig slänt mot Mollasjön och befintlig grusväg ligger mellan den nya bebyggelsen och strandlinjen.
- Utbyggnad bör ske etappvis, där bebyggelse i ett första skede lokaliseras i områdets nordöstra del mot Molla. Utbyggnad kan därefter ske i sydvästlig riktning längs Mollasjöns strand.
- Bebyggelsen bör knytas samman med ett stråk som löper parallellt med Mollasjöns strand genom området. Stråket bör ges en sammanhållen utformning. God tillgänglighet för gående och cyklister bör beaktas särskilt.
- Bebyggelse ska anslutas till godkänd avloppsanläggning.
- Dagvattenhantering ska utredas i samband med att detaljplan tas fram. Dagvatten ska så långt möjligt fördröjas och omhändertas lokalt. Eventuell påverkan på vattenkvalitet i vattenförekomsten Nossan och förändrade flöden till Mollasjön ska belysas särskilt.

KONSEKVENSER FÖR LIS-OMRÅDE MOLLASJÖN

- Utbyggnaden bedöms inte medföra påverkan på naturvärden eller på människors tillgänglighet till stränderna runt sjön.
- LIS-området ligger nära två befintliga tågplattformar och har god kollektivtrafikförsörjning. Förutsättningar finns därför för en relativt hög andel kollektiva resor för pendling och andra resor, vilket ger en begränsad klimatpåverkan.
- Ökad andel hårdgjorda ytor kan påverka avrinning av dagvatten mot Mollasjön, vilket dels kan ge förändrade vattennivåer i sjön och dels kan påverka vattenkvaliteten på vattenförekomsten Nossan, som passerar Mollasjön. Fördröjning och eventuellt behov av rening av dagvatten behöver utredas vidare i samband med att detaljplan tas fram för området.

Örum, vid Sämsjön

Örum ligger sydost Sämsjön längs väg 1842. Området ligger ca två kilometer från samhället Od. I Od finns bland kommunal F-6 skola och en lokal turistbyrå. Närmaste tätort är Ljung-Annelund som ligger 9 km åt nordväst.

Sämsjön är Herrljunga kommuns största sjö. Runt sjön är strandskyddet utökat till 200 meter. Inom kommunen finns få sjöar. Sämsjön har därför stor betydelse som rekreativ område för kommuninvånarna. Sjön med närområden har även stor betydelse för kommunens möjlighet att utveckla attraktiva boendeanternativ på landsbygden, som kan öka befolkningsunderlaget och ge förutsättningar för att bibehålla den lokala servicen.

Vid Örum föreslås en utbyggnad av 15-20 villor inom fastigheten Örum 3:2. Bebyggelsen föreslås sydost om väg 1842, drygt 100 meter från strandlinjen. Området används idag som betesmark. I sydväst ansluter befintlig bebyggelse.

Landskapet vid Alboga och Örum präglas av Örums mosse, kulturmarker och kullar med lövskog. Ekskogen bryts av betesgångar och små insprängda ängspartier. Tidigare har vid den här delen av Sämsjön noterats de rödlistade arterna storspov och smålom. I sjön finns noteringar om storlom. Storlomen finns med i Fågeldirektivets bilaga 1, vilket innebär att den pekas ut som särskilt skyddsvärd.

Sämsjön omfattas av miljö kvalitetsnormer (MKN) för vatten. Enligt den senaste klassningen är den ekologiska statusen måttlig och den kemiska statusen uppnår ej god status.

I LIS-planen för Sämsjön har kommunen tagit ställning till att:

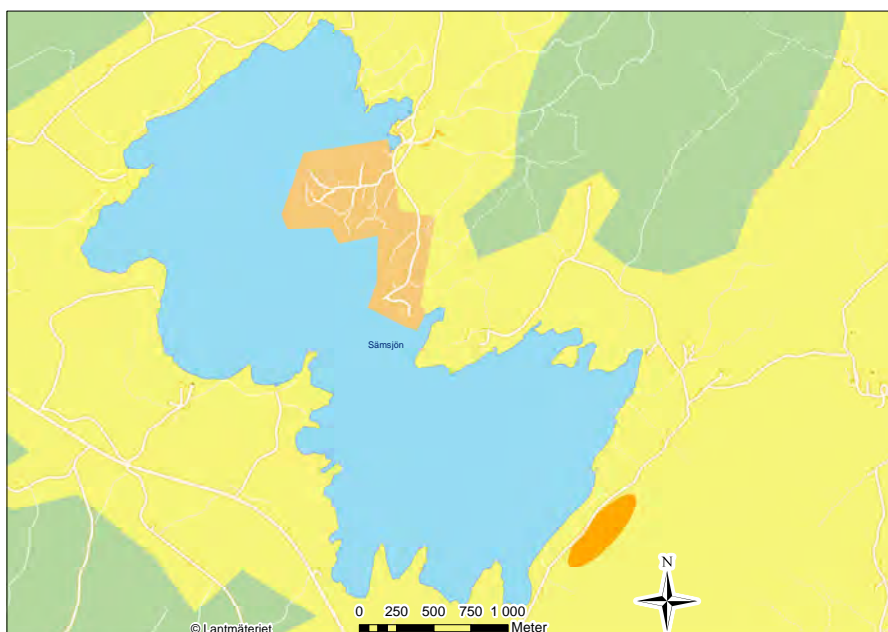
”... Den varierade naturen och vegetationen omkring sjön är en tillgång som speciellt kommer att beaktas i planarbetet. Speciellt för området är våtmarkerna och den största av dessa är Örums mosse som har ett tillflöde i sjöns södra del. ...Det är också viktigt att den mångfald av olika biotoper som finns vid sjön bevaras. Växlingen mellan skogsmark och kulturlandskap är karakteristisk.

Det öppna odlingslandskapet är värdefullt och ses som en stor tillgång. Det är också av allmänt intresse att jord- och skogsbruk runt sjön kan fortgå och utvecklas parallellt med en utbyggnad av fritids- och helårsboende...”

REKOMMENDATIONER FÖR LIS-OMRÅDE ÖRUM

För generella rekommendationer för LIS-områden, se kapitlet Användning.

- All ny bebyggelse ska prövas i detaljplan. Området ska utformas så att väg 1842 ligger mellan bebyggelsen och sjön.
- Inom och i anslutning till området finns natur- och kulturvärden. I planarbetet behöver dessa belysas och utredas så att eventuella åtgärder för att begränsa eller eliminera påverkan kan arbetas in i detaljplanen:
 - » En naturvärdesinventering behöver tas fram med tyngdpunkt på fågelinventering. Hur fåglar rör sig mellan Sämsjön och Örums-mossen ska ingå i inventeringen.

Användningskarta - Områdesanvändning
Örum, vid Sämsjön

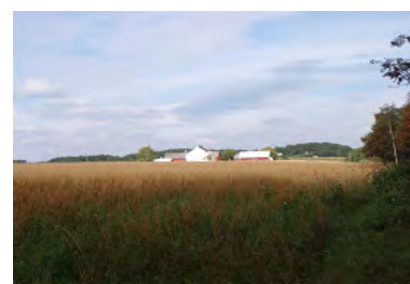
- Grönstråk och Vattenstråk
- Natur.Oförändrad.
- Vattenområde.
- Landsbygd, LIS.Ny/ändrad.
- Landsbygd, LIS.Oförändrad.
- Landsbygd.

- » Örumsmossens avrinningsystem behöver undersökas i syfte att säkerställa att Örumsmossens hydrologi inte påverkas negativt.
- » Inom området finns skyddsvärda träd som bör bevaras.
- » Krav kan komma att ställas på arkeologisk utredning.
- » Dagvattenhantering behöver utredas. Dagvatten ska så långt möjligt omhändertas lokalt. Eventuell ökad avrinning till sjön och konsekvenser som ändrade vattennivåer behöver belysas särskilt. Eventuell påverkan på vattenkvalitet i vattenförekomsten Sämsjön ska också belysas.
- Bebyggelse ska anslutas till godkänd avloppsanläggning.
- Säkra vägar till skola bör studeras i planarbetet.

I flygbilden visas befintlig bebyggelse som prickar och föreslagen bebyggelse som en röd yta.

Föreslagen utbyggnad vid Örum

Åkermark och utsikt mot Sämsjön

KONSEKVENSER FÖR LIS-OMRÅDE ÖRUM

- Utbyggnad inom LIS-området Örum kan medföra påverkan på områdets natur- och kulturvärden. I samband med att detaljplanearbete påbörjas behöver inventeringar enligt översiktsplanens rekommendationer utföras som underlag för en mer utförlig bedömning av miljöpåverkan. När ett större kunskapsunderlag finns framme kan även anpassningar för att minimera påverkan arbetas in i detaljplanen.
- Ökad andel hårdgjorda ytor kan påverka avrinning av dagvatten mot Sämsjön, vilket dels kan ge förändrade vattennivåer i sjön och dels kan påverka vattenkvaliteten. Sämsjön är en vattenförekomst med MKN. Fördröjning och eventuellt behov av rening av dagvatten behöver utredas vidare i samband med att detaljplan tas fram för området.
- Utbyggnaden bedöms inte påverka människors tillgänglighet till strandområdet närmast sjön.
- Tillgängligheten till kollektivtrafik är begränsad i Örum. Närmsta busshållplats ligger ca 1,5 kilometer från området och hållplatsen är lågt trafikerad. Utbyggnad riskerar att öka bilberoendet, vilket bidrar till klimatpåverkan. De negativa effekterna kan på sikt begränsas om fordon drivna av fossila bränslen kan ersättas av alternativ med mindre miljöpåverkan, eller om efterfrågestyrda kollektiva transportsystem kan utvecklas. Bebyggelse i otillgängliga lägen kan även ge ökade kostnader för kommunal service som skolskjuts och hemtjänst.

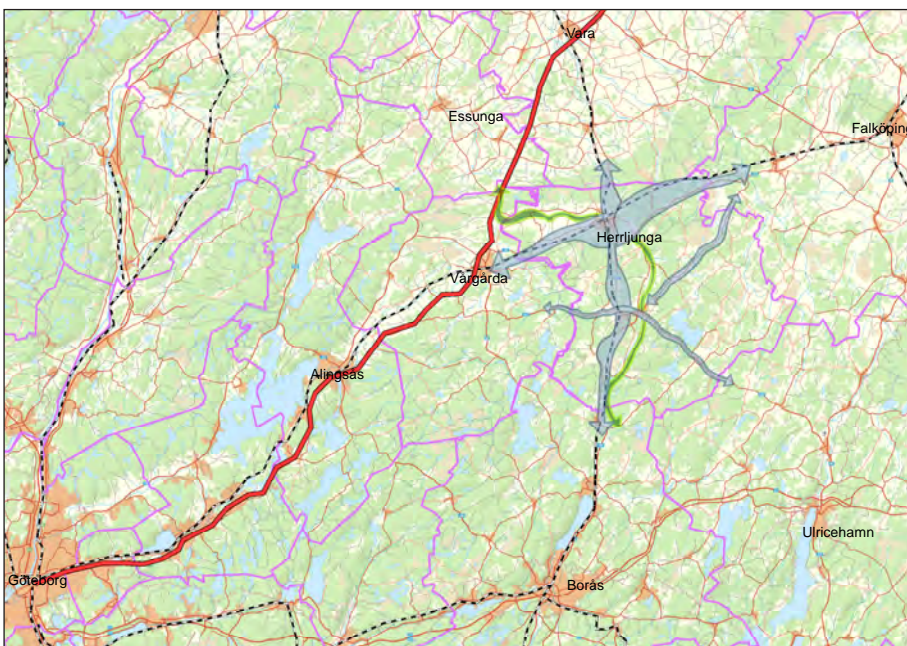

Ungefär hälften av kommunens invånare bor på landsbygden.

Mellankommunala frågor

Herrljunga kommun gränsar till Vårgårda, Essunga, Vara, Falköpings, Ulricehamns och Borås kommuner. Det mellankommunala samarbetet sker bl a i Boråsregionen- Sjuhäradsbygdens kommunalförbund, där de angränsande kommunerna Vårgårda, Ulricehamn och Borås ingår. Övriga angränsande kommuner ingår i Skaraborgs kommunalförbund. Samarbetet sker också regionalt i Västra Götalandsregionen, där bl a frågor som rör infrastrukturen tas om hand och beslutas.

De mellankommunala frågorna rör framför allt de viktiga infrastrukturella stråken men också frågor som rör t ex markanvändning i kommungränserna och vattendraget Nossan, som passerar flera kommuner på väg mot Vänern.

Teckenförklaring

- Transportsamband
- Grönt samband
- E20
- Järnväg
- Kommungränser

Herrljunga kommun gränsar till Vårgårda, Essunga, Vara, Falköpings, Ulricehamns och Borås kommuner.

Infrastruktur

Västra Stambanan, Älvsborgsbanan och Herrljunga station

Herrljunga station är en regional knutpunkt, en bytespunkt som är av stor betydelse för grannkommunernas invånare. Att kapaciteten och kvaliteten på Västra Stambanan och Älvsborgsbanan upprätthålls har betydelse för tillgängligheten till arbetsmarknaden och kompetensförsörjning inom regionen och mellan kommunerna.

Kommunen föreslår i översiktsplanen att ett triangelspår ska koppla ihop Västra Stambanan och Älvsborgsbanan mot Borås i framtiden. Ett sådant skulle kunna avlasta Västra Stambanan som har begränsad kapacitet, och bl a förbättra möjligheterna till pendling.

Väg E20

Vägen går inte genom Herrljunga kommun, men förbinder kommunen med Stockholm och Göteborg via väg 181 som ansluter till väg E20 på ca 13 km avstånd från Herrljunga centrum. Trafikverket planerar bygga om väg E20 förbi Vårgårda, och i utredningen för E20 finns en vägkorridor som tangerar kommungränsen i väster. Vilken korridor som väg E20 ska dras i berör främst Vårgårda kommun, men kan också bli en angelägenhet för Herrljunga kommun om vägen byggs nära kommungränsen.

Vägarna 181, 182, 183

Väg 181 från Vårgårda genom Herrljunga till Rv 47 vid Falköping har betydelse för pendlare och andra resande mellan Vårgårda och Falköping via Herrljunga. Kommunen har sedan lång tid önskat att vägen byggs om till en förbifart på sträckan Brättnsby-Bergagårde, så att framkomligheten, trafiksäkerheten och trafikmiljön i övrigt förbättras. I översiktsplanen markeras ett reservat för ny förbifart söder om Herrljunga tätort.

Väg 182 är en förbindelse mellan Vårgårda och Ulricehamn via Ljung-Annalund. Vägen utgör ett viktigt transportsamband för Herrljunga kommun, som kan utvecklas med bättre kollektivtrafikförbindelser.

Väg 183 går mellan Herrljunga tätort och Borås via Ljung-Annalund. Vägen är viktig för pendling och transporter till Borås. Den är emellertid av låg standard, vilket försvårar pendlingsmöjligheterna med bil och kollektivtrafik. I översiktsplanen påpekas att vägen behöver byggas om.

Vägarna 181,182 och 183 är utpekade av Trafikverket som "Funktionellt prioriterat vägnät" och ett samarbete med Trafikverket om åtgärder i vägnätet bör påbörjas gemensamt med övriga kommuner som är berörda av åtgärderna.

Nossan

Nossan är ett blå-grönt stråk som rinner upp i Borgstena strax söder om kommungränsen mot Borås kommun och som rinner genom hela Herrljunga kommun från söder mot norr genom Herrljunga tätort, genom norra delen av Vårgårda kommun och vidare genom Essunga och Grästorps kommuner för att därefter rinna ut i Dättern, som är en grund vik av Väneren. Nossan förorenas på vägen av bland annat utsläpp från jordbruksmarker och från enskilda avlopp. Den ekologiska statusen för Nossan är måttlig och kvalitetskravet är att god ekologisk status ska ha uppnåtts år 2021. Det är en gemensam angelägenhet för kommunerna som också vill utveckla Nossan för friluftslivet, att tillsammans arbeta för att uppnå målet förbättrad vattenkvalitet för Nossan.

Vindbruk

I översiktsplanen redovisas ett vindkraftområde (Kesemossen) i närheten av kommungränsen till Vårgårda kommun. I samband med att det utpekade området byggs ut för vindkraft kommer samråd att ske med den berörda kommunen Vårgårda.

Naturområden

Ramlamossen- som delvis är ett Natura 2000- område ligger i gränsen mot Falköpings kommun. Ingen utbyggnad eller andra åtgärder som kan påverka naturvärdena i området Ramlamossen föreslås i översiktsplanen.

Enskilda avlopp

Vid den gemensamma kommungränsen mellan Herrljunga och Falköpings kommuner finns inom Herrljunga kommun områden med okänd avloppstatus. Kommunen genomför för närvarande inspektioner av samtliga enskilda avlopp enligt en 10- årsplan.

Genomförande

Kortfattad beskrivning av hur översiktsplanen avses genomföras

Tidshorisonter och genomförande

Översiktsplanen ger en utblick mot framtidens Herrljunga och visar ett önskat läge 20 år framåt i tiden. För att utvecklingen ska kunna ske så hållbart som möjligt redovisas tidshorisonter för viss föreslagen markanvändning, enligt nedan:

- **Kort sikt:** Cirka 0-8 år. Sådana projekt och åtgärder som beräknas kunna bli påbörjade eller åtminstone börja planeras innan översiktsplanen måste tas upp för bedömning av om den fortfarande är aktuell.
- **Medellång sikt:** Cirka 8-16 år. Sådana projekt och åtgärder som bedöms kunna påbörjas eller planläggas inom andra eller tredje mandatperioden efter översiktsplanens antagande.
- **Lång sikt:** Mer än cirka 16 år. Kan läsas som en framtidsbild som visar ett önskat läge vid planens tidshorisont år 2035.

Genomförande och utförare

Eftersom översiktsplanen inte innebär en ekonomisk planering utan uttrycker en vilja och ambition som ska vara vägledande vid beslut om investeringar och drift så är inte heller tidshorisonterna bindande. Planförslaget är därför utformat som en sammanställning av möjligheter där kommunen bland annat vill kommunicera till utomstående aktörer vilka åtgärder som kommunen förespråkar utan att nödvändigtvis planera att själva driva dem mot dess genomförande. För många åtgärder utgör marknaden den främsta drivkraften, som t ex industrietableringar. Många åtgärder kan kommunen också driva gemensamt med flera aktörer, såsom anläggande av nya cykelvägar tillsammans med Trafikverket, kvalitetshöjande åtgärder tillsammans med lokala intressenter som vill investera i närmiljön och nyproduktion av bostäder genom det kommunala bostadsaktiebolaget.

Rullande översiktsplanering

Planeringscykel

Förutsättningar för den översiktliga planeringsprocessen är följande:

- Översiktsplanen ska aktualitetsprövas en gång varje mandatperiod.
- För att prövningen ska kunna göras inom rimliga tidsramar, ca ett år, behöver underlag hållas aktuellt emellan prövningarna och nya underlag måste successivt arbetas fram.
- En översiktsplan bör ha en hållbarhet över åtminstone två mandatperioder, gärna längre.
- Vanligtvis tar det upp till fyra år, alltså som en hel mandatperiod, att ta fram en ny översiktsplan.

Medborgardialog

Kommunens nya riktlinjer för medborgardialog ska appliceras på den rullande översiktsplaneringen efter denna plans antagande. Medborgardialoger ska bidra till att skapa bättre underlag för översiktsplaneringen och politikens bedömning av dess aktualitet.

- En dialogprocess tar ofta lång tid i förhållande till PBL:s krav på aktualitetsprövning av översiktsplanen varje mandatperiod, vart fjärde år. Det kan därför vara rimligt att starta en medborgardialog om innehållet i översiktsplanen relativt snart efter antagande. På så vis hinner ett underlag tas fram inför aktualitetsprövningen i början på nästa mandatperiod.
- Under de närmast kommande åren ska även kommunens vision förnyas. I det arbetet bör översiktsplanen vara ett underlag och verktyg i dialogprocessen. Medborgardialog för visionen respektive översiktsplanen kan och bör samordnas för att effektivisera för både arrangörer och deltagare samt nå ett samordnat resultat.

Fortsatt arbete

Efter antagande av översiktsplanen kommer kommunen arbeta vidare med och fördjupa vissa frågor som lyfts i översiktsplanen. Prioriterade frågor är:

- Utveckling av de centrala delarna av tätorterna Herrljunga och Ljung-Annelund. Program bör tas fram där frågor som gestaltning, offentliga miljöer, förtättningsmöjligheter, buller och andra störningar etc behandlas samlat. Arbetet med *Planprogram för framtida bebyggelse i centrala Herrljunga tätort* pågår.
- Förtätning av tätorterna har endast studerats övergripande i samband med att översiktsplanen tagits fram. En fördjupad inventering bör genomföras där kompletteringsmöjligheter i orternas olika delar studeras mer ingående.
- Arbetet med att ta fram VA-plan har påbörjats under 2016.
- Vidare utredning av översvämningsrisker i kommunen. Risker i samband med skyfall bör belysas särskilt och en lågpunktkartering kan exempelvis behövas tas fram.

Konsekvenser

Beskrivning av översiktsplanens miljömässiga, sociala och ekonomiska konsekvenser

De samlade konsekvenserna

I översiktsplanen beskrivs **miljökonsekvenserna** löpande tillsammans med de **sociala** och **ekonomiska konsekvenserna**. I följande kapitel redovisas en sammanfattning av konsekvenserna av planförslaget. I kapitlet redovisas även avstämning mot relevanta mål för hållbar utveckling och hur översiktsplanen tillgodoser de riksintressen som berör kommunen.

Miljökonsekvensbeskrivning - MKB

Om miljöbedömning och MKB

Enligt bestämmelser i plan- och bygglagen ska en miljöbedömningsprocess med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning (MKB) i allmänhet följa arbetet med en översiktsplan, eftersom alla planer och program som kan leda till betydande miljöpåverkan ska miljöbedömas. De flesta översiktsplaner innehåller förslag som kan medföra betydande miljöpåverkan.

Syftet med miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planarbetet så att planeringen kan bidra till en hållbar utveckling.

Avgränsning av miljökonsekvensbeskrivningen

En miljökonsekvensbeskrivning ska avgränsas till nivå och innehåll. Kommunen och länsstyrelsen har haft ett samråd om avgränsning av miljökonsekvensbeskrivningen till översiktsplanen den 10 juni 2015. Vid samrådet gjordes en avgränsning av det geografiska området, nivån på MKB:n samt relevanta alternativ till planförslaget.

Det geografiska området

Det geografiska området för miljöbedömningen är i huvudsak hela Herrljunga kommun. Vissa frågor berör ett vidare område. Det gäller utbyggnad av infrastruktur som berör flera kommuner samt påverkan på vattenförekomster, främst ån Nossan, som rinner genom ett flertal kommuner och har sitt utlopp i Dättern i Grästorps kommun.

Nivå

Konsekvenserna beskrivs på en översiktlig och strukturell nivå, utan att detaljer i enskilda projekt behandlas, eftersom planen är översiktlig.

Alternativ - nollalternativ

Nollalternativ ÖP 2006

Planförslaget ska jämföras med minst ett nollalternativ och andra relevanta alternativ om sådana är studerade i planarbetet. Nollalternativet ska spegla en trolig utveckling om en ny översiktsplan inte tas fram, antas eller genomförs. Det innebär att rekommendationerna för bebyggelseutvecklingen i kommunens översiktsplan från 2006 fortsätter att gälla.

Det finns inga andra relevanta jämförelsealternativ för översiktsplanen än nollalternativet. Ett särskilt nollalternativ för transportinfrastruktur beskrivs dock separat.

Jämförelse med nollalternativ översiktsplan 2006

Översiktsplanen från 2006 omfattar mer än vad plan- och bygglagen kräver. Bland annat finns rekommendationer för kommunal verksamhet som barnomsorg, utbildning, social omsorg, hemsjukvård, kulturliv och fritidsverksamhet. Intentionen var att kommunens översiktsplan skulle fungera som ett samordnat styrdokument för samtliga kommunala program och planer. Översiktsplanens bredd och omfattning har samtidigt medfört svårigheter att greppa och få vägledning i de frågor som rör mark- och vattenanvändningen.

I översiktsplanen från 2006 finns allmänna rekommendationer om bebyggelseutvecklingen i tätorterna och på landsbygden. En mer detaljerad beskrivning av utvecklingen i orterna skulle redovisas i fördjupade översiktsplaner. Några nya fördjupningar över tätorterna har inte tagits fram efter 2006, varför det är svårt att jämföra föreslagen utveckling i och runt tätorterna med nollalternativet. Föreslaget LIS-område vid Örum fanns med i LIS-planen för Sämsjöområdet, men endast som ett område för fortsatt utredning. Påverkan på naturmiljö och kulturvärden runt Sämsjön kan därför bli större i planförslaget jämfört med nollalternativet, se vidare under avsnittet Miljökonsekvenser – Natur.

I förslaget till ny översiktsplan finns en tydligare prioritering av ett resurseffektivt byggande i eller i direkt anslutning till tätorterna. God tillgång till kollektivtrafik och bättre miljöer och stråk för fotgängare och cyklister i och mellan tätorterna och kommunens mindre orter är prioriterade frågor. I planförslaget finns därför bättre förutsättningar för en begränsad eller minskad klimatpåverkan och en god hushållning av mark jämfört med nollalternativet.

Nollalternativ transportinfrastruktur

Nollalternativet för transportinfrastruktur innebär att ingen av de föreslagna om- och utbyggnationer av gång- och cykelvägar, vägar och järnvägar genomförs under översiktsplanens tidshorisont. Jämförelse med nollalternativet för transportinfrastruktur görs under rubriken *Transportinfrastruktur*.

Planförslaget i korthet

Utgångspunkten för planförslaget är att bebyggelseutvecklingen i kommunen ska ske på ett sätt som tar tillvara styrkor i kommunen. Den mer omfattande utvecklingen ska ske vid de två befintliga noderna, tätorterna Herrljunga och Ljung-Annelund och vid befintliga tåghållplatser alternativt en ny sammanslagen hållplats vid Molla. En hållbar livsstil ska främjas genom att kommunens goda läge i förhållande till järnvägsstationerna nyttjas på ett effektivt sätt. Samtidigt ska även landsbygden ges förutsättningar att leva genom en positiv inställning till ny bebyggelse i anslutning till befintlig. Hänsyn ska tas till områden med höga natur- och kulturvärden samt till produktiv jordbruksmark och skog.

I översiktsplanen föreslås och prioriteras flera större infrastrukturprojekt. Syftet med föreslagna vägombyggnader är att förbättra standarden och framkomligheten på vägarna, att öka trafiksäkerheten samt att förbättra boendemiljön i kommunens orter.

Upplägg av MKB

Som en del av arbetet med översiktsplanen har kommunen tagit fram lokala miljömål. Miljömålen har använts som en sätt att integrera kommunens miljöarbete i planeringen på en strukturell nivå och i ett tidigt skede. Miljöbedömningen av översiktsplanen tar därför utgångspunkt i arbetet med miljömålen. Konsekvenser av planförslaget beskrivs under de fem rubriker som formulerats i arbetet med de lokala miljömålen. Avsikten är att kopplingen mellan planens förslag och kommunens mål tydligt ska framgå. Följande rubriker hämtas från de lokala miljömålen:

- God livsmiljö
- Natur
- Vatten
- Klimat
- Avfall

Utöver kommunens lokala miljömål läggs särskilt fokus vid den betydande miljöpåverkan som förekommer i kommunen idag samt den risk för betydande miljöpåverkan som ett genomförande av översiktsplanen kan medföra.

Miljömål

Nationella och regionala miljömål

Det svenska miljömålssystemet är uppbyggt av ett generationsmål, sexton miljökvalitetsmål och ett etappmål. Generationsmålet anger inriktningen för den samhällsomställning som behöver ske inom en generation för att miljökvalitetsmålen ska nås. Miljökvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till och etappmålen är steg på vägen för att nå generationsmålet och ett eller flera miljökvalitetsmål. Riksdagen fastställer preciseringar av respektive miljömål.

I Västra Götalands län har länsstyrelsen fastställt regionala miljömål med utgångspunkt från de övergripande nationella miljökvalitetsmålen.

Kommunens lokala miljömål

Kommuner kan bidra till det nationella och regionala miljömålsarbetet genom att sätta upp egna lokala miljömål. Herrljunga kommun har formulerat sådana mål i samband med arbetet med ny översiktsplan. Miljömålen är formulerade på en strategisk nivå så att de kan komma in i tidiga skeden av planeringen.

De lokala miljömålen består av fem rubriker som samlar 13 av de nationella och regionala miljömålen. Övriga miljömål har inte bedömts vara relevanta för kommunen. Nedan följer en sammanfattning av de lokala miljömålen, med utgångspunkt från de frågor som är relevanta för översiktsplanen. I den högra kolumnen visas kopplingen till nationella och regionala miljömål.

Sammanfattning av kommunens lokala miljömål

Lokala miljömål (Herrljunga kommun ska aktivt arbeta för att...)	Nationella/regionala miljömål
<p>God livsmiljö</p> <ul style="list-style-type: none"> • byar och tätorter planeras på ett sådant sätt att resurser kan användas effektivt, en hållbar livsstil kan gynnas och god hälsa främjas – en bilfri livsstil ska vara möjlig. • ta till vara och utveckla natur- och kulturvärden. 	<p>God bebyggd miljö</p> <p>Säker strålmiljö</p>
<p>Vatten</p> <ul style="list-style-type: none"> • säkra dricksvattenförsörjningen – grundvattnet ska vara av god kvalitet. • bevara våtmarkens vattenhushållande funktion i landskapet. • bevara den biologiska mångfalden i sjöar och vattendrag. • begränsa påverkan av gödande ämnen i mark och vatten. 	<p>Grundvatten av god kvalitet</p> <p>Levande sjöar och vattendrag</p> <p>Bara naturlig försurning</p> <p>Ingen övergödning</p> <p>Myllrande våtmarker</p>
<p>Natur</p> <ul style="list-style-type: none"> • bevara den biologiska mångfalden i kommunen. • skydda, bevara och stärka jordbruksmarkens värde för biologisk produktion. • skydda, bevara och stärka skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion. 	<p>Ett rikt växt- och djurliv</p> <p>Ett rikt odlingslandskap</p> <p>Levande skogar</p>
<p>Klimat</p> <ul style="list-style-type: none"> • minska utsläpp av växthusgaser. • använda energi och bränslen effektivt. 	<p>Begränsad miljöpåverkan</p> <p>Frisk luft</p>
<p>Avfall</p> <ul style="list-style-type: none"> • miljön ska vara fri från ämnen och metaller som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. 	<p>Giftfri miljö</p>

Miljökonsekvenser

God livsmiljö

Bebyggelsestruktur

Målet om en god livsmiljö har varit styrande i arbetet med att ta fram planförslaget. I tätorterna bidrar förtätning, utbyggnad i stationsnära lägen, förbättrat gång- och cykelvägnät samt utveckling av rekreationsområden till att målet kan uppfyllas. När förtätning sker finns samtidigt risk för störningar i form av buller från väg- och järnvägstrafik samt vibrationer från järnvägstrafik. Buller och vibrationer kan påverka människors hälsa negativt och motverkar målet. Kring vägar och järnvägar där det går farligt gods finns även risk för konsekvenser i samband med en eventuell olycka. Hur stora konsekvenserna blir beror till stor del på hur många människor som befinner sig nära vägen eller järnvägen, men även på vägens eller järnvägens utformning. För att minska risken för

negativa effekter på människors hälsa och säkerhet ges rekommendationer i planen för hur buller och risk för olyckor med farligt gods ska hanteras vid planering av ny bebyggelse.

De verksamhetsområden som föreslås i anslutning till tätorterna ligger skilda från stadsbygd och risken att närboende störs av buller, lukt eller dylikt bedöms vara begränsad.

I planen föreslås en positiv hållning till komplettering med ny bebyggelse på landsbygden. Möjligheten att bygga nytt är en förutsättning för att landsbygden ska förbli levande. Konsekvenserna av föreslagen komplettering beror till stor del på hur bebyggelsen placeras i förhållande till infrastruktur, kulturmiljöer, naturområden, jordbruksmark, kollektivtrafik etc. Spridd bebyggelse med en okänslig placering i kulturlandskapet, olämplig placering på jordbruksmark eller i ett känsligt naturområde kan ge en relativt stor miljöpåverkan. Rekommendationer om lämplig lokalisering av ny bebyggelse och hänsyn till känsliga områden är föreslagna i planen för att motverka negativ påverkan på odlingslandskap och natur- och kulturvärden.

Transportinfrastruktur

I planen föreslås delvis nya sträckningar för flera av de statliga vägar som passerar genom kommunen. Ett nytt triangelspår är även föreslaget. Omlokalisering av vägarna bidrar till en bättre boendemiljö i de mer tätbebyggda områdena eftersom trafiken leds runt tätorterna. Samtidigt finns risk för att natur- och kulturvärden påverkas av föreslagna sträckningar. Förändringarna i väg- och järnvägsnätet bedöms till huvudsak bidra till att målet om en God livsmiljö kan uppnås.

Ny sträckning av väg 181 söder om Herrljunga tätort bedöms minska bullerpåverkan för boende i tätorten. Väg 181 är en sekundär transportled för farligt gods och föreslagen lokalisering bedöms minska risken för allvarliga konsekvenser, både för människor och för de vattentäkter som finns i anslutning till befintlig väg vid en eventuell olycka med farligt godstransport. Längs föreslagen sträckning finns ett stort antal fornlämningar. Vägsträckningen berör även ett regionalt värdefullt odlingslandskap och ett skogsområde som enligt Skogsstyrelsen har vissa naturvärden i form av sumpskogar. Skogsområdet har betydelse som närrekreationsområde och Jällbyleden korsar föreslagen vägsträckning. Fornlämningar, byggnadsminnen och kyrkliga kulturlämningar har ett starkt skydd i kulturmiljölagen (KML). Vid fortsatt planering kan arkeologiska utredningar komma att krävas, liksom bedömningar av påverkan på kulturlandskapet, naturvärden och friluftsliv.

Ny sträckning av väg 183 mellan Herrljunga tätort och Ljung-Annalund kan komma att beröra ett lövskogsområde vid Södra Björke, som finns med i länsstyrelsens lövskogsinventering. Vägbyggnationen kan medföra att träd behöver tas ned och delar av lövskogen med dess ekosystem försvinner. Föreslagen sträckning passerar mellan Södra Björke och Fröstorp, båda upptagna i kommunens kulturmiljöprogram. Södra Björke är en kulturhistoriskt värdefull kyrkomiljö och Fröstorp är ett fornlämningsrikt område med bland annat flera gravfält. Vägsträckningen kommer troligtvis inte medföra någon direkt påverkan på bebyggelse

eller fornlämningar, men upplevelsen av kulturmiljöerna kan påverkas. Vid fortsatt planering bör påverkan på natur- och kulturvärden samt påverkan på kulturlandskapet utredas vidare. Eventuell påverkan på vattenskyddsområdet vid Ljung behöver även belysas.

Ny sträckning av väg 1927, Vretavägen, bedöms bidra till att boendemiljön förbättras väsentligt i Vreta. Samtidigt tas ny mark i anspråk som angränsar till ett område med fornlämningar. En arkeologisk utredning kan behöva genomföras i den fortsatta planeringen.

Föreslaget triangelspår sydväst om Herrljunga tätort går i princip i samma sträckning som föreslagen väg 181, se ovan.

Jämförelse med nollalternativ för Transportinfrastruktur

Nollalternativet innebär ingen utbyggnad av gång- cykelvägar, vägar och järnvägar, och därmed ingen påverkan på natur- och kulturvärden, friluftsliv och landskapsbild jämfört med nuläget. Om inga åtgärder utförs på vägarna kommer förhållandena avseende hälsa- och säkerhet, exempelvis buller i tätorterna och problem med framkomlighet och trafiksäkerhet på vägarna på sikt förvärras i takt med att trafiken ökar. Påverkan kan bli stor om de verksamhetsområden som föreslås i översiktsplanen helt byggs ut och den tunga trafiken ökar samtidigt som inga åtgärder görs på befintliga vägar.

Vindbruk

I planen föreslås etablering av större vindkraftverk inom tre områden, Fjäremossen, Lommamossen och Kesemossen. Områdena har avgränsats i den vindbruksplan som togs fram år 2011. Avgränsningen har bland annat gjorts med hänsyn till naturvärden, kulturmiljövärden, påverkan på landskapsbilden samt risk för att boende utsätts för buller. En fördjupad miljökonsekvensbeskrivning finns bilagd till vindbruksplanen.

För att undvika att människor påverkas av buller från vindkraftverken har ett avstånd på 500 meter mellan bostad och område för vindbruksområde tillämpats. Vid fortsatt planering av vindkraftutbyggnad tillämpas riktvärden för buller. Hur vi påverkas av buller kan variera mellan individer, tidpunkter och platser. Människors livsmiljö kan därför i viss mån påverkas av en vindkraftutbyggnad.

Samtliga föreslagna vindbruksområden ligger på mossar. Det finns risk för påverkan på våtmarker och mindre vattendrag med höga naturvärden när vägar och vindkraftverk anläggs. I föreslagna områden kan det vara svårt att hitta bra lägen för vägar och vindkraftverk, där påverkan blir begränsad. Frågan behöver utredas vidare i samband med planering och prövning inom respektive vindbruksområde.

Vid etablering av vindkraftverk inom området Fjäremossen finns risk för påverkan på kulturmiljön och höga naturvärden kring Remmene. Området är redan påverkat av buller från Remmene skjutfält, vilket måste beaktas när bullerpåverkan bedöms i den fortsatta planeringen.

Vid etablering av vindkraftverk inom området Lommamossen behöver eventuell påverkan på fågellivet i fågelskyddsområde vid Ekesjön utredas vidare. Fördjupad analys kan även behövas för att utreda riskerna vid lokalisering av vindkraftverk i närheten av Västra Stambanan.

Enligt vindbruksplanen kan den visuella upplevelsen från Vesene påverkas av en etablering av vindkraftverk inom området Kesemossen. I den fortsatta planeringen bör en fördjupad utredning med fotomontage eller motsvarande samt en analys av påverkan på landskapet utföras.

Vatten

Utveckling av grönstruktur och rekreationsområde runt Nossan inom Herrljunga tätort samt åtgärder för att förbättra enskilda avlopp på landsbygden kan bidra till att bevara den biologiska mångfalden i sjöar och vattendrag samt till att begränsa påverkan av gödande ämnen i mark och vatten. Hantering av dagvatten vid utbyggnad, framförallt i orterna, men även nära vattendrag och sjöar är viktigt att belysa i den fortsatta planeringen för att målet ska kunna nås. Se vidare under avsnittet Avstämning mot miljö kvalitetsnormer (MKN).

Natur

LIS-områden

Två så kallade LIS-områden (Landsbygdsutveckling I Strandnära lägen) med större utbyggnad av bostäder föreslås i planen, ett vid Mollasjön och ett i Örum vid Sämsjön.

Det föreslagna området vid Mollasjön bedöms inte medföra negativ påverkan på höga naturvärden eller på människors tillgänglighet till stränderna runt sjön. Tillgängligheten till sjön ska beaktas i samband med detaljplaneläggning.

Det föreslagna LIS-området i Örum ligger i randen mellan ett öppet kulturlandskap och skog, väl avskilt från strandzonen genom väg 1842. Området omfattar en betad äng och ett skogsbryn. Inom området finns två ekar som står fritt i betesmarken och som båda är upptagna i länsstyrelsens inventering avskyddsvärda träd. En av ekarna står i vägkanten och utgör ett landmärke i det öppna landskapet. I området kring Örum har observationer gjorts av de rödlistade arterna storspov och smålom och i sjön finns noteringar om storlom. Inom området finns kulturhistoriska lämningar i form av ett röjningsröseområde som anges som lämningstypen Fossil åker i Riksantikvarieämbetets karttjänst Fornsök.

Det finns risk för påverkan på naturvärden, men även på kulturlandskapet och på kulturhistoriska lämningar vid byggande av bostäder inom området i Örum. I samband med att ett detaljplanearbete påbörjas för området behöver en inventering av flora och fauna, inkl ornitologiska värden, samt bedömning av påverkan på kulturmiljön genomföras. Örumsmossens avrinningssystem behöver även undersökas i syfte att säkerställa att Örumsmossens hydrologi inte påverkas negativt.

Skog och rekreationsområden

Flera utbyggnadsområden föreslås på skogsmark i Herrljunga tätorts utkant. De tätortsnära skogarna används som närrekreationsområden och har vissa naturvärden. Inom delar av områdena finns även fornlämningar och andra kulturhistoriska lämningar. Utbyggnaden påverkar inte rekreationsområdenas värdekärnor och den utbyggnad som föreslås i översiktsplanen bedöms inte ge upphov till någon betydande påverkan

på värden för friluftslivet. Om orten även efter översiktsplanens tidshorisont fortsätter växa söderut utan hänsyn till friluftslivet finns däremot risk för att närreklamationsområden inskränks på ett sådant sätt att påverkan blir betydande. För att undvika betydande negativa konsekvenser på lång sikt behöver planeringen av alla utbyggnadsområden som föreslås i översiktsplanen ske med en god hushållning av mark som utgångspunkt.

Jordbruksmark

Delar av ett område med större sammanhängande jordbruksmark påverkas av föreslagen utbyggnad av stadsbygd och verksamheter norr om Herrljunga tätort. Den berörda jordbruksmarken är delvis redan fragmenterad av bostadshus och verksamhetsområden.

Sammanhängande jordbruksmark har stor betydelse för livsmedelsproduktionen idag, men även för att säkra matförsörjningen på lokal och regional nivå på lång sikt. Andelen jordbruksmark minskar stadigt i hela landet. Den minskande jordbruksarealen innebär en ökad känslighet för omvärldsförändringar som kan påverka möjligheten att importera mat. En global befolkningsökning tillsammans med klimatförändringar kan exempelvis ge ett underskott av livsmedel vilket kan leda till svält i olika delar av världen. I förhållande till många andra länder har Sverige en relativt gynnsam situation avseende klimatförändringar. Klimatet kommer bli varmare och blötare, men till skillnad från många andra platser i världen kommer norra Europa fortfarande vara en relativt behaglig plats att leva på. Möjligheterna att odla kommer påverkas både positivt och negativt. Odlingssäsongen kommer troligen förlängas samtidigt som nederbördsmonster ändras.

Även om den nationella matförsörjningen påverkas i liten grad av att produktiv jordbruksmark tas i anspråk vid Herrljunga tätort, behöver utbyggnad på jordbruksmark ses i ett större perspektiv. Om jordbruksmark successivt tas i anspråk över hela landet uppstår kumulativa effekter som kan leda till att vi får allt mindre möjlighet att försörja befolkningen med mat på lång sikt. Utbyggnad på jordbruksmark bör därför ske i så liten grad som möjligt och vägas mot samhällsnyttan och möjligheten att ta annan mark i anspråk. Utbyggnaden norrut har i arbetet med översiktsplanen vägts mot värdet av de sammanhängande rekreativområden som finns söder om orten, samt andra faktorer som infrastruktur och buller från skjutfält som påverkar ortens möjlighet att växa i övriga riktningar. Utbyggnad av tätorten är föreslagen med utgångspunkt från det stationsnära samhället, där det ska vara enkelt att resa kollektivt, där transportbehoven ska minska och där utbyggnad ska ske på ett energieffektivt sätt med så liten klimatpåverkan som möjligt. Arealen jordbruksmark som föreslås tas i anspråk har minskats under arbetet med översiktsplanen. Området för stadsbygd på Vreta Gärde har halverats efter samråd och vid Ölltorp har två områden runt korsningen mellan väg 1921 och 1927 tagits bort, så att utbyggnadsområdet för verksamheter helt ligger sydväst om korsningen. Kommunens mål att jordbruksmarken ska stärkas motverkas i viss mån av föreslagen utbyggnad på den tätortsnära jordbruksmarken, samtidigt bidrar utbyggnaden till att målen om God livsmiljö och Klimat kan uppnås.

Naturvärden på landsbygden

För att uppnå målet att bevara den biologiska mångfalden krävs att naturvärden uppmärksammas i all planering och lovgivning, för såväl större som mindre projekt. Även enstaka byggnader på landsbygden kan få en betydande påverkan vid en ovarsam placering.

Klimat**Bebyggelsestruktur i tätorterna**

I översiktsplanen tas fasta på järnvägen som en av de viktigaste förutsättningarna för kommunens långsiktiga utveckling. Den täta stationsorten är förebild. Det ska vara nära och tryggt att ta sig fram till fots eller med cykel inom kommunens orter. Regionen med möjlighet till en större arbetsmarknad, studier etc finns lätt tillgänglig med tåg. Översiktsplanens struktur och den större utbyggnad av stadsbygd och verksamheter som föreslås i Herrljunga och Ljung-Annelund bidrar till att uppnå målen om minskade utsläpp av växthusgaser samt att använda energi och bränslen effektivt.

Bebyggelsestruktur på landsbygden

Det finns en risk att spridd bebyggelse på landsbygden tillkommer i lägen med dålig eller obefintlig tillgång till kollektivtrafik, vilket motverkar målet om minskade utsläpp av växthusgaser. Samtidigt kan bebyggelse på landsbygden ge ett ökat underlag till befintlig kollektivtrafik om den tillkommer i lägen där det finns förutsättningar för en sådan utveckling. Komplettering i de mindre byarna kan exempelvis ge ett ökat underlag för såväl kollektivtrafik som till de lokala skolorna.

De två större utbyggnadsområdena på landsbygden vid Mollasjön och i Örum vid Sämsjön har olika förutsättningar för ett hållbart resande. Vid Mollasjön finns goda pendlingsmöjligheter med tåg. Området vid Örum ligger däremot mer perifert med begränsad tillgång till kollektivtrafik. De boende kommer i högre grad bli beroende av att ta sig fram med bil vilket motverkar miljömålet.

Energiproduktion

I planen föreslås tre vindbruksområden. Utbyggnad av vindkraft inom kommunen kan bidra till att minska utsläppen av växthusgaser och bidrar därför till att målet kan uppfyllas. Även en utbyggnad av småskalig solkraft kan bidra till att målet kan uppfyllas.

Avfall

Målet påverkas i liten utsträckning av planförslaget. Vid eventuell planering inom förorenade områden ska en markmiljöundersökning och eventuell sanering genomföras för att förhindra påverkan på människors hälsa.

Risk för betydande miljöpåverkan

Eftersom effekterna av en kommuntäckande översiktsplan i allmänhet är svåra att överblicka är det på en översiktlig nivå svårt att utsluta risk för betydande miljöpåverkan. Om det i några avseenden eller till följd av särskilda förslag i översiktsplanen finns risk för betydande miljöpåverkan (BMP), ska detta redovisas. På den översiktliga nivån handlar det ofta om komplexa sammanhang, till exempel när det gäller infrastruktur.

Betydande miljöpåverkan idag

- Genom kommunen passerar två järnvägar och ett antal större regionala vägar. Den samlade påverkan av transportinfrastrukturen, exempelvis gällande buller och risker, medför en betydande miljöpåverkan i nuläget. Exempelvis är Västra stambanan tungt trafikerad med såväl persontåg som godstransporter, vilket orsakar problem med buller och vibrationer för de boende och för störningskänsliga verksamheter som ligger längs med järnvägen.
- Totalförsvarets verksamhet på skjutfältet Remmene innebär bullerstörningar under de tider skjutövningar pågår. Forsvarsmaktens riksintresseområde kring Remmene skjutfält inkluderar influensområde för buller. Forsvarsmakten tillämpar stor restriktivitet till störningskänslig bebyggelse inom influensområdet, vilket begränsar risken för negativa konsekvenser till följd av bullerpåverkan. Under övning råder även tillträdesförbud till området. Fältet har höga naturvärden som enligt Forsvarsmakten till stora delar uppkommit som en följd av den pågående övningsverksamheten. Fortsatt övning med bandfordon är enligt Forsvarsmakten en viktig förutsättning för att bevara de unika naturvärden som tillkommit inom området.
- På landsbygden finns en stor andel enskilda avlopp. Bristfälliga avlopp innebär en risk för övergödning i recipienten. Den ekologiska statusen bedöms som måttlig i de flesta av kommunens sjöar och vattendrag, se avsnittet Avstämning mot miljö kvalitetsnormer. Nossan avrinner mot Dättern, som har en översvämningssproblematik. Kommunen arbetar med en inventering av samtliga enskilda avlopp. I takt med att de bristfälliga enskilda avloppen åtgärdas kan utsläppen minska. Läckage av gödande ämnen från jordbruket är en annan faktor som på ett betydande sätt bidrar till påverkan.

Risk för betydande miljöpåverkan med planförslaget

- Föreslagna nya sträckningar av väg 181, väg 183, väg 1927 samt förslaget triangelspår söder om Herrljunga tätort kan medföra påverkan på natur- och kulturvärden, landskapsbild och friluftsliv. Samtidigt bedöms de nya vägsträckningarna bidra till förbättrad boendemiljö i tätorterna, ökad trafiksäkerhet och minskad sårbarhet för olyckor och störningar på väg och järnväg. Beslut om betydande miljöpåverkan tas av länsstyrelsen under samrådsskedet när Vägplan alternativt Järnvägsplan tas fram. Förutsatt att stor miljöhänsyn tas i planeringen kan infrastrukturprojekten bidra till att den betydande miljöpåverkan sammantaget minskar i kommunen. Exempelvis kan boendemiljön förbättras för människor och faunapassager bidra till minskade barriärer för djur.
- LIS-området i Örum kan innebära en påverkan på naturvärden, på kulturhistoriska lämningar inom området och på kulturlandskapet längs väg 1842. Inventeringar av flora och fauna inklusive ornitologiska värden samt bedömning av påverkan på kulturmiljövärden behöver göras i samband med att planarbete påbörjas för att klargöra om det finns risk för betydande miljöpåverkan.

- Vindkraftutbyggnad kan innebära en betydande miljöpåverkan, se under rubriken Hantering av miljökonsekvenser vid fortsatt planering.

Hantering av miljökonsekvenser vid fortsatt planering

När det blir aktuellt att genomföra föreslagna infrastrukturprojekt kommer Trafikverket ta fram en vägplan eller järnvägsplan. En miljökonsekvensbeskrivning ska tas fram om projektet kan antas medföra betydande miljöpåverkan. I annat fall ska miljöpåverkan beskrivas i den planbeskrivning som tas fram för vägplanen eller järnvägsplanen.

I samband med fortsatt detaljplanering ska en bedömning av risken för betydande miljöpåverkan göras i ett tidigt skede. Om planens genomförande riskerar att medföra betydande miljöpåverkan ska en miljöbedömningsprocess genomföras och en särskild MKB tas fram för planen. MKB:n ska då redovisas tillsammans med förslag på åtgärder för att minimera eller helt undvika negativa konsekvenser för miljön.

Vid etablering av större vindkraftanläggningar (två eller fler verk som är högre än 150 meter alternativt sju eller fler verk som är högre än 120 meter) krävs tillstånd enligt miljöbalken med tillhörande krav på miljökonsekvensbeskrivning. Tillståndsprövningen görs av länsstyrelsen. För mindre anläggningar räcker det med en anmälan och bygglov hos kommunen. I allmänhet krävs ingen MKB, men påverkan på miljön ska beskrivas i anmälan.

Trafikverket kartlägger buller och upprättar åtgärdsprogram för järnvägar enligt förordningen om omgivningsbuller, se vidare under avsnittet [Avstämning mot miljö kvalitetsnormer](#).

Kommunen genomför en systematisk avloppskontroll, där ungefär halva kommunens yta har täckts in fram till 2017. Kommunen har en 10-årsstrategi för att kontrollera att alla enskilda avlopp uppfyller tillräckligt höga reningskrav.

Avstämning mot miljö kvalitetsnormer (MKN)

Allmänt

Miljö kvalitetsnormer är rättsligt bindande bestämmelser i miljöbalken, vilka ska tillämpas vid prövning av tillåtlighet, tillstånd osv. Miljö kvalitetsnormer finns för buller, luft och vattenkvalitet. Generella beskrivningar av miljö kvalitetsnormer finns i kapitlet [Hänsyn](#).

Miljö kvalitetsnormer för buller

Västra Stambanan mellan Göteborg och Stockholm, som passerar Herrljunga kommun, omfattas av miljö kvalitetsnormer för buller.

Trafikverkets åtgärder för att minska buller omfattar alla skeden från samhällsplanering, planering av infrastruktur, skyddsåtgärder och åtgärder vid bullerkällan. Trafikverket arbetar bland annat med att ge stöd till kommuner vid planering av bebyggelse, minska buller från fordon och beakta buller vid underhåll av järnvägen. Vid bullerutsatta bostäder, skolor etc kan det bli aktuellt med skyddsåtgärder, exempelvis fasadåtgärder, bullerskärmar eller bullervallar.

Längs med Västra Stambanan ligger tätorten Herrljunga, de mindre orterna Fåglavik och Remmenedal samt en del spridd bostadsbebyggelse. En viktig utgångspunkt för översiktsplanen är att bygga i stationsnära lägen för att underlätta ett hållbart resande. Byggnad i stationsnära lägen kan innebära bullerproblematik eftersom en relativ närhet till järnvägen är en förutsättning för närhet till kollektivtrafik. Bullerpåverkan från järnvägstrafik, men även från trafik på vägar, behöver belysas i den fortsatta planeringen. Det kan även finnas befintlig bebyggelse inom kommunen som är utsatt för buller över gällande riktvärden.

Miljökvalitetsnormer för luft

Miljökvalitetsnormerna för utomhusluft gäller i hela landet.

Kommunerna ansvarar för att kontrollera luftkvaliteten för de flesta miljökvalitetsnormerna, antingen i samverkan med andra kommuner eller på egen hand. Om en miljökvalitetsnorm överskrids eller riskerar att överskridas kan ett åtgärdsprogram behöva upprättas av den berörda kommunen eller länsstyrelsen.

Risk för överskridande av miljökvalitetsnormerna uppstår främst utefter starkt trafikerade vägar, och överskridanden sker främst i större städer och tätorter. Mätningar av kväveoxider (år 2002-03, 2010 och 2014), lättflyktiga organiska ämnen (VOC) (år 2003-04) och partiklar (PM10) (år 2011) i tätorten Herrljunga visar inga överskridanden av miljökvalitetsnormerna. Døgnsmedelvärdena av partiklar varierar mycket efter väderlek. Vid enstaka tillfällen låg det uppmätta värdet nära eller tangerade miljökvalitetsnormen i centrala Herrljunga. Årsmedelvärdet låg under miljökvalitetsnormen.

Sammantaget är bedömningen att miljökvalitetsnormerna för luft inte överskrids i kommunen idag. Planförslaget bedöms inte heller medföra risk för överskridande av miljökvalitetsnormerna för luft. Luftkvaliteten i Herrljunga tätort kan förbättras ytterligare om planens förslag till ny lokalisering av väg 181 genomförs.

Miljökvalitetsnormer för vatten

I kommunen finns två sjöar, tolv vattendrag och fyra grundvattenförekomster med fastställda miljökvalitetsnormer.

I den senaste klassningen av kommunens sjöar Sämsjön och Sandsken bedöms den ekologiska statusen som måttlig. Övergödning och fysiska hinder (vandringshinder) är faktorer som påverkat klassningen. Bland annat finns vandringshinder i form av en kraftverksdamm mellan de båda sjöarna. Den ekologiska statusen har i den senaste klassningen bedömts som måttlig för kommunens samtliga vattendrag. Motiveringen för bedömningen av vattendragen är vandringshinder, påverkade strandzoner och i vissa fall en övergödningproblematik som kan härledas till jordbruk och enskilda avlopp. Kvalitetskravet som ska vara uppfyllt till år 2021 är god ekologisk status för sjöarna och för de flesta vattendragen.

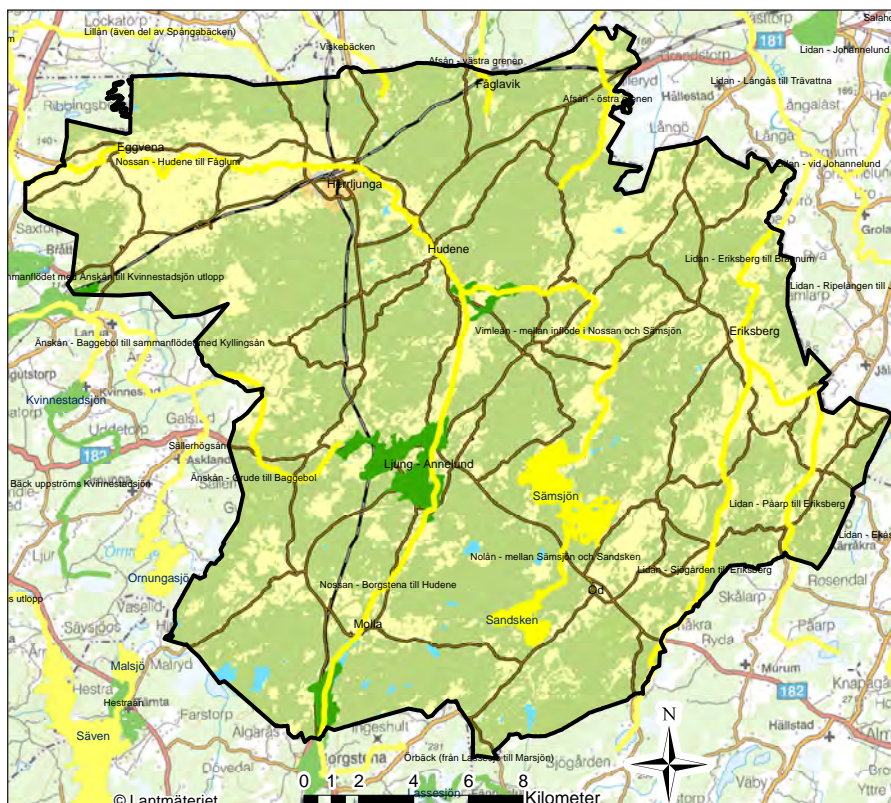
Kommunens sjöar och vattendrag uppnår inte god kemisk status avseende kvicksilver och polybromerade difenyletrar. Påverkan kan till stor del härledas till långväga luftburna föroreningar.

För grundvattenförekomsterna Ljung-Annelund, Hudene, Borgstena och Algutstorp-Horla har såväl den kvantitativa som den kvalitativa statusen bedömts som god i den senaste klassningen.

Dagvattenhantering är en viktig fråga i den fortsatta planeringen för att undvika negativ påverkan på vattenförekomsterna. Utbyggnad föreslås i anslutning till Sämsjön och Mollasjön. Utbyggnad föreslås även inom och i anslutning till kommunens tätorter, där Nossan är recipient för dagvatten. Det finns risk att vattenförekomsterna påverkas om fler hårdgjorda ytor tillkommer och mängden dagvatten som rinner orenat och med högre hastighet till sjöarna och till Nossan ökar. Påverkan kan minimeras om dagvatten fördröjs och renas lokalt innan det släpps ut i sjön eller vattendraget. Dagvattenhantering behöver belysas samband med detaljplanering.

Markanvändningen i strandzonerna kring sjöar och vattendrag föreslås i stort sett bli oförändrad. Vid utbyggnad av tätorten Herrljunga föreslås att ett relativt stort område runt Nossan sparas och utvecklas som ett rekreationsområde. Utvecklingen av ett rekreationsområde runt Nossan kan ge incitament att återställa växtlighet längs strandzonerna vilket lokalt kan ge positiva effekter på växt- och djurlivet. Åtgärden kan tillsammans med liknande åtgärder på andra platser längs Nossan bidra till en förbättrad vattenkvalitet.

I kommunen finns bristfälliga avlopp på landsbygden som tillsammans med jordbruket bidrar till en övergödningsproblematik i sjöar och vattendrag. En fortsatt tillsyn och förbättring av enskilda avlopp bedöms medföra en förbättring av den ekologiska statusen i berörda vattenförekomster.

Vattenförekomster - statusklassningar 2016

Vattendrag ekologisk status - naturliga vatten

- God ekologisk status (endast utanför Herrljunga kommun)
- Måttlig ekologisk status

Sjöar ekologisk status - naturliga vatten

- God ekologisk status (endast utanför Herrljunga kommun)
- Måttlig ekologisk status (Sämsjön och Sandsken)

Grundvatten kvantitativ status

- God kvantitativ grundvattenstatus

Sociala konsekvenser

De ekologiska, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbar utveckling stöttas av PBL:s grundläggande bestämmelser. För att miljöer och platser ska fungera för alla människor som besöker eller använder dem, oavsett kön, ålder, religion, socioekonomisk bakgrund, etnicitet, sexuell läggning eller funktionsnedsättning, behöver den sociala dimensionen lyftas. Ett sätt att lyfta den sociala dimensionen i planeringen är att konsekvensbeskriva hur planen inverkar på människor och deras livsmiljö.

Närhet och trygghet är viktiga frågor för att översiktsplanens ska bli så bra som möjligt ur **barn och ungas** perspektiv. Trygga boendemiljöer, närhet till grön- och rekreationsområden och säkra gång- och cykelbanor ger barn möjlighet att röra sig självständigt ute. Fysisk aktivitet i unga år kan främja fysisk och mental hälsa under uppväxtåren, och kan möjligen även påverka den framtida hälsan. Att barn och unga får möjlighet till fysisk aktivitet har därför betydelse ur ett *folkhälsoperspektiv*. Att kunna ta sig mellan platser på egen hand bidrar även till en känsla av självständighet.

Översiktsplanen möjliggör närhet och utbyggnad av ett förbättrat gång- och cykelvägnät, vilket är positivt ur barn och ungas perspektiv. Utvecklingsområden för skolor föreslås i närheten av bostadsområden. Utgångspunkten är att nya skolor och förskolor byggs i takt med att orten växer, snarare än att befintliga på längre avstånd byggs ut. Närhet mellan bostaden och skolan tillsammans med trygga gång- och cykelvägar bedöms ge bra förutsättningar för att barn och unga själva ska kunna ta sig till skolan. Om fler går eller cyklar begränsas även biltrafiken i skolans närmiljö, vilket är positivt ur ett trygghetsperspektiv. Närhet till skolor och förskolor för barn som växer upp på landsbygden är också en viktig fråga för kommunen. Landsbygdsskolor lyfts därför till en strategisk nivå och kopplas till bebyggelseutveckling i översiktsplanen.

Förtätning i tätorten har många fördelar ur ett hållbarhetsperspektiv. Samtidigt finns risk att barns behov av närhet glöms bort och att de grönytor som finns tillgängliga för barns lek och aktiviteter successivt försvinner. Barn och ungas behov av ytor för lek och andra aktiviteter nära hemmet och skolan behöver uppmärksammas i den fortsatta planeringen. Förutsatt att barns behov av grönytor tillgodoses i den fortsatta planeringen bedöms översiktsplanens förslag medverka till att de övergripande nationella målen för *Barnets rättigheter* och *Folkhälsa* kan uppnås.

Jämlikhet innebär att alla människor har samma värde och ska behandlas likvärdigt. Därför är det viktigt med olika upplåtelseformer, bostäder som socialt utsatta grupper, unga, äldre och nyanlända har råd med, samt boenden där stöd och hjälp kan erbjudas.

Översiktsplanens inriktning på förtätning ger förutsättningar för en utbyggnad av flerbostadshus och andra boenden. Ett mer differentierat bostadsutbud kan bidra till en mer blandad befolkning, både åldersmäs-

sigt, socioekonomiskt och etniskt och medverka till att de övergripande nationella målen för *Boende och byggande*, *Nyanländas etablering* och *Funktionshinder* kan uppnås.

En framtida utveckling av näringsverksamhet, handel och service kan bidra till att arbetsmarknaden växer i kommunen, vilket kan skapa fler arbetstillfällen. Detta kan bidra till att skapa flexibilitet och möjligheter för människor med olika förutsättningar att få tillgång till utbildning och arbete, vilket bland annat är positivt ur ett **jämställdhetsperspektiv**.

Upprustning av kommunens parker och grönområden, med förbättrad belysning och åtgärder för att förbättra trygghet och tillgänglighet så som föreslås i översiktsplanen kan vara positivt ur såväl ett **jämlikhets-** som ett **jämställdhetsperspektiv**. Åtgärderna kan bidra till att de övergripande målen för *Jämställdhet* och *Funktionshinder* kan uppnås.

Ekonomiska konsekvenser

Förtätning i befintliga tätorter bedöms medföra begränsade ekonomiska konsekvenser. Befintlig infrastruktur kan nyttjas för den tillkommande bebyggelsen och service finns till stora delar tillgänglig. Ett ökat befolkningsunderlag bedöms ge positiva effekter i form av ökade skatteintäkter, ökat kundunderlag för handel och kollektivtrafik, större möjligheter att anställa lokal arbetskraft samt fler som kan starta och driva nya företag. Samtidigt kan samhällsservice som skolor, förskolor, socialtjänst och äldreomsorg behöva byggas ut i takt med att befolkningen ökar, vilket innebär ökade kostnader för kommunen.

Utbyggnad i tätorternas utkanter kan initialt innebära kostnader för inköp av mark, planläggning och infrastruktur för kommunen eller för ett kommunalt bolag. I samband med att tomter säljs eller projekt färdigställs och hyrs ut får kommunen intäkter. Kostnader och intäkter för planering och utbyggnad kan även ligga på en exploatör.

Utbyggnad av bebyggelse på landsbygden kan innebära vissa investeringar, exempelvis i förbättrat gång- och cykelnät och utbyggnad av kommunalt vatten- och avlopp. Kommunen får ta ut anläggningsavgifter och brukningsavgifter för att täcka kostnader för att ordna och driva VA-anläggning.

Spridd bebyggelse på landsbygden kan på sikt innebära ökade kostnader för kommunal service som hemtjänst och skolskjuts. Samtidigt kan utbyggnaden ge ökat underlag för landsbygdsskolor. Om landsbygdsskolorna ges förutsättningar att finnas kvar begränsas behovet av skolskjuts från landsbygden i stort.

Utbyggnad av den infrastruktur som föreslås i översiktsplanen innebär stora kostnader. Kommunen kommer bedriva ett aktivt arbete för att få med prioriterade utbyggnader av vägar i den regionala planen. För utbyggnad av gång- och cykelvägar kan kommunen överväga samfinansiering.

Riksintressenas behandling

De allmänna intressen som är särskilt värdefulla och av betydelse för hela landet kallas riksintressen. Enligt miljöbalken ska områden som är av riksintresse skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada deras värden eller försvåra möjligheten att utnyttja områdena eller anläggningarna för avsett ändamål.

I översiktsplanen ska enligt 3 kap 5 § PBL framgå hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena.

Riksintressen enligt 3 kap MB, -grundläggande bestämmelser för hushållning med mark och vatten

I Herrljunga kommun finns riksintressen enligt 3 kap MB för naturvård och kulturmiljövård enligt 3 kap 6 § och kommunikationer enligt 3 kap 8 §. Det finns inga riksintressen för totalförsvaret inom kommunen, men kommunen berörs av sådana i grannkommunerna. Det finns dock *områden av betydelse* för totalförsvaret i kommunen och sådana ska ges företräde annan markanvändning.

Riksintresse för naturvård 3 kap 6 § MB

I Herrljunga kommun finns tre områden som är av riksintresse för naturvården:

- **Ramlamossen**, området ingår också i Falköpings kommun
- **Stora Mollungen**
- **Orraholmen-Kärrgården-Hulegården**

Riksintresseområdena Mollungen och Ramlamossen samt del av Orraholmen har formellt skydd enligt 7 kap MB genom naturreservat och/eller Natura 2000- område. Särskilda föreskrifter för varje reservats- och Natura 2000- område gäller. För övriga riksintresseområden, (del av Orraholmen samt Kärrgården-Hulegården) gäller enligt översiktsplanen särskilda rekommendationer vid prövning av ny bebyggelse, som går ut på att en bedömning ska göras om den sökta åtgärden riskerar att påverka eller skada naturmiljön. Om det finns en risk för detta ska åtgärden undvikas eller anpassas så att skada inte uppstår eller så att påverkan minimeras.

Riksintresse för kulturmiljövård 3 kap 6 § MB

I Herrljunga kommun finns tre områden som är av riksintresse för kulturmiljövård:

- **Hov**
- **Fölene**
- **Jällby**

I översiktsplanens rekommendationer föreslås ett förhållningssätt som kommunen ska anta vid prövning av lov inom eller i anslutning till område av riksintresse för kulturmiljövården. Förhållningssättet går ut på att inga åtgärder får vidtas som kan innebära skada på kulturmiljön.

Det innebär att arkeologiska undersökningar kan komma att krävas vid nybyggnad samt till- och ombyggnad och för andra åtgärder där markarbeten behöver utföras och att tillstånd inhämtas från länsstyrelsen om en åtgärd ska utföras som riskerar att skada eller påverka en fornlämning.

Vidare innebär förhållningssättet att vid prövning av förhandsbesked och bygglov inom eller i anslutning till områden av riksintresse för kulturmiljövården ska nya byggnader lokaliseras och utformas med stor hänsyn till omgivande miljö och om- och tillbyggnader utformas varsamt och anpassas till omgivande bebyggelse.

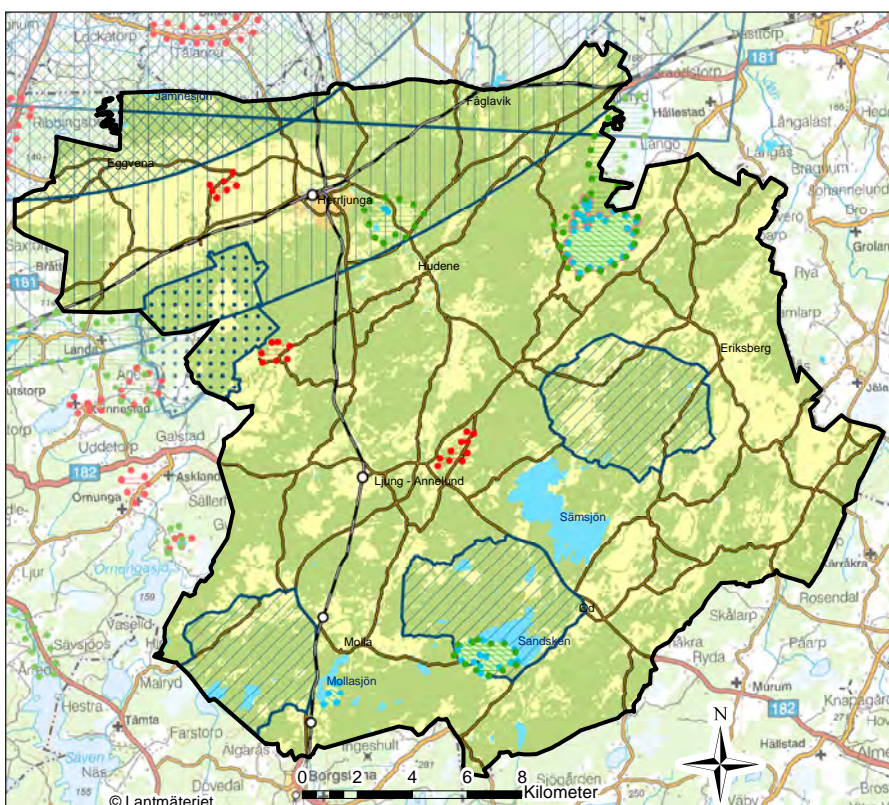
Riksintresse för kommunikationer 3 kap 8 § MB

Västra Stambanan och Älvsborgsbanan är järnvägar av riksintresse för kommunikation. De fyra stationer som finns längs järnvägarna inom kommunen ingår i riksintresset. Sådana anläggningar ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Västra stambanan är en av Sveriges viktigaste järnvägar. Banan är dubbelspårig och dess maximala kapacitet är nådd, och det finns önskemål om att köra fler tåg än vad som är möjligt.

I översiktsplanen föreslås att åtgärder får utföras på Västra Stambanan som innebär att ett triangelspår som förbinder Västra Stambanan med Älvsborgsbanan byggs på lång sikt. Frågan om triangelspår ägs inte av Herrljunga kommun. En utbyggnad kan komma att bli aktuell först på lång sikt, och då föregås av utredningar och noggranna bedömningar bl a om genomförbarhet, ekonomi, funktion etc samt konsekvenserna för banan som helhet som skulle kunna uppstå.

I översiktsplanen föreslås det att två tågstopp på Älvsborgsbanan kan tas bort och ersättas av ett nytt i Molla. En sådan åtgärd skulle förbättra framkomligheten på banan och bedöms inte medföra någon påtaglig skada på riksintresset.

Riksintressen

- Riksintesse kommunikation - järnväg
- Riksintesse järnväg - station
- Riksintesse naturmiljö
- Riksintesse kulturmiljövård
- Natura 2000 Habitatdirektivet
- Natura 2000 Fågeldirektivet
- Försvar.Influensområde för lufttrum
- Försvar.Influensområde för väderradar
- Försvar.Riksintesse Försvarsmakten stoppområde för höga objekt
- Försvar.Riksintesse Försvarsmakten övrigt influensområde
- Försvar.Riksintesse totalförsvaret, Skjutfältet Remmene

Flygplatserna Landvetter, Trollhättan-Vänersborg, Jönköping är av riksintresse. Runt flygplatserna finns MSA-yltor som kan påverka möjligheten att uppföra höga objekt. I översiktsplanen föreslås inga åtgärder som kommer i konflikt med flygplatsernas MSA-yltor.

Områden av betydelse och område av riksintresse för totalförsvaret 3 kap 9 § MB

Mark- och vattenområden som *har betydelse* för totalförsvaret ska enligt MB 3 kap 9 § så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka totalförsvarets intressen.

Områden som är av *riksintresse* på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Remmene skjutfält är ett område av betydelse för totalförsvaret. Avgränsningen omfattar också influensområdet för buller runt skjutfältet.

Övriga influensområden

I kommunen finns tre avgränsade icke namngivna influensområden av betydelse för totalförsvaret. De har var och ett en utbredning lika stor som skjutfältet, betecknas "övriga", och har hemligt innehåll.

I översiktsplanen finns en rekommendation om att alla plan- och lovårenden inom områdena ska remitteras till Försvarsmakten.

Områden av riksintresse för totalförsvaret i annan kommun 3 kap 9 § MB

Influensområde för **Vara radarstation** tangerar kommungränsen i norr. I översiktsplanen finns rekommendationen att samråd ska ske med Försvarsmakten vid utbyggnad av vindkraftanläggningar inom område som berörs av influensområde för Vara radarstation.

Försvarsmaktens influensområde för luftrum berör kommunen. I översiktsplanen finns rekommendationen att samråd ska ske med Försvarsmakten inom influensområde för luftrum vid utbyggnad av vindkraftanläggningar.

Stoppområde för höga objekt i område påverkat av Såtenäs flottiljflygplats berör kommunens norra delar. I översiktsplanen finns rekommendationerna att det i områden utanför sammanhållen bebyggelse inte får uppföras höga objekt såsom master och vindkraftverk över 20 meter samt att det inom sammanhållen bebyggelse inte får uppföras höga objekt som överstiger 45 meter.

Riksintressen enligt 4 kap MB - särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten för vissa områden

I kommunen finns områden som enligt 4 kap 8 § MB är av riksintresse, sk Natura 2000 - områden. I Herrljunga kommun finns fyra Natura 2000- områden:

- **Ramlamossen (södra delen)**
- **Orraholmen (ett litet område)**
- **Mollungen**
- **Molla bokskog**

Inga åtgärder föreslås i översiktsplanen som på ett påtagligt sätt riskerar att påverka eller skada de utpekade natura 2000- områdena.

